

AALBORG
UNIVERSITET

STUDENTERRAPPORT

FRA LEGEKAMMERAT TIL LØNCHECK

En specialeafhandling om skoler og nabolags indflydelse på fremtidig indkomst

Af:

Karoline Mølgaard Christensen - 20175872

John Græbildsen - 20194605

Anders Norengaard Pors Knudsen - 20195983

Matias Kokholm Appel - 20194885

Rasmus Oliver Mogensen - 20221438

Jakob Hast Prins - 20192994

Vejleder: Christoffer Koch Florczak

Antal anslag: 237.380

31. MAJ 2024

AALBORG UNIVERSITET
POLITIK OG ADMINISTRATION

Abstract

This thesis examines the effects of neighbourhood and school composition on children's future disposable income. The main interest and problem analysis stems from the rise of segregation in spite of numerous political efforts to negate these. The study utilises group socialisation theory as described by Judith Harris, as well as collective socialisation to understand a theoretical model to describe how children engage in social groups, and how the individual is affected by the groups they participate in. Furthermore to derive the socialising effects of individuals from adults outside the family, particularly in the neighbourhood context. These group effects are measured in two arenas: schools and neighbourhoods, with control variables from parental socio-economic factors. Namely, income, unemployment, education level, and civil status are used as predictor variables, while the outcome variable is disposable income five years after graduation from the highest achieved education. It is hypothesised that the effects are stronger in the examined arenas compared to the parental influence, and that the effects of socialisation in the school arena are stronger than the corresponding effects in the neighbourhood arena.

Through a least-likely case cohort design, these effects are measured using a cross-classification multilevel regression model in several steps, to be able to differentiate between effect sizes of different models containing different combinations of fixed and random effects in the two arenas.

The results show that while parental effects are still larger when explaining the future income of their children, school and neighbourhood socialisation effects do present a significant and noteworthy degree of explanation of the outcome variable. Further, the results indicate that of the two arenas, schools present the biggest effect on future disposable income. Thus, the hypothesis based on the neighbourhood is rejected while the school hypothesis is accepted.

A highly interesting finding in the analysis is that there are negative correlations between both school socialisation effects and neighbourhood socialisation effects. Through an elaborate discussion of this, a possible explanation is found to be either the timing of measuring the outcome variable, where five years may not be enough for the highly educated to work their way to a competitive wage, or the rise of prices on the housing market is biased towards people with higher socio-economic indicators, diminishing their disposable income as adults more than their peers with lower socio-economic indicators.

These findings and discussions creates a basis for policy change especially within schools, as these are seen to be both easily accessible for decision makers, and the most impactful out of the two arenas that are analysed.

Læsevejledning

Dette speciale undersøger de socioøkonomiske effekter i danske skoler og nabolag med et særligt fokus på børns fremtidige disponible indkomst. Specialet begynder med en kort sammenfatning af formål, problemfelt og problemformulering, efterfulgt af en gennemgang af nabolagets og skolens rolle i social dannelse og segregering. En litteraturgennemgang præsenterer tidligere forskning om rollemodeller og jævnaldrende samt effekter fra nabolag og skoler. De teoretiske rammer og opstillede hypoteser beskrives, og metodevalget forklares, inklusive operationalisering og databehandling. Analysen er inddelt i tre delanalyser og præsenterer resultaterne, som diskuteres i forhold til de opstillede hypoteser. Specialet afsluttes med en konklusion og perspektivering, der opsummerer fundene og overvejer deres implikationer.

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Læsevejledning	2
Indledning	6
Problemformulering	7
Betydningen af nabolaget og skolen	7
Folkeskolen som dannelsesinstitution	7
Segregering i nabolaget og skolen	8
Konsekvenser ved segregering	9
Politiske løsninger	10
Danmark som case	12
Litteraturreview	12
Rollemodeller og jævnaldrende: Nøglen til børns socioøkonomiske fremtid	13
Nabolags- og skoleeffekter	15
Del 1: Definition af nabolageffekter	17
Nabolageffekter	22
Del 2: Skole mekanismer	27
Del 3: Den indbyrdes sammenhæng mellem nabolag og skoler	29
Sammenhængen mellem skoler og nabolag	29
Adskillelse af nabolag og skoler metodisk	31
Konceptualisering af nabolaget	32
Bidrag til forskningen	34
Videnskabsteoretisk perspektiv	36
Teori	37
Gruppesocialiseringsteori	38
Gruppedynamikker	40
Kollektiv socialisering	40

Hypoteser	41
Metode	42
Operationalisering.....	43
Forskningsdesign	45
Specialets case-design.....	45
Udvalgte tidsperiode og grupper.....	45
Kohortestudie	46
Udvælgelse af data	46
Offentlige registre som datagrundlag.....	46
Databehandling	49
Deskriptiv statistik	51
Korrelationer	63
Mikroområdet	64
Analysestrategi.....	68
Analysens metode	68
Analysens opbygning.....	73
Analyse	76
Baseline for nabolag og skoler.....	76
Delanalyse 1: Model 1 og 2: Nabolag.....	79
Delanalyse 2: Model 3 og 4: Skoler.....	90
Delanalyse 3: Model 5 og 6: nabolag og skoler.....	99
Delkonklusion	111
Diskussion.....	113
Diskussion af den teoretiske ramme	113
Divergerende retninger og sub-indflydelse.....	113
Selektion versus socialisering	115
Genetikens indflydelse.....	116

Forældreeffekterne, der forsvandt?	117
Diskussion af analysens resultater	118
Diskussion af metode	120
Fordele og ulemper ved designet	120
Målingsvaliditet af variabler	121
Nabolag på landet	122
Skoler og nabolag som udtryk for det samme	123
Resultaternes implikationer	124
Konklusion	124
Perspektivering	128
Litteraturliste	131

Indledning

Politisk set har der siden 90'erne været et vedvarende fokus på udsatte områder, hvor den socioøkonomiske sammensætning er blevet betragtet som en katalysator for reproduktionen af negative effekter i beboernes liv (Frandsen & Hansen, 2020, s. 15–16). I 00'erne blev debatten om ghettoer særligt fremtrædende på den politiske dagsorden. Her blev højere arbejdsløshed og generelt mindre tilslutning til det omkringliggende samfund, ofte anset som et produkt af en høj koncentration af mennesker uden for arbejdsmarkedet eller med anden etnicitet (Marie Louise Schultz-Nielsen et al., 2022, s. 11). Den politiske saliens har været kontinuerlig op gennem 10'erne, hvor offentliggørelsen af såkaldte '*ghetto-lister*' og vedtagelsen af større politiske initiativer som Parallelsamfunds aftalen, som det store politiske slag mod dannelse af parallelsamfund (Christensen, 2020, s. 23).

På trods af det kontinuerlige politiske fokus på at minimere de negative nabolagseffekter fra segregeringen, er den geografiske opdeling mellem rig og fattig på tværs af sociale skel i Danmark blevet mere udtalt. Denne stigende segregering betyder, at naboer i højere grad ligner hinanden socioøkonomisk, og at børn oftere går i skole med klassekammerater med samme socioøkonomiske baggrund (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2022). En fortsat geografisk og social opdeling kan skabe vedvarende uligheder, som underminerer de grundlæggende principper om lighed og solidaritet i det danske samfund.

Stigende segregering i lyset af et kontinuerligt politisk fokus åbner derfor op for et interessant spørgsmål om, hvorvidt der er behov for yderligere forståelse for de mekanismer, der finder sted i interaktionen mellem mennesker, forstået gennem transaktion af socioøkonomisk definerede normer og adfærd. I en dansk kontekst er det usikkert, hvor substantielle såkaldte nabolagseffekter er, grundet et fåtal studier af fænomenet med en begrænset generaliserbarhed (Christensen, 2020, s. 24). Dette speciale er et bidrag til denne forståelse af, hvilke konsekvenser sammensætningen af mennesker kan have. Konkret undersøges fem årgange børn fra 1984-1990, og hvordan deres fremtidige disponible indkomst er påvirket af sammensætningen af mennesker i deres nabolag og skole. Der kontrolleres for forældrenes socioøkonomiske betydning, med henblik på at forstå den isolerede effekt fra disse to kontekster. Dette leder til nedenstående problemformulering:

Problemformulering

Hvor stor betydning har socialisering i henholdsvis nabolag og skole på børns fremtidige disponible indkomst relativt til forældrenes betydning?

Betydningen af nabolaget og skolen

Nabolaget som social arena er interessant, da det betyder meget, hvor børn bor og vokser op, idet lokalmiljøet kan påvirke adgangen til ressourcer og muligheder, som er afgørende for barnets udvikling og fremtidige succes (Friedrichs et al., 2003; Goldfeld et al., 2015). Da det er her, barnet vokser op, anses det som en konstant i barnets livsforløb. Nabolaget er ligeledes bestemmende, gennem den socioøkonomiske komposition for hvilke værdier og normsæt, der videregives til individet (Mayer & Jencks, 1989 i: Kauppinen, 2008; Rich & Owens, 2023). Ud fra dette tilskrives nabolaget som en vigtig socialiseringsarena, hvor der foregår en socioøkonomisk transfer af forskellige normer, som har konsekvenser for børns livsforløb.

Socioøkonomisk transfer defineres som en overførsel i holdninger, adfærd og livsvalg. Den identificeres gennem de ændringer, der kan forekomme i barnets fremtidige disponible indkomst, når han/hun i højere grad eksponeres for specifikke normer og adfærd.

Efter gennemgangen af nabolagene, som udgør den ene arena for socioøkonomisk transfer, kaster dette afsnit et blik på grundskolerne og deres funktion som arena for sociale relationer og socioøkonomisk transfer.

Skolerne i Danmark er styret af 98 kommuner. Omkring 90 procent af alle danske børn tilgår den offentlige folkeskole, mens de resterende ti procent tilgår privatskoler. Af de cirka 2.000 offentlige skoler er 1.300 af dem ordinære folkeskoler. At skolerne er stærkt styret og finansieret af kommunerne, har også medført, at der er betydelige forskelle på blandt andet de enkelte skoler, og deres organisering, økonomi og størrelse (Wandall, 2013, s. 138).

Folkeskolen som dannelsesinstitution

Dannelsen af individet står som noget centralt og særligt for folkeskolen (Herman, 2022). I folkeskolens formålsparagraf henvises der blandt andet til, at “[...] folkeskolen skal være præget af åndsfrihed, ligestilling og demokrati.” (Folkeskoleloven, 2021, par. 1, stk. 3). Dannelse er dog et begreb, som i folkeskolens kontekst er omstridt, fordi åndsfrihed og demokrati kan være svære at afgrænse (Herman, 2022). Herman uddyber det ud fra blandt andet formålsparagraffen og med læreren som normativ autoritet, der viderefører både den normative retning (uddannelse

og kundskaber) samt det værdimæssige. Det værdimæssige udgør de nationale værdier og normer som danskerne som folk kan tilskrive sig under. Disse værdier og normsæt udgør demokratiske og nationale værdier. Der er således tale om nationale normer, der videreføres gennem folkeskolen som institution, hvoraf dette kan tilskrives lærerens rolle. Jacobsen (2012, s. 103) uddyber ligeledes, at det omhandler det hele menneske, både det værdimæssige, det sociale og det faglige, samt dannelsen af det hele menneske sker i fællesskabet med andre mennesker (Jacobsen, 2012, s. 103). På baggrund af ovenstående, er folkeskolen og klasseværelset ligeledes skabende for det, som Rasmussen kalder for kulturmødet, hvor elever fra alle samfundslag mødes, og hvor hvert individ kan møde værdier og væremåder, som er forskellige fra det de kender hjemmefra (Rasmussen, 2012, s. 83).

Fordi folkeskolen har dette virke som dannelsesinstitution, forstås dette i specialet som en særlig vigtig institution, fordi denne dannelse sker i relation til andre mennesker, som klassekammerater og lærere.

Segregering i nabolaget og skolen

Den grundlæggende årsag til segregering er ulighed i samfundet, og at forskellige grupper har forskellige økonomiske muligheder for at vælge, hvor de vil bo (H. S. Andersen, 2021). Personer med en højere indkomst vil i højere grad have adgang til mere favorable områder. Personer med lavere indkomster kan dermed være nødsaget til at vælge mindre attraktive områder, hvorved der kan opstå en koncentration af mennesker med lavere indkomst og en højere grad af sociale problemer og ulighed (H. S. Andersen, 2021). En anden grund kan findes i distributionen af de ejerformer, der er tilgængelige på boligmarkedet. Disse har forskellige kvaliteter og betingelser for adgang til boligmarkedet. Dette kan også kaldes for '*segmentering*' af boligmarkedet (H. S. Andersen, 2021). Det er først og fremmest parcelhusene, som har en ensidig beboersammensætning, fordi beboerne i parcelhusene er personer med højere indkomst (Musterd et al., 2017). Ligeledes er almene boliger og private udlejningsboliger også til dels ensidigt sammensat, da der i disse bor mange med lavere indkomst (Musterd et al., 2017). Hvor forskellige grupper bor, afspejles i segmenteringen af, at forskellige indkomstgrupper er bosat i forskellige ejerformer. Den skæve indkomstfordeling i boligmassen har en stor betydning for, hvor i byerne forskellige grupper bor, afhængigt af, hvordan ejerformerne er lokaliseret (H. S. Andersen, 2021). Over tid kan dette have en selvforstærkende effekt, der kan ende i dannelsen af udsatte områder (Musterd et al., 2017). Disse er områder, som af forskellige årsager opfattes

som det mindst attraktive sted at bosætte sig, og som har svært ved at tiltrække boligsøgende, der selv kan vælge, hvor de vil bo (H. S. Andersen, 2021).

Konsekvenser ved segregering

En øget segregering mellem bedre og dårligt stillede områder kommer med en række konsekvenser (Graham, 2018). Ifølge Putnam (2015 i: Olsen et al., 2021, s. 111–112) har disse skel konsekvenser såsom forekomsten af lavere karaktergennemsnit og stemmeprocent. Indkomst-segregering har også betydning for familiesammensætningen og dem vi gifter os med, hvor der i dag er lavere tendenser til at *“hoppe over på den anden side”* af indkomstskellet og finde en partner (Olsen et al., 2021, s. 112–114). Dette har i sig selv nogle konsekvenser for den bredere familiestruktur, hvor forholdene tidligere havde en bredere sammensætning af funktionærer, arbejdere, handelsfolk og så videre, er det i dag mere låst, som har betydet mindre adgang til information, netværk og muligheder for nogle grupper (Putnam, 2015 i: Olsen et al., 2021, s. 112–114).

Segregeringen kan ligeledes have konsekvenser for folkeskolen med sin almindennende, demokratiske og klasseskelsnedbrydende grundessens, som til dels bliver svækket i dette øjemed (Olsen et al., 2021, s. 128–134). Der opstår et paradoks mellem folkeskolens formål og klasseskellet i folkeskolen gennem frit skolevalg og privatskoler, der begge isolerer samfundets øvre lag af børn i ressourcestærke skoler (Olsen et al., 2021, s. 128–134). Paradokset tilskrives, blandt andet, de stigende huspriser, der skaber førnævnte velhaverkvarterer, som smitter af på grundskolens sammensætning ved at boligmarkedet ender i et positivt feedback-loop, hvor velhavende kvarterer bliver mere attraktive, fordi de stadig tiltrækker flere velhavende mennesker (Olsen et al., 2021, s. 134–137). Denne effekt ender med at efterlade de fattigste og mest udsatte i samfundet uden mulighed for at købe eller leje bolig i andet end de mindst eftertragtede områder.

I dansk kontekst er der undersøgt, hvorvidt uddannelsesniveaet hos forældrene kan være en del af forklaringen på den stigende segregering i skolerne. I. G. Andersen et al. finder frem til en beskeden stratificeringseffekt, som produkt af forældrenes uddannelsesniveau. Kun hos højtuddannede forældre kan der observeres en umiddelbar sammenhæng mellem deres uddannelsesniveau og præferencen for typer af skole, som deres børn skal gå i. Overordnet kan stratificeringen i skolerne ikke tilskrives forældrenes eget uddannelsesniveau, da det i stedet er

prioritering af normative værdier som mangfoldighed overfor et subjektivt spørgsmål om kvaliteten af de forskellige skoletyper, der er udslagsgivende (I. G. Andersen et al., 2019, s. 9). Overordnet anses problematikken som et resultat af boligmæssig segregering, hvor mindre blandede skoler opstår i forlængelse af, at nabolagene bliver mere socioøkonomisk homogene.

Politiske løsninger

I 1993 blev det tværministerielle byudvalg nedsat af den daværende regering, bestående af Socialdemokratiet og Radikale Venstre (Frandsen & Hansen, 2020, s. 15–16). Udvalget offentliggjorde i 1994 “Rapport fra Byudvalget”, hvorfra 186 geografiske områder med cirka 250.000 indbyggere blev klassificeret som “socialt belastede” (Frandsen & Hansen, 2020, s. 15-16). Klassificeringen skete på baggrund af identificerede problematikker inden for områder som blandt andet nabolagssammensætningen, lokal tryghed, kriminalitet og arbejdsmarkedstilknytning. En handlingsplan på 30 punkter blev ligeledes udarbejdet inden for disse områder (Frandsen & Hansen, 2020, s. 15–16).

I starten af 00’erne bevægede man sig væk fra det særskilte bypolitiske fokus, der var opstået i 1990’erne. Ved nedlæggelsen af By- og Boligministeriet i 2001 blev ressortområderne omfordelt på henholdsvis Erhvervs- og Økonomiministeriet. Som et resultat af den stigende politisering af integrationsdebatten, der ligeledes havde præget folketingsvalget, blev Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration tildelt nogle af de områder, der før lå under By- og Boligministeriet. Frandsen og Hansen beskriver det skiftende fokus således: “*Det særligt bypolitiske bliver i første omgang opløst i økonomiske og arbejdsmarkeds- og integrationspolitiske problematikker.*” (Frandsen & Hansen, 2020, s. 17). Et skifte forekom igen ved offentliggørelsen af “Regeringens strategi mod ghettoisering” i 2004, der kan argumenteres for at være det første politiske indgreb rettet mod at sænke segregeringen i disse områder (Marie Louise Schultz-Nielsen et al., 2022, s. 11). Strategien havde til formål at lave indsatser i områder med en lav grad af arbejdsmarkedstilknytning, et generelt lavt uddannelsesniveau og en tendens til at ressourcestærke borgere flyttede væk (Regeringen, 2004, s. 15). Fokusset blev dermed rykket fra en mere helhedsorienteret tilgang, hvor der også var fokus på at skabe sociale aktiviteter, kriminalpræventive indsatser samt et generelt fokus på uddannelse og skoler, til at anse det primære problem som et resultat af nabolagssammensætningen (Frandsen & Hansen, 2020, s. 18).

Fra 2010 blev der årligt sat fokus på de udsatte boligområder gennem offentliggørelsen af såkaldte ghetto-lister. I 2018 fremlagde den daværende regering, bestående af Venstre, Konservative og Liberal Alliance, "Parallelsamfunds aftalen". Der blev afsat 12 milliarder kroner, som understøttelse til 22 initiativer, der havde til formål at "[...] forebygge og nedbryde parallelsamfund" (Regeringen, 2018, s. 7). Hovedfokusset lå på at ændre nabolagssammensætninger, herunder især koncentrationen af ikke-vestlige indvandrere, da denne beboergruppe udgjorde to tredjedele af den iboende befolkning, i de 25 definerede ghettoområder (Regeringen, 2018, s. 7).

En af fællesnævnerne ved ovenstående politiske tiltag var en tro på, at sammensætningen af mennesker kan føre afledte effekter med sig. Hvis denne sammensætning består af individer med begrænsede socioøkonomiske ressourcer eller normer og adfærd, der ikke anses som i overensstemmelse med det omkringliggende samfund, vil denne kunne føre til en reproduktion af netop disse effekter. Denne tankegang har ligeledes haft indflydelse på tiltag i uddannelsessystemet. Med en politisk aftale i 2021 blev det besluttet, at fordelingen af unge på en række af landets ungdomsuddannelser også skulle vægtes ud fra forældrenes indkomst. Dette gjaldt områder, der blev døbt fordelingszoner, hvor kapaciteten på disse institutioner blev fordelt ud på en række indkomstgrupper. Målet var at sikre en mere blandet elevsammensætning på en række institutioner, hvor denne blev anset som skæv i forhold til elevernes sociale, kulturelle og etniske baggrund (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).

Andersen argumenterer for, at forudsætningen for at retfærdiggøre indsatser som dem, der kan ses i eksempelvis Parallelsamfunds aftalen er, at der kan findes substantiel evidens for, at den spatiale koncentration af udsatte mennesker i sig selv kan føre til yderligere social eksklusion og at:

"If these effects are substantial, there are good reasons for considering spatial pockets of poverty as a special problem that should be countered by public measures. If social neighbourhood effects are small, however, it is difficult to argue the case for special area-based initiatives. Instead, other and more general measures for the reduction of poverty and social exclusion should be used."

(H. S. Andersen, 2002, s. 768).

Da det stadig er usikkert, hvor substantielle disse effekter i Danmark er, samt i hvilke kontekster de har betydning (Christensen, 2020, s. 24), anses der et behov for yderligere undersøgelse.

Det nærværende speciale er et bidrag til denne litteratur af de afledte effekter af sammensætningen af mennesker.

Danmark som case

Der vil nu blive argumenteret for, hvorfor Danmark som case på landeniveau, har de optimale makrokontekster til at undersøge effekterne fra disse to arenaer, således at en stærkere inferens kan drages fra undersøgelsens resultater.

For det første har Danmark en relativ homogen befolkning (Engmann, 2019). I et metastudie af Sirin, er der blevet vist en empirisk sammenhæng, hvor minoriteter fra racemæssige og kulturelt diverse baggrunde, i gennemsnit ligger lavere end majoriteten i forhold til uddannelses- og indkomstmæssig success (Sirin, 2005, s. 420). I Danmark er det cirka 87% af befolkningen, der er af dansk oprindelse (Engmann, 2019). Grundet den høje grad af homogenitet blandt casens indbyggere, vil målingen af socioøkonomisk transfer ikke være påvirket i ligeså høj grad af ukendte faktorer, der ligeledes kan påvirke effekten af socioøkonomisk transfer, hvis casen for eksempel havde en mere multikulturel demografi.

Skattesystemet og velfærdsstaten i Danmark spiller en væsentlig rolle for at sikre en høj social mobilitet og er rangeret højt sammenlignet med andre lande, når det kommer til at sikre lige muligheder for alle samfundsklasser (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2019, s. 50).

Afslutningsvis er Danmark en praktisk god case at undersøge, grundet den stærke datatilgængelighed. Danmark har opbygget et robust system for dataindsamling og formidling, hvilket giver en let, effektiv og sikker adgang til danske samfundsdata til forskning, analyse og styring (Danmark Statistik, u.å.).

Litteraturreview

I det følgende afsnit gennemgås den eksisterende litteratur om nabolags- og skolemiljøet samt deres betydning for børns fremtidige socioøkonomiske status. De seneste årtiers forskning har resulteret i omfattende studier af både nabolags- og skolemiljøers indflydelse på socioøkonomiske udfald og adfærd som indkomstniveau, uddannelsessucces og sundhed. Dette litteraturreview sigter mod at undersøge og syntetisere denne viden, identificere centrale tendenser, diskussioner for bedre at forstå interaktionerne mellem børn, deres familier, skoler og nabolag.

Rollemodeller og jævnaldrende: Nøglen til børns socioøkonomiske fremtid

Nabolags- og skolemiljøet har betydelig indflydelse på børns fremtidige socioøkonomiske udfald og adfærd. Disse inkluderer faktorer som fremtidigt indkomstniveau, uddannelsesmæssig succes, adfærdsproblemer i skolen, brug af offentlige ydelser, boligforhold som voksne, helbred og livsstil, samt risikofyldt adfærd som alkoholisme, stofmisbrug eller voldelig adfærd (Brandén et al., 2023; Crosnoe & Muller, 2014; de Vuijst & van Ham, 2019; Deutsch, 2019; Hermansen et al., 2020; Mollborn & Lawrence, 2018; Nicotera et al., 2013). Disse indikatorer understreger vigtigheden af at forstå og adressere de komplekse interaktioner mellem børn, deres familier, skoler og lokalsamfund for at fremme deres trivsel og positive udvikling.

I dansk kontekst er forskningen omkring interaktionseffekter i nabolag og skoler begrænset (Christensen, 2020, s. 24; Christoffersen & Larsen, 2015, s. 5). Dog antyder Jørgensen et al., at børn fra lavere socioøkonomiske baggrunde har større sandsynlighed for at opnå en erhvervs-kompetencegivende uddannelse, være i beskæftigelse og få en højere indkomst, hvis de har gået i klasse med mere ressourcestærke elever (Jørgensen et al., 2018; Olsen et al., 2021). Dette indikerer, at social og akademisk interaktion med ressourcestærke jævnaldrende kan øge chancerne for succes i uddannelse og beskæftigelse for børn fra mindre privilegerede baggrunde. Det er vigtigt at være kritisk over for disse resultater i den eksisterende litteratur, da de kan være påvirket af andre faktorer, som ikke er tilstrækkeligt belyst i den eksisterende forskning. Med øget opmærksomhed rettet mod segregeringen mellem skoler og nabolag, og da denne opdeling i sig selv er kompleks at definere og kvantificere, er det relevant at undersøge, hvad litteraturen fremhæver om overførslen af påvirkninger mellem børn og de voksne i deres liv. I litteraturen beskrives børns hjerner som en svamp, da de absorberer voksnes vaner og opførsel, hvilket kan have både positive eller negative konsekvenser for deres udvikling, afhængigt af den voksne og deres holdninger, værdier og levemåde. Udover forældrene kan børn have flere voksne rollemodeller i deres liv, såsom bedsteforældre, familiens venner, lærere eller forældre til legekammerater, som alle bidrager til barnets socialisering og formning af personlighed og vaner (Rishel et al., 2005). I forlængelse af det ovenstående, betegner Galbo & Demetrulias (2001 i: Rishel et al., 2005, s. 19) betydningsfulde voksne som enkeltpersoner, der har haft en afgørende rolle i et barns udvikling og liv, uanset om denne indflydelse har været positiv eller negativ. Disse betydningsfulde voksne kan være familiemedlemmer såvel som voksne fra skolen og lokalsamfundet. Rishel et. al. beskriver hyppigheden og kvaliteten af børns kontakt med

betydningsfulde voksne, samt konsekvenserne af disse relationer for børns adfærd. Bekræftet af andre studier fandt Rishel et. al, at børn ofte ser og opfatter andre voksne end deres forældre som væsentlige indflydelser i deres liv samt at børn i flere tilfælde ser voksne, som har positiv indflydelse som en form for beskyttelse. De voksne hjælper og har indflydelse på barnets modstandsdygtighed, og hjælper dermed med at overvinde negative risici såsom adfærdsproblemer, kriminalitet og akademiske vanskeligheder. Denne indflydelse som voksne har, kaldes en beskyttelsesfaktor, og er defineret som de omstændigheder den voksne giver til barnet, for at mindske et negativt resultat for barnet (Rishel et. al, 2005, s. 20-21). Jo flere beskyttelsesfaktorer, der er til stede i et barns liv, desto mere sandsynligt er det, at barnet vil vise modstandsdygtighed.

I en undersøgelse foretaget af Garmezy påpeger han, at en af de vigtigste beskyttelsesfaktorer hos modstandsdygtige børn er deres eksterne støttesystem, som vil kunne opmuntre barnets mestring i det fremtidige liv. Garmezy konkluderer, at det er de støttende relationer fra voksne i nabolaget, som letter barnets udfordringer i livet (Garmezy, 1991). For at kunne undersøge netop denne pointe blev der, af Werner, udarbejdet en longitudinal undersøgelse af modstandsdygtighed, der strakte sig over 32 år ved at undersøge børn i højrisiko-miljøer, der er født på Hawaii i 1955, hvor det blev konkluderet, at børn med støttende voksne, som ikke var barnets forældre, og som udviklede tillidsfulde relationer til børnene, succesfuldt tilpassede sig i voksenlivet. Disse voksne inkluderede blandt andet bedsteforældre, ældre mentorer, lærere, ungdomsledere samt sportstrænere (Werner, 1989). Flere studier har undersøgt børn i højrisiko-miljøer, hvor der er fundet en stor indvirkning på, at barnet har en positiv og støttende voksen i sit liv, som ikke er forældrene. Beam et al. (2002) har undersøgt om der også er en indvirkning på børn, som kommer fra bedre stillede kår, hvorfor de kunne konkludere, at det ligeledes havde en positiv indvirkning og udvikling for barnet, at have en voksen, som kunne tilbyde støtte og andre ressourcer. Det forventes derfor, at børn vil tilegne sig modstandsdygtighed og den generelle udvikling, hvis de har en støttende relation til andre voksne end deres forældre, da disse voksne typisk vil tilbyde støtte, vejledning og muligheder for læring og socialisering, som børn ikke får fra deres forældre alene. Et tæt bånd med andre voksne kan dermed hjælpe med at opbygge barnets selvtillid, selvværd og sociale færdigheder, som styrker barnet og beskytter mod negative udfald og livets udfordringer (Beam et al., 2002). Albert Bandura (1977, 1997) har forsket i børns læring i sociale kontekster og udviklet teorien kaldet "Social Learning Theory", som beskriver, hvordan børns adfærd påvirkes af det om-

kringliggende miljø, herunder voksne rollemodeller eller andre børn, som barnet ligner (Bandura, 1977). Bandura identificerer fire primære informationskilder; læring og mestring gennem handling, indirekte læringsoplevelser, verbal overbevisning samt fysiologiske og affektive stadier.

Den første informationskilde, som Bandura kalder læring og mestring gennem handling, handler om, at børn opbygger deres robusthed og følelse af succes ved at afprøve og gennemføre udfordrende opgaver, som de har observeret deres rollemodel udføre.

Barnet vil med mestring af en sådan opgave, kunne opleve succes, dog kan disse opgaver også have negativ effekt, hvis opgaven ikke lykkedes (Bandura, 1997, s. 80–81). Denne form for informationskilde er i samklang med den tredje kilde, hvor Bandura påpeger, at andre aktører kan bruge ord til at støtte barnets udvikling og etablere en tro på, at barnet besidder nødvendige evner til at opnå sine mål (Bandura, 1997, s. 99–101). Det er især gennem indirekte læringsoplevelser, hvor barnet til tider imiterer handlinger, holdninger eller emotionelle reaktioner, fra deres tilknytningsfigur eller rollemodel, og dermed stræber de efter at tilegne sig de samme kompetencer (Bandura, 1997, s. 86).

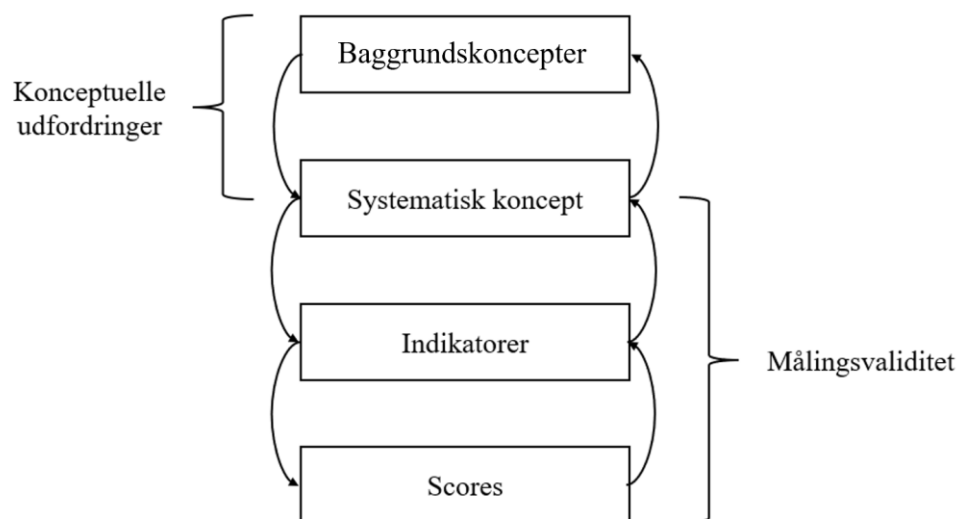
Den fjerde og sidste kilde, som Bandura identificerer, omhandler de fysiologiske og affektive stadier, som indebærer, at børn som oftest vurderer deres evner, styrker eller sårbarhed ud fra det miljø de befinder sig og alt efter hvilken fysiologisk og emotionel tilstand rollemodellerne er i, hvis barnet for eksempel befinder sig i meget stressende omgivelser og situationer, vil dette påvirke barnets holdning, humør og tro på sin egen succes (Bandura, 1997, s. 106). Bandura påpeger, at børns miljø har en betydelig indflydelse på deres liv, og andre jævnaldrende, eksempelvis i skolen, kan være en faktor, der enten forstærker eller reducerer denne påvirkning (Bandura, 1971, s. 3-4). Denne form for socioøkonomisk transfer mellem børn og voksne i både nabolag og skoler findes især interessant, da disse to arenaer utvivlsomt vil påvirke hinanden gensidigt. Der opstår dog et spørgsmål i, hvor meget og hvordan disse påvirkes. I næste afsnit vil den eksisterende litteratur om både nabolags- og skoleeffekter blive præsenteret, herunder både litteratur, der forklarer disse effekter individuelt og i sammenhæng.

Nabolags- og skoleeffekter

Dette afsnit introducerer et litteraturreview, der sigter mod at belyse de overordnede retninger og udfordringer inden for forskningen om nabolags- og skoleeffekter. Det undersøger, hvordan disse to kontekster påvirker individers fremtidige socioøkonomiske status, samt andre udfalds-

variabler som sundhed og kriminalitet. Afsnittet er struktureret i tre dele: definition af nabolageffekter, skolemekanismer, og en syntese af begge kontekster. Fokus er primært på, hvordan disse kontekster påvirker fremtidige socioøkonomiske udfald. Endvidere introduceres Adcock og Colliers' framework for målingsvaliditet, som anvendes til at strukturere og adressere udfordringerne ved at måle effekterne af nabolag og skoler på individets socioøkonomiske udfald (2001).

Adcock og Collier præsenterer i deres artikel, "Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research", et framework, der er designet til at vurdere målingsvaliditet (Adcock & Collier, 2001, s. 530). Frameworket er gavnligt, da det hjælper til at strukturere de følgende afsnit og adressere udfordringerne ved at konceptualisere og måle nabolag og skoler, samt deres effekt på individets socioøkonomiske udfald. Dette er illustreret i en forsimplet model nedenfor:

Figur 1: Framework for målingsvaliditet

Frameworket består af fire niveauer, opdelt i to stadier. Det første stadie omhandler den konceptuelle forståelse af et begreb, der fra baggrundskoncepter til et systematisk koncept, og derefter, i det andet step, operationaliseringen af dette koncept og den efterfølgende scoring af den undersøgte case. Frameworket er iterativt, hvilket betyder, at de operationaliserede indikatorer skal revideres efter at man har målt og analyseret den givne case (Adcock & Collier, 2001, s. 530–531). Dette framework vil blive brugt som en referenceramme i de kommende afsnit.

Del 1: Definition af nabolagseffekter

En af udfordringerne ved nabolagsforskningen, og hvorfor det kan være svært entydigt at sige noget om, hvorvidt nabolag har en effekt på individer er det validitetsproblem, der kan opstå på grund af den interne afhængighed mellem “nabolag” og “nabolagseffekter”. Forudgående for at kunne afgøre, om et individ er påvirket af det nabolag, de bor i, skal man først definere, hvad nabolaget er. Samtidigt er det nødvendigt at fastlægge, hvilken effekt der tales om, for at kunne sige, om nabolaget har en indvirkning på individet. Spørgsmålet bliver dermed: Hvad påvirker hvem, og i hvilket område?

“Nabolag” er i sig selv en kompleks størrelse, der kan forstås som, hvad Adcock og Collier kalder et omstridt koncept; et koncept som kønsroller eller demokrati, der blandt andet afhænger af kultur, tidsperiode og ideologi (Adcock & Collier, 2001, s. 532). Dette har besværliggjort den systematiske konceptualisering af nabolag, hvilket litteraturen nedenfor bærer præg af. Hvorom der i mange år har været enighed om, at ”nabolaget” kan have betydning for processer på individniveau, har afgrænsningen af, hvad der udgør et nabolag, været en konceptuel udfordring (Hipp et al., 2012, s. 3). Den store udfordring i at afgrænse nabolaget til et område, der kan optegnes på et kort er, at modsat politiske entiteter som stater, kommuner og byer, er grænserne for et nabolag ikke fastlagte og ofte kontekstuelle i relation til forskningsspørgsmålet. Et nabolag kan være nødvendigt at definere med henblik på at føre målrettede indsatser, der blandt andet skal hæve levestandarden og sænke kriminalitet. Klarheden i definitionen af nabolaget er også central for at kunne identificere de kontekstuelle faktorer, der påvirker børns udvikling, såsom socioøkonomisk status, adfærdsproblemer og uddannelsesmuligheder. Ved at forstå de komplekse interaktioner mellem børn, deres familier, skoler og nabolaget kan vi bedre målrette indsatser, der fremmer børns trivsel og positive udvikling.

Pebley og Sastry (2003) skelner i deres gennemgang af nabolagseffekter mellem to grene af nabolagskonceptualiseringer. Den første gren forstår nabolag som mere naturlige områder, hvor Brattbakk beskriver dem som:

“[...] where the whole city or area of study is divided into smaller geographical units like a mosaic (not overlapping).”

(Brattbakk, 2014, s. 113)

I de enkelte områder i mosaikken påvirkes individet passivt af de omkringboende menneskers kultur, adfærd og normer. Den anden gren afgrænser et nabolag til et område, hvor individet kan udvikle relationer med dets naboer, samt hvor det sociale og fysiske miljø kan påvirkes af

individet selv eller gennem kollektiv handling (Pebley & Sastry, 2003, s. 9). Mayhew et al. foreslår at betragte afstand, som et begreb, der kan inddeles i det fysiske og det sociale, hvor sidstnævnte forstås som forskellighed mellem individer (Hipp et al., 2012, s. 5). Ud fra denne adskillelse, kan den første gren i Pebley og Sastrys gennemgang forenkles til at være et spørgsmål om fysisk afstand, mens den anden gren ligeledes inkluderer den sociale afstand.

Galster finder ligeledes to overordnede grene af nabolagskonceptualiseringen; økologiske og social-økologiske. Den første gren afgrænser nabolag som geografiske, kontinuerlige områder, optegnet af fysiske, symbolske og subjektive grænser, hvor anden gren lægger vægt på de sociale interaktioner, der kan finde sted i det givne område. Begge grene anses dog af Galster som mangelfulde, eftersom de enten blot fokuserer på et geografisk afgrænset område og/eller sociale relationer i et sådant område, mens andre lokale faktorer ses bort fra (Galster, 2001, s. 2111). Galsters egen definition lyder:

“Neighbourhood is the bundle of spatially based attributes associated with clusters of residences, sometimes in conjunction with other land uses.”

(Galster, 2001, s. 2111).

Med “spatially based attributes” henvises der til ti grupper af karakteristika, der er med til at karakterisere et nabolag; strukturel, infrastruktur, demografisk sammensætning af indbyggerne, klasse status på indbyggerne, offentlige ydelser, miljø (forurening af vand, land, luft og lyd), afstand (jobmuligheder, indkøb, underholdning), politiske, social-interaktive relationer og sentimentale karakteristika (Galster, 2001, s. 2112). Med de ti grupper af karakteristika forsøger Galster ikke at lave en universel definition af nabolag, der kan anvendes på tværs af forskellige forskningskontekster og hvor grænser imellem nabolagene tydeligt kan optegnes. Væsentligt for undersøgelsen af nabolag, er forståelsen for, at disse karakteristika kan resultere i forskellige optegnelser af nabolag:

“[my definition] suggests that the investigator would select a different parsing of urban space, depending on the particular neighbourhood attributes (or, equivalently, the neighbourhood typology) of interest.”

(Galster, 2001, s. 2114).

Er det kvaliteten af offentlig uddannelse, der undersøges, vil området ofte være større end, hvis man ser på, eksempelvis, afstand til indkøbsmuligheder, da man ikke finder variation inden for

det samme skoledistrikt. Ligeledes, hvis fokus er på adgang til rent drikkevand i et nabolag, vil dette umiddelbart skulle forstås som et større område ud fra vandforsyningsnetværket.

Lebel et al. (2007) anser to elementer som essentielle for at kunne afgrænse et nabolag; de indre karakteristika og den geografiske skala. For de indre karakteristika henviser de til Galsters ti grupper, der dog i sig selv ikke anses som determinerende for skalaen på nabolaget. Her trækker de i stedet på Kearns og Parkinsons tredelte konceptualisering af nabolagsbegrebet. Det første niveau beskrives af forfatterne som et område afgrænset fra fem til ti minutters gang fra ens hjem og omfatter dermed ens familie og nærmeste naboer. Herfra følger niveau to, beskrevet som lokalmiljøet og til sidst det bredere urbane distrikt (Kearns & Parkinsons i: Lebel et al., 2007, s. 2–3). Brattbakk påpeger ligeledes, at en af udfordringerne ved konceptualiseringen af “nabolag” er, at begrebet anvendes bredt om forskellige størrelser af områder:

“Some studies refer to the immediate area around one’s house, the few nearest streets, others to the somewhat larger residential area and yet others to a larger district or region. Nonetheless, most studies make use of the term neighbourhood effects for all geographical levels.”

(Brattbakk, 2014, s. 110).

Kearns og Parkinsons tredelte konceptualisering fører ikke kun til en afklaring af, hvad vi kan kalde nabolagseffekter eller urbane effekter og lokalområde, men afhjælper herfra også en problematik i den komparative del af nabolagsforskningen. Der er ikke en stor nytte i at sammenligne effekter, hvor det på den ene side er målt på vejniveau og den anden på et større område. Hvis man skal adskille nabolag ud fra det omkringliggende område, er det således nødvendigt at definere, hvilket niveau man befinder sig i for at måle de ønskede nabolagseffekter.

På trods af, at Lebel et al. understreger vigtigheden i at skelne mellem nabolaget og det omkringliggende hierarki af områder, kommer de ikke selv frem til, hvor grænserne går. Det afledte spørgsmål herfra er så: “Hvordan tegner man de grænser?”.

Spatial & administrativ afgrænsning

De konceptuelle grænser er dog ikke tydelige i litteraturen. En stor del af forskningen om nabolagseffekter har undersøgt “nabolag” som en del af en større, ofte administrativ enhed, såsom kommuner, sogne eller større byområder, uden en forudgående konceptualisering af, hvad nabolaget er. Ofte på baggrund af datatilgængelighed (Dietz, 2002, s. 541). De Vuijst og van Ham undersøger, hvorvidt børns nabolags- og skolekontekst påvirker, hvor de ender med at bosætte sig som voksne (de Vuijst & van Ham, 2019). Nabolag konceptualiseres her som en af flere

socio-spatiale kontekster, som et barn gennemgår gennem opvæksten, men operationaliseres ikke yderligere. Empirisk anvender forfatterne den hollandske pendant til det danske kvadrantet fra Danmarks Statistik i form af kvadratiske områder (500 x 500 meter), der er statiske over tid (de Vuijst & van Ham, 2019, s. 19). Sykes og Musterd (2011) har lavet et lignende studie i Holland. Deres afgrænsning af nabolag findes ligeledes gennem empirien, hvor de anvender den mindste administrative enhed, en “buurt”, der er varierende geografisk og befolkningsmæssig størrelse, men har en gennemsnitlig befolkning på 1.468 (Sykes & Musterd, 2011, s. 1314). Hvorvidt de anvendte områder er de mest optimale at måle nabolagseffekter på, kan være svært at vurdere, som Taylor skriver:

“No single layer of neighborhood is correct for research or policy purposes. Rather, the spatial scale chosen to represent a neighborhood layer should match the spatial scale of the dynamics considered from a policy or research perspective”

(Taylor, 2012, s. 226)

Fælles for ovenstående studier er dog det manglende led mellem, hvad et “nabolag” er og hvordan det måles. Det er derfor svært at forsvare, hvorfor en vej, en boligblok eller en anden geografisk afgrænsning ikke ville være bedre til at måle de forventede effekter. Adcock og Collier beskriver forholdet mellem den systematiske konceptualisering og indikatorerne, samt målingen af disse således:

“To pose the question of validity we need a specific conceptual referent against which to access the adequacy of a given measure. A systematized concept provides that referent”

(Adcock og Collier, 2001, s. 533)

Det systematiske koncept fungerer som referencepunktet til at vurdere, hvorvidt målingen af et fænomen er passende. Når nabolaget afgrænses og måles ud fra enheder, der er valgt på baggrund af empirisk sparsitet og ikke fra en operationalisering af den systematiske konceptualisering, kan det argumenteres, at resultaterne ikke bærer stor vægt.

Afgrænsning af nabolag relativt til det enkelte individ

En anden gren af litteraturen har forsøgt at konstruere nabolag relativt til det enkelte individ. Branden et al. anvender en “K Nearest Neighbor”-algoritme til at finde de 500 nærmeste “naboer” til et givent individ, hvorefter de socioøkonomiske karakteristika udregnes for denne

gruppe (Brandén et al., 2023, s. 604). Der kan argumenteres for, at denne nyere tilgang har den klare fordel, at et individ som man fokuserer på altid er centrum for nabolaget og dermed går udenom grænseproblematikken. Dog er der ligesom ved den økologiske tilgang stadig en betydelig begrænsning i, at det er svært at indfange interaktioner mellem mennesker. At måle og vurdere, hvorvidt interaktioner mellem mennesker i et nabolag har en effekt, bliver derfor et spørgsmål om at lave det mest kvalificerede gæt, eftersom det aldrig er sikkert, at interaktionerne har fundet sted.

Afgrænsning af nabolag ud fra borgernes holdninger

Endelig har en tredje gren af litteraturen afgrænset nabolag ud fra indbyggernes perception af, hvad netop dette “nabolag” er. Grundtanken i denne tilgang er, at et nabolags indvirkning på dets indbyggere, dels afhænger af deres syn på netop dette nabolag, og hvorvidt de kan tilskrive sig dette (Campbell et al., 2009, s. 462). Tilgangen er interessant, da de grænser, der tegnes ud fra indbyggernes perception, ofte overskrider administrative grænser, samt at de kan variere væsentligt blandt borgere inden for en lille afstand (Campbell et al., 2009, s. 465). Colburn et al. (2020) undersøger forskellen i unge og voksnes perceptioner af nabolaget, da:

“Young people tend to draw smaller home neighborhoods than their parents, and overlap between youth and parent neighborhood boundaries tends to be inconsistent”

(Colburn et al., 2020, s. 2).

At forstå denne diskrepans anses af forfatterne som væsentlig, hvis indsatser i et givent nabolag, skal kunne have nogen effekt. Er der uenighed mellem afgrænsningen mellem et nabolags borgere (unge i dette tilfælde) og dem der forsøger at styrke området gennem indsatser, vil de selvsamme unge kunne anse en indsats, som en uden for deres nabolag og dermed ikke tilskrive sig den (Colburn et al, 2020, s. 3).

Distinktionen mellem voksne og unge er interessant, da det understreger forskellen mellem denne tilgang og de to foregående. Nabolaget skal ikke forstås som en statisk kasse, hvori forskellige parametre kan måles og sammenlignes med de andre omkringliggende kasser. Ligeledes kan det ikke blot anses som summen af de (mulige) interaktioner, der kan finde sted inden for et afgrænset antal individer. Nabolaget er en subjektiv størrelse, der af individet kan være afgrænset af fysiske og symbolske grænser, samt af de mennesker, individet omgås med. Herfra følger, at “nabolag” bliver et flertydigt begreb, afhængig af, hvem du spørger, hvilket kan føre praktiske udfordringer med sig. For hvorom, der er en pointe i til dels at afgrænse nabolag ud

for indbyggernes perception, med henblik på senere indsatser, vil den samme tilgang besværliggøre at måle, hvorvidt tiltagene har haft den ønskede effekt. Hvordan nabolaget forstås når indsatsen starter, er ikke nødvendigvis sådan det forstås i årene efter.

Campbell et al. (2009) påpeger ligeledes en anden væsentlig pointe omkring forholdet mellem den økologiske og subjektive gren; indbyggerne i et område kan være påvirket af nabolagseffekter, fra det område de bor i, uafhængigt af, hvordan de selv definerer nabolaget, herunder:

“[...] the quality of grocery stores, the availability of social services, the frequency of trash pick-up, the responsiveness of the police to neighborhood incidents, and even taxi service are all differentially distributed across geographic space [...]”

(Campbell et al., 2009, s. 485).

Det kan argumenteres, at kvaliteten af disse services ikke er påvirkelig overfor indbyggernes subjektive nabolagsdefinitioner, men i højere grad af administrative grænser for offentlige services og ydelser eller sociodemografiske inddelinger for kvaliteten af kommercielle foretagender.

Hvad de tre ovenstående grene af nabolagsafgrænsningen viser er, at forskellige forståelser for, hvad et “nabolag” er, har væsentlig betydning for, hvordan grænserne mellem dem optegnes. Lige så varierende konceptualiseringen og den metodiske afgrænsning af nabolaget kan være, lige så varierende er de undersøgte effekter i et nabolag.

Nabolagseffekter

Fra 1990'erne og frem kan der ses en stigende interesse i at teoretisere, hvorfor et nabolag påvirker individer, fremfor blot hvorvidt (Sampson et al., 2002, s. 447). Det er dermed ikke området i sig selv, der påvirker individet, men derimod de forskellige mekanismer, som udspiller sig, der har positive og negative konsekvenser for individet (Durlauf, 2004; Atkinson & Kintrea, 2004; Lund, 2019). Denne interesse har ført til en bred litteratur, der omhandler nabolagseffekter, der bredt set forstås som værende de effekter et bestemt geografisk område, du vokser op i, har på dit livsforløb, herunder social mobilitet, uddannelsesniveau og indkomst (Sykes & Musterd, 2011, s. 1309; Rich & Owens, 2023, s. 298). Særligt den nyere litteratur omkring nabolagseffekter referer særligt til konsekvenserne ved nabolag samt kompositionen af disse (Durlauf, 2004, s. 2175). På trods af denne gængse forståelse af, hvad nabolagseffekter som et overordnet koncept er, findes der, ligesom ved afgrænsningen af et nabolag, stor variation i forståelsen af de konkrete effekter og deres indvirkning.

Galster arbejder ud fra tre forskellige distinktioner for nabolagsmekanismer med inspiration fra Manski (2000); endogene, korrelerede og eksogene (Galster, 2008, s. 4).

De endogene refererer specifikt til disse mekanismer, hvor holdninger og opførsel fra beboerne i nabolaget har direkte indflydelse på naboerne. De endogene effekter tager form i blandt andet socialisering, normer, sociale netværk, stigmatisering, økonomisk udvikling og relativ deprivering (Galster, 2008, s. 5-6). Der opstår som følge af ovenstående, spil-overeffekter fra individerne i nabolagene på dig som individ gennem kompositionen af dit nabolag, som i teorien udgør mulige daglige interaktioner. Dette relaterer sig på sin vis også til Jencks & Mayers smitteteori, hvor de mennesker du omgås påvirker din gøren og laden (Jencks & Mayer, 1990 i: Galster, 2008).

Brandén, Haandrikman og Birkelund tester endogene effekter i deres undersøgelse af unges sandsynlighed for at være på offentlige ydelser og i den øverste indkomstdecil, når de er 30 år. Specifikt tester de to mekanismer; peer-influence og kollektiv socialisering (Brandén et al., 2022, s. 602). Peer-influence dækker over den effekt børnene har på hinanden: hvis ens peers pjækker, er der større chance for, at man selv gør. Denne socialiseringseffekt er karakteriseret ved, at der opnås en minimumstærskel eller kritisk masse, før en norm kan få mærkbare konsekvenser for andre i nabolaget (Galster, 2012, s. 25). De konkluderer, at disse to nabolagseffekter ikke har den store effekt på børns socioøkonomiske udfald og adfærd, men at det især er forældrenes socioøkonomiske baggrund, der er mest determinerende (Brandén et al., 2023, s. 611-612).

Korrelerede effekter udspringer fra strukturelle faktorer, der anses som at have en nogenlunde ligelig fordelt effekt på samtlige individer i et givent nabolag, mens effekten kan variere på tværs af nabolag. De strukturelle faktorer henviser især til adgangen til, samt kvaliteten af jobmuligheder, offentlige services og institutioner. Miljømæssige faktorer som forurening, samt ekstern stigmatisering af nabolaget kan ligeledes varierer på tværs af nabolag. Omend der er tale om strukturelle problemer, kan disse også ses som den bredere kontekst i forhold til førnævnte mekanismer omkring udsatte områder og konkurrence om knappe ressourcer (Galster, 2012, s. 30).

Atkinson & Kintrea (2004) skriver sig ind i denne gren af nabolagsforskningen, i deres undersøgelse af marginaliserede nabolag og dets effekter på individerne i skotske nabolag. De argumenterer ud fra blandt andet Pahl og Bourdieu for at forstå samfundet på baggrund af et fokus på urbane faktorer, som spatiale begrænsninger og adgangen til ressourcer og faciliteter. Disse

sociale forhold transmitteres indenfor nabolag til deres beboere, som påvirker deres muligheder for at engagere sig med bredere sociale processer og aktiviteter (Atkinson & Kintrea, 2004, s. 438-439). Undersøgelsen viste, at beboere i de marginaliserede nabolag i Edinburgh og Glasgow oplevede forskellige geografisk isolerede effekter. Beboere i de dårligere stillede områder var ofte begrænsede i deres mobilitet, dels på grund af kulturelle normer, dels på grund af begrænset adgang til offentlig transport og jobmuligheder. Yderligere isolerede effekter er blandt andet ejendomsmarkedet, der gør det svært for beboere at flytte ud af de dårligere stillede områder, samt at offentlig transport kan begrænse jobmulighederne, hvis man ønsker at tage arbejde i en bedre del af byen (Atkinson & Kintrea, 2004, s. 451). Samtidig refererer flere respondenter til et tilhørsforhold og fællesskab i de marginaliserede områder, der gør det velkendt for familier at bo i disse områder (Atkinson & Kintrea, 2004, s. 449). På den måde er familier bevidste omkring deres relative situation samtidig med, at der også er iboende socialiseringsmekanismer på spil.

Endelig kan eksogene effekter forstås som en social sammenhængskraft i et nabolag, hvor denne er baseret på individers adfærd og holdninger til andre individer, baseret på disses eksogene karakteristika som etnicitet og religion (Galster, 2008, s. 7).

Fælles for Galsters tre kategorier af nabolagseffekter er, at de omhandler de mekanismer der finder sted internt i et nabolag og ikke nabolagene imellem. Dietz argumenterer for en fjerde distinktion af effekter; effekter imellem nabolag, som han beskriver: *“This type of effect derives its theoretical foundation from the theory of spillovers and public externalities.”* (Dietz, 2002, s. 542). Denne distinktion kan være betydelig, på trods af, at de færreste studier af nabolagseffekter tager denne effekt i mente. Den tillader at betragte nabolaget i konteksten af det større geografiske område, det befinder sig i, frem for at se på det som et afskåret område (Dietz, 2002, s. 542).

På trods af den brede konceptuelle variation af forklaringer på, hvorfor et nabolag påvirker et individ, er det begrænset, hvor mange studier, der formår at påvise kausaliteten. Pebley og Sastry påpeger eksempelvis:

“[...] while many studies show a strong correlation between neighborhood poverty rates and poor child outcomes, they provide little evidence on how this effect occurs because the intervening mechanism is not measured.”

(Pebley & Sastry, 2003, s. 16)

Kritikken relaterer sig her til studier, der undersøger socialiserende nabolagseffekter, hvad der hører under Galsters endogene effekter. På trods af, at flere af de socialiserende effekter kommer ned til udveksling af normer og holdninger, er det sjældent det, der måles. For at kunne vurdere graden af kollektiv socialisering i et nabolag, vil det blandt andet kræve oplysninger om naboernes interne sociale relationer og graden af interaktioner, samt eksisterende normer. I jagten på kvantitativ repræsentativitet er litteraturen derfor begrænset, da disse variabler ikke er at finde i administrative enheder, men kræver kvalitative undersøgelser for at indfange. I mangel på bedre, har flere studier inden for denne gren derfor anvendt kompositionelle mål i et område, som etnicitet, uddannelsesniveau og indkomst som stedfortræder for potentiel norm- og holdningsudveksling (Pebley & Sastry, 2003, 16-17). Problematikken relaterer sig også til den overensstemmelse, der skal eksistere mellem definitionen af nabolaget og den undersøgte effekt. Undersøges eksempelvis de tidligere beskrevne mekanismer; peer influence og kollektiv socialisering, er fælles for de to, at effekten af dem i et givent nabolag afhænger af, hvordan nabolaget er begrænset. Følges den økologiske tradition inden for nabolagsforskningen forsøges det at finde passende inddelinger af geografiske områder, der kan tildeles betegnelsen som et nabolag med henblik på at aggregere de egenskaber, som hvert af disse indeholder. Problemet med at inddele et område i kontinuerlige nabolag, hvor det ene starter, når det andet slutter, er, at nogle individer vil befinde sig ved grænserne. I forhold til peer influence og kollektiv socialisering eksisterer dermed en risiko for, at barnet på grænsen til et nabolag lige så godt kunne have interageret med de voksne og børn, der bor på den anden side af stregen. Skal man i stedet bruge en relativ måling for hvert individ, hvor man ser på de 500 individer, der bor tættest på, når det kvantitativt er svært at indfange disse interaktioner? Eller skal man spørge individerne om, hvad der udgør deres nabolag? Dette vil kunne give lovende svar, eftersom disse inddelinger vil være påvirket af, hvem individerne interagerer med. Man kan dog stille spørgsmål til, hvor meget interaktion, der skal til før at nogle inkluderes i ens subjektive nabolag; altså bliver individet påvirket af andre individer, som de bor tæt på, men som de ikke vil karakterisere som en del af deres nabolag?

Udover, at ovenstående nævner, at målingsvaliditeten i forhold til de undersøgte mekanismer i nabolagsforskningen, fremhæver netop eksemplet med kollektiv socialisering en anden relateret problematik; graden af eksponering for nabolagseffekter. I et scenarie, hvor et individ flytter til et nabolag, skelner Galster mellem effekter, der har en umiddelbar indvirkning og effekter, hvor eksponering over tid skal tages med i ligningen. Den første type kunne være den stigmatisering, der følger med det omkringliggende samfunds stereotypisering af indbyggerne i et

område. Den anden kunne være socialiserende effekter, som kollektiv socialisering, hvortil Galster skriver:

“[...] the degree to which such a socialization process would change the individual's behavior would be directly related to the duration of the individual's exposure to these role models.”

(Galster, 2008, 9).

Problematikken som Galster fremlægger er væsentlig inden for den socialiserende nabolagsforskning, da den åbner op for spørgsmålet om intensitet af sociale interaktioner samtidig med, at den tilføjer en temporal dimension til dét at bo i et nabolag. Kwan uddyber denne temporale dimension yderligere med effekter, der kan være tidsforskudte, hvorved denne først finder sted længere tid efter eksponering for en mekanisme eller kumulative effekter, der er resultatet af den samlede eksponering over en given tidsperiode (Kwan, 2018, s. 1485).

I Branden et al.'s undersøgelse af børns sandsynlighed for at ende på offentlige ydelser eller i den øverste indkomstdecil, måles nabolagskarakteristikaene ud fra, når det observerede barn er 15 år (Branden et al., 2023, s. 604). Hermansen et al. bruger en lignende tilgang. I deres studie undersøges, hvordan børn, der har boet i samme nabolag, men gået på forskellige skoler og omvendt, varierer i deres socioøkonomiske udfald som voksne (årligt bruttoindkomst som 32-34-årige og højeste uddannelse som 25-årige). Nabolag måles her, når barnet går ud af grundskolen (Hermansen et al., 2020, s. 10). Der er indikationer på, at karakteristikaene for de nabolag, hvori man bor i ens opvækst, korrelerer over tid (Lund, 2019, s. 2), hvorfor ét nedslagspunkt kan være lige så godt, som et andet. Dog kan det argumenteres, at noget varians må gå tabt ved reducere af et barns nabolagskontekst til et enkelt år. Dels må det forventes, at man ved en flytning, ikke blot springer mellem to nabolag, ligesom det må forventes, at andre mennesker i det nabolag, man bor i, kan flytte væk og nye kommer til, hvorfor sammensætningen må variere over tid. Lund finder i sin undersøgelse, om effekten af eksponering overfor dårligere stillede nabolag på opnået uddannelse, at ikke blot graden af eksponering, men også hvornår i barnets liv denne finder sted, har betydning for uddannelsesniveaue. Det kan derfor argumenteres, at der stadig er vigtig viden at udtrække fra den temporale dimension i nabolags-eksponeringen.

Endeligt er det værd at forstå nabolaget og nabolageffekter som én af flere potentielle socio-spatiale kontekster i et barns opvækst. Kwan kritiserer den eksisterende forskning for dens

fokus på nabolaget som den vigtigste kontekst for individet og advokerer for et udvidet fokus på andre kontekster:

“The very notion of the neighborhood in past neighborhood effects research is highly limiting because people move around in their daily lives and are exposed to many different spatiotemporal contexts instead of to a particular neighborhood.”

(Kwan, 2018, s. 1312).

Argumentet hviler på, at nabolaget kun udgør en af mange kontekster og at de fleste af individets daglige aktiviteter finder sted uden for dette (Kwan, 2018, s. 1312). Argumentet er tiltalende for nærværende speciale, hvor skolen og nabolaget betragtes som to arenaer, der kan påvirke individets livsforløb. I en dansk sammenhæng kunne idéen om nabolaget som en mindre vigtig kontekst, nemlig især tænkes at være tilfældet, grundet den høje institutionalisering af barndommen siden 1970'erne (Coninck-Smith et al., 2015). Ser man på en given hverdag, hvor småbørn tilbringer de fleste af døgnets timer i vuggestue/dagpleje eller børnehave, eller hvor de større børn er i skole og herefter i SFO eller ungdomsklub, kunne et afledt spørgsmål af dette være; “Hvor meget tid er der i døgnet til nabolagseffekter?”. Nærværende speciale forsøger at sætte fokus på en af disse kontekster, der forventes at spille en stor rolle i børn og unges opvækst og deres senere socioøkonomiske udfald. Dertil er det nærværende at undersøge flere socio-spatiale kontekster, der påvirker individet. I dansk kontekst anses skoler og nabolag som værende to socio-spatiale kontekster, hvor effekterne udspiller sig.

Del 2: Skole mekanismer

Skoler defineres konkret ud fra deres institutionelle formål: at uddanne og danne unge mennesker jævnfør den folkeskolens formålsparagraf (Herman, 2022). Adgangen til basal uddannelse anses for at være kritisk for at udvikle mennesker og samfundet (Freytag et al., 2023, s. 1). Effekterne af skole er bevist i mange studier at have en vedvarende og positiv effekt på børns livsforløb i form af kvalifikationer, social integration og ulige outcomes, der påvirkes af børns familiære strukturer i form af familiens socioøkonomiske baggrund (Broer et. al., 2019, s. 2). Fokusset ligger derfor i høj grad på de kompetencer som skolen giver børn, hvoraf blandt andet uddannelseskvalitet, lærerkvalitet, pensum og senere internationale kvalitetsmålinger er underliggende effekter for skolerne (Broer et al., 2019). Som nævnt løbende i dette litteraturreview, er der også socialiseringsmekanismer, der gør sig gældende, hvor skolen er et vigtigt element i, hvem børn og unges peers til dagligt er (Sykes & Musterd, 2011).

Skolerne er således en del af et nabolag, men det argumenteres yderligere, at skolen er en del af et større led, end blot nabolaget (Arum, 2000, s. 395-396). Det statslige spiller en afgørende rolle i forhold til styringen af uddannelsessystemet, hvor det bliver tydeligt, at skolerne er en del af både meso- og makrosystemer, der har indvirkning på skolernes kvalitet, pensum og demografiske sammensætning (Arum, 2002, s. 399).

Når der tales om socialisering i skoleregi, kaldes teorien blandt danske forskere også "klassekammerateffekt" (Jørgensen et al., 2018, s. 1-2; Christoffersen & Larsen, 2015, s. 12). Denne effekt har været et stort emne blandt forskere i den danske skoledebat, da effekten før i tiden har været svær at måle, og ikke er blevet undersøgt i en dansk kontekst før 2015 (Christoffersen & Larsen, 2015, s. 5). Ligesom ovenstående definition af peer-influence, er klassekammerateffekten den effekt, der opstår, når børn bliver blandet i skoleklasser, hvorpå børnene påvirker og har indflydelse på hinanden selvom eleverne kommer fra forskellige socioøkonomiske baggrunde. Faktisk argumenterer Christoffersen og Larsen (2015) for, at en blanding af høj og lav socioøkonomisk baggrund i klasserne, har en positiv effekt for begge parter (Christoffersen & Larsen, 2015, s. 13-15).

Jørgensen, Andersen og Bonde undersøger, hvorvidt klassekammeraters familiebaggrund har indflydelse på den enkelte elevs afgangskarakterer, uddannelse, beskæftigelse og indkomst og hvorvidt en elevsammensætning med elever med god eller mindre god familiesammensætning påvirker andre elever i en classes liv på længere sigt. I denne undersøgelse lavet for Kraka finder de, at klassekammerateffekterne har indflydelse på elever, og at en elev som starter i en middelgod klasse kan få op til 4-5 procent højere indkomst, end hvis eleven startede i en middel dårlig klasse (Jørgensen, Andersen og Bonde, 2018, ss. 1-2). Klassekammerateffekten kan dog både have en positiv og negativ påvirkning i den forstand, at nogle elever er i stand til at hæve andre elevers præstation via vidensdeling, mens andre elever kan forstyrre og reducere udbyttet af undervisningen. Den samme negative effekt kan opstå, hvis en del af eleverne kræver store dele af lærernes tid eller hvis lærerens motivation er påvirket negativt. Modsat kan lærerne også skabe positiv påvirkning, hvis læreren kan påvirke enkelte elever og fremme koncentration, som kan sprede sig til andre elever (Jørgensen, Andersen og Bonde, 2018, s. 2). Med andre ord inddrager Jørgensen, Andersen og Bonde også påvirkning, og dermed socialiseringsfaktorer, fra øvrige personer som lærere, pædagoger og andre indflydelsesrige voksne, som ikke er barnets forældre.

Del 3: Den indbyrdes sammenhæng mellem nabolag og skoler

Dette afsnit undersøger den indbyrdes sammenhæng mellem nabolag og skoler og argumenterer for, at begge spiller en rolle i børns liv og udvikling. Litteraturen viser, at skoler og nabolag er interdependente, hvor de konstant påvirker hinanden. Teksten diskuterer forskellige studier og teoretiske tilgange, som fremhæver, hvordan nabolagets socioøkonomiske karakteristika og skolens kontekstuelle faktorer medieres gennem hinanden.

Sammenhængen mellem skoler og nabolag

Sykes & Musterd påpeger:

“Examining neighbourhood and school processes together has been recognised as a necessary step towards better understanding the role these contexts play in the lives of young people”

(Sykes & Mustard, 2011, s. 1307).

Citatet viser en afgørende forståelse, der gør sig gældende på tværs af litteraturen, nemlig at skoler og nabolag er i sammenhængene sfærer og at det er vigtigt for den videre forskning og empiri, at nabolags og skolars kontekst tolkes som interdependent.

I litteraturen er der en fælles tilgang til at måle skoler og nabolag i en sammenhængende kontekst. Den gennemgående opfattelse inden for forskningsfeltet er, at disse to elementer eksisterer i en gensidigt afhængig relation, hvor de konstant (om)former hinanden (Rich & Owens, 2023). Særligt i det 21. århundrede, hvor institutionaliseret uddannelse spiller en stadig større rolle på samfundet, samt den urbane sammensætning af by og institution (Gerhard et al., 2022, s. 7 i: Freytag et al. 2022).

Sykes og Musterd (2011) bidrager til konteksten mellem nabolag og skoler, hvor nabolag anses for vigtige, fordi de spiller en rolle i forhold til at sortere børn på skolerne. Yderligere er det vigtigt, at forbindelsen mellem skole og nabolag er nødvendig for bedre at kunne anskue disse konteksters effekter på børns livsmuligheder (Sykes & Musterd, 2011, ss. 1307-1308). Skolerne konceptualiseres som der hvor børn interagerer med børn fra andre nabolag, hvor skolerne står som et slags centerpunkt i nabolagene og anskues som arena, hvor nabolagseffekterne udspiller sig. Formålet er at undersøge om nabolagseffekter medieres gennem en skolekontekst, når man kontrollerer for individuelle faktorer fra hjemmet. Studiet konkluderer, at skolen er en medierende faktor for nabolaget i forhold til unges fremtidige uddannelsesniveau (Sykes &

Musterd, 2011, s. 1326). Konkret bidrager studiet til en forståelse for udfordringen ved at adskille nabolag og skoler grundet deres gensidige afhængighed (Rich & Owens, 2023).

Kauppinen (2008) bidrager med samme konceptualisering af nabolag og skoler, hvor han finder en vigtig mangel i forskningen af nabolagseffekter. Mekanismerne af nabolagseffekter kan kun hypotetiseres grundet manglende direkte bevis for deres eksistens (Kauppinen, 2008, s. 379). Skoledata kan derfor fungere som den kontekst, hvorved nabolagets mekanismer fungerer (Kauppinen, 2008, s. 379). Dette teoretiseres yderligere gennem den førnævnte smitteteori fra Mayer & Jencks (1989), hvor den socioøkonomiske komposition af nabolagets population determinerer den behavioristiske model, der transmitteres gennem peer-influence og at denne transmission foregår i skolekonteksten. Nabolaget måles således gennem en skolekontekst, hvor skolen agerer det fortløbende koncept foran nabolaget. Dette er fordi nabolaget tolkes at påvirke dit valg af uddannelse og dine akademiske evner (Kauppinen, 2008, s. 381). Kauppinen (2008) stiller således skarpt på det manglende empiriske mål for nabolagseffekter, men også konceptuelt på den grundlæggende forståelse og validitet af nabolagseffekter og dets udspil i forskellige kontekster. Kauppinen opstiller også et teoretisk udgangspunkt for socialiserings-effekterne, som ellers beskrevet i ovenstående afsnit om nabolagsmekanismer. Ikke desto mindre kan det ikke ignoreres, at denne socialisering også er tilstedeværende i en skolekontekst. Dette giver derfor også et billede af, hvor besværligt det både konceptuelt, men også empirisk er at skelne mellem de to kontekster.

Arum (2000) ansporer ligeledes samme forhold mellem nabolag og skoler ud fra to sociologiske antagelser: social kapital og den neoinstitutionalistiske definition af et organisatorisk miljø udarbejdet af James Coleman (Arum, 2000). Den sociale kapital sætter et tydeligere fokus på den strukturelle organisering af individuelle forhold inden for nabolag, samt mekanismer, hvor nabolag kan påvirke uddannelsesmæssige processer (Arum, 2000, s. 398). Dertil forstås, hvordan intergenerationelle forhold spiller ind på børns og voksnes interdependente forhold i et nabolag. Jo større interpersonelle og intergenerationelle forhold i skolerne og i de omkringliggende nabolag, desto mere vil studerendes opførsel og handlinger være afstemt med normerne fra voksne (Coleman 1988, i Arum, 2000, s. 398). Denne teoriudvikling af social kapital bidrager med en klarere forståelse for, hvordan interpersonelle forhold udspiller sig i nabolag: hvis man har tæt kontakt med sine medmennesker, vil normer og værdier flugte med hinanden. Dette kan, på sin vis, knyttes til Atkinson og Kintreas' bidrag med normforståelse i de udsatte områder, hvor de stadig kan have et stærkt tilhørsforhold.

Den neoinstitutionalistiske tilgang fra Arum (2000) bidrager yderligere med forståelsen for skolers tilhørsforhold i miljøet. Fokuset er på statsautoritet og hvorledes disse strukturerer

organisatoriske praksisser. Senere forskning indenfor dette teoretiske felt lægger vægt på demografi, kulturelle karakteristika af nabolag, juridiske forhold, politiske institutioner og myndighedernes tilknyttede lovgivning (Arum, 2000, s. 399). Således er skoler ikke kun set ud fra deres nabolags kontekst, men i et større politisk og organisatorisk kontekstuel miljø. Dette er med til at forklare skolernes variation.

Ud fra ovenstående kortlægning, anspores der et behov for at idéudvikle grænserne for nabolag, samt dens sammenhæng med skolerne og deres karakteristika. Spørgsmål, der ifølge dette er presserende: “Hvor går grænserne mellem nabolag og skolen, og hvorledes kan disse kontekster som skole, nabolag og institutionelle forhold måles?”.

Adskillelse af nabolag og skoler metodisk

For at kunne måle og adskille konceptualiseringen og indikatorerne for nabolag og skoler er det imidlertid essentielt at anskue de to kontekster som (delvist) forskellige. I litteraturen analyseres nabolag og skoler ofte som værende en sammenlagt kontekst eller at nabolagsmekanismerne medieres gennem skolekonteksten (Arum, 2000; Sykes & Musterd, 2011).

På baggrund af litteraturen om forståelsen af nabolagsmekanismer står man overfor en vigtig udfordring i metodikken, når det kommer til at måle og operationalisere både nabolags- og skoleeffekter. I øjemed med Adcock & Collier findes der, som beskrevet tidligere, en væsentlig problematik i den måde, litteraturen opstiller og systematiserer koncepter for begge kontekster på. Dette leder til en væsentlig konceptuel problemstilling, samt et indikationsproblem for begge, der ikke tager højde for skole- og nabolagseffekternes kompleksitet.

Overvejende er formålet for de fleste studier at finde den vigtigste determinant for skole og nabolagseffekter for at kunne udlede effekternes størrelse på individer. Et eksempel på sådan en tilgang er Kauppinens brug af andelen af +15-årige, der som minimum har færdiggjort en sekundær uddannelse i nabolagene (Kauppinen, 2008, s. 383). I denne kontekst gøres det for at finde den størst determinerende variabel for nabolagseffekter i undersøgelsen, hvor uddannelsesniveau er fremvist som værende en vigtig determinant for socioøkonomisk udfald (Jencks & Mayer, 1990). Disse eksempler tolkes ikke nødvendigvis for at være dårlige mål for nabolags- og skolekonteksterne, da der er empirisk og videnskabeligt grundlag for at måle nabolagseffekter ud fra socioøkonomi, på baggrund af denne litteratur. På den anden side tages der ikke højde for nabolagseffekternes egentlige størrelse og indikatorer, samt tilpasning af den kontekst de analyseres i. Ydermere er det gennemgribende i litteraturen, at nabolag og skolars kontekster kædes sammen, hvor nabolag anskues gennem skolerne. For at være i stand til at

adskille og analysere effekterne opstår der herved en væsentlig problematik ved dette, fordi konteksterne ikke anses som forskellige kontekster, hvor forskellige typer af peer-influence kan være gældende. Dette lægger sig dermed op ad Rich & Owens' review om nødvendigheden for at skabe bedre mål og indikatorer for skole og nabolag, hvor opbyggede modeller tager højde for den bredere kontekst af geografi, nabolagssammensætning og skolevalg. På den måde kan der opspores bedre indikatorer til at undersøge nabolag og skoler som separate enheder og fortælle noget om variationen mellem disse (Rich & Owens, 2023, s. 308-309). Forskningens formål på området argumenteres ydermere for at have et nyere fokus på effekternes kobling, frem for at finde de største determinerende faktorer (Rich & Owens, 2023). For at komme nærmere på en bedre forståelse af nabolag og skolers effekt, er det nødvendigt med bedre konceptualiseringer af disse. Dette vil lede til en bedre forståelse for, hvor nabolag- og skoleeffekterne starter.

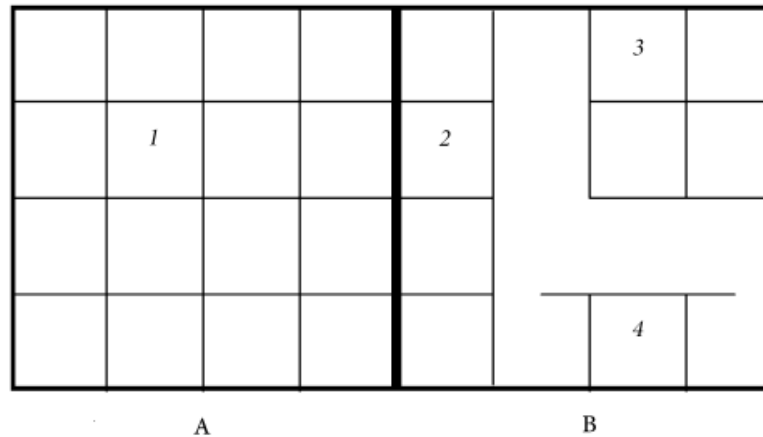
Konceptualisering af nabolaget

Den konceptuelle forståelse af nabolaget i nærværende speciale lægger sig primært op til den socioøkologiske tradition. "Nabolag" anses som geografiske afgrænsede og kontinuerlige enheder, hvori det forventes, at den socioøkonomiske sammensætning af mennesker, kan have en effekt på børns fremtidige socioøkonomi.

Konceptualiseringen af nabolaget inden for den socioøkologiske gren kan anses som at have rod i ovenstående fremlægning af den politiske dagsorden siden starten af 00'erne (se Problemfelt). De politiske initiativer har været rettet mod specifikke områder, fordi koncentrationen af menneskene i sig selv kan have negative effekter for indbyggerne. Mindre opmærksomhed er givet til, hvordan indbyggernes egen forståelse af nabolaget og hvordan dets grænser skal tegnes. Ved at konceptualisere nabolaget som en "kasse", der er afgrænset af fysiske eller symbolske grænser, forventes det bedre at kunne teste denne underliggende politiske forståelse af, hvad nabolaget er og gør. Spørgsmålet herfra er selvfølgelig så, hvordan denne "kasse" kan optegnes?

Grannis argumenterer for, at fysiske objekter såsom veje, togskiner, hække, floder og søer kan fungere som grænser mellem nabolag (Grannis, 2009, s. 31). Hans primære fokus ligger på veje, hvor han skelner mellem tertiære og ikke-tertiære. Tertiære veje beskrives som lokale veje, der har til formål at skabe adgang, enten ved kørsel eller gang, til et givent nabolag. Ikke-tertiære kan forstås som veje, hvis primære formål er at transportere biler gennem byen, såsom motorveje, omfartsveje, veje med flere spor eller midterrabat. En alternativ måde at adskille de

to typer af veje er ved at forestille sig et kort, hvorpå man fjerner alle de ikke-tertiære veje. Resultatet vil være en stor gruppe af øer, bestående af tertiært vejnet. Grannis illustrerer sin konceptualisering i kassen figuren nedenfor:

Figur 2: Grannis konceptualisering af nabolag (Grannis, 2009, s. 44).

De brede linjer illustrerer større veje imellem og omkring to blokke af huse. De tynde streger er tertiære veje. I område A til venstre kategoriseres hele områder som et samlet nabolag, idet det er muligt at bevæge sig rundt ved udelukkende at benytte sig af de tertiære veje. Område B opdeles derimod i tre nabolag på grund af de afbrudte stier. Som det kan ses på figuren er de tre nabolag i område B ikke afbrudt af ikke-tertiære veje. Det er her, at de ovenstående eksempler på fysiske barrierer kommer i spil. Hvad der gør Grannis' konceptualisering interessant er dels, at den tillader en stor grad af variation i størrelsen af nabolagene, og endnu mere, hvad begrundelsen for dette er. Det primære argument for, at tertiære vejssystemer er det der former nabolag, skal findes i Grannis' hierarkiske forståelse af nabolagsfællesskabet, der består af fire trin. Det første er et spørgsmål om geografisk tilgængelighed og er en forudsætning for, at de øvrige tre stadier kan finde sted, altså; hvis ikke man har nogle naboer, har man ikke nogle at have et nabolagsfællesskab med. Det første stadie kan derfor også anses som en forudsætning for, at nabolagseffekter kan finde sted. Stadie to og tre beskrives som henholdsvis *passiv* og *intentionel kontakt*. Førstnævnte refererer til den kontakt, der kan opstå, når individer færdes i nabolaget, herunder at gå tur med hunden, gå ud til bilen og klippe hækken. Sidstnævnte refererer derimod til en nabo-relation, der aktivt opsøges. Det fjerde og sidste stadie er den relation, der kan beskrives med tilstedeværelsen af gensidig tillid samt evnen til at foretage kollektiv handling i et nabolag (Grannis, 2009, s. 19-26). Det interessante ved Grannis' hierarkiske forståelse i forhold til den fysiske afgrænsning af et nabolag er, at arealet af dette område er de-

termineret ud fra det at gå, da: “[...]stage 2 neighboring, that is, passive or unintentional contact, relies upon pedestrian encounters.” (Grannis, 2009, s. 9). Dybere nabolagsrelationer, som aktiv kontakt eller et, hvor der er gensidig tillid, er determineret af, at individer kan støde på hinanden i dagligdagen.

Nærværende speciale konceptualiserer nabolaget ud fra Grannis’ forståelse af tertiære fællesskaber. Størrelsen på et nabolaget er fastsat af et uafbrudt netværk af tertiære veje, og grænserne imellem udgøres af ikke-tertiære veje og andre større fysiske objekter.

Bidrag til forskningen

Forskningsartiklerne bidrager ikke mindst med forskningsdesign og definitioner af nabolags- og skoleeffekter i forskellige nationale kontekster. Ud fra den afdækkede litteratur stilles der også nogle spørgsmål vedrørende disse effekter. Konkret, hvordan man i den socio-spatiale forskning vedrørende skoler og nabolag bedre kan konceptualisere og dermed operationalisere signifikante nabolags- og skoleeffekter for børns livsforløb (Adcock & Collier, 2001, s. 531). Artiklerne danner således en baggrund for meningsfulde koncepter, men det er også tydeligt at disse bærer præg af vidt omfang af forskellige indikatorer til at måle disse koncepter. Med andre ord, er der ikke nogen konsensus i disse indikatorer og ej heller deres klassificering af scores for indikatorerne (Gerring, 2012, s. 723). Nærmere bestemt er der tale om fundamentale deskriptive mål for nabolags- og skoleeffekterne og om hvorledes disse kan måles på en meningsfuld måde. Ligeledes omhandler det at udvide koncepterne til nabolags- og skoleeffekter i en dansk kontekst og anspore et bredere blik på hvordan dette udspiller sig i Danmark. Der findes yderligere grundlag for undersøgelsen gennem problemfeltet og litteraturen, hvor nabolag og skoler er kontekster, der udvikler sig hele tiden og påvirkes af eksterne faktorer som privatøkonomi, politiske vinde, demografiske udviklinger og institutionelle forhold. Ligeledes findes et grundlag for at definere nabolag på nye måder, hvorpå man korrekt får undersøgt den sociale interaktion i de forskellige sfærer i nabolagene. Der er et forskningsmæssigt behov for at udvikle indikatorer for nabolag og skoler, hvorpå socialiseringsmekanismerne udspiller sig i de danske skoler og nabolag. Opsummerende findes der en mangel af systematiseret koncept af nabolag, samt en væsentlig problemstilling i brugen af indikatorer for nabolagene i forskningen på nabolags- og skoleeffekter som denne undersøgelse ønsker at belyse i en dansk kontekst. Der anspores ligeledes et behov i dansk kontekst for at undersøge nabolags- og skoleeffekter med fokus på socialisering i form af socioøkonomisk transfer.

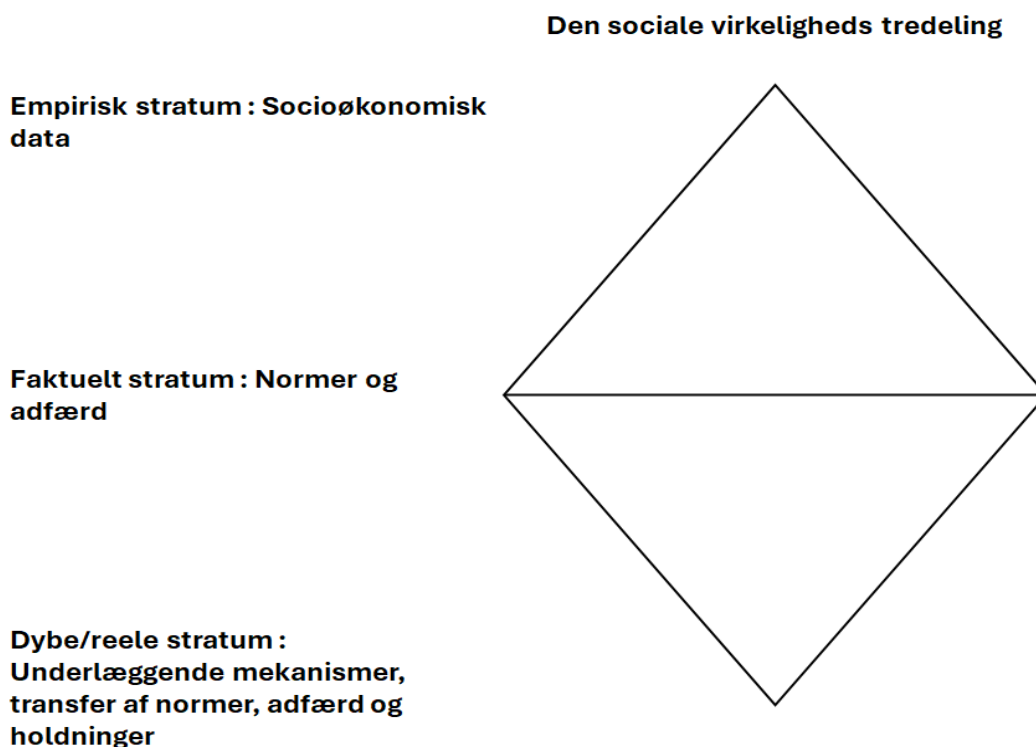
Ydermere er en test af socialisering og social transfer for at kunne forklare effekterne af interaktion i en urban virkelighed. Kort sagt, hvilken betydning et givent nabolag eller et skoleforløb har for os som individer på den lange bane.

Som beskrevet tidligere, er en væsentlig forståelse af nabolag koblet op på selve nabolagseffekterne og de efterfølgende variabler der benyttes til at måle disse. Dette bliver også i sig selv anset i dette litteraturreview, som er problematisk at indfange og rammesætte nabolaget og dets effekter. Som nævnt defineres nabolag ofte ud fra enten administrative grænser eller ud fra selve nabolagseffekterne. Sampson et al. fremstiller særligt de administrative grænser for værende problematiske til at måle nabolagseffekter ud fra hvad de definerer som: *“In this sense, we can think of neighborhoods as ecological units nested within successively larger communities”* (Sampson et. al., 2002, s. 445). Ud fra denne opfattelse vurderes det, at det er nødvendigt for undersøgelsen af nabolags- og skoleeffekter at have en helhedsforståelse med og dermed en klarere definition af nabolaget. Som Sampson påpeger, benytter forskningen sig ofte af administrative grænser for nabolag som skoledistrikter eller andet, der på sin vis kan indfange logikken omkring økologiske enheder i større samfund og at disse områder skal indfange gadeforhold og social interaktion (Sampson et al., 2002, s. 445). For at indfange nabolagseffekterne i denne undersøgelses kontekst, findes det derfor vigtigt at præcisere en mere passende geografisk definition af nabolaget.

Der er med al tydelighed et ønske i litteraturen om at kunne konceptualisere geografiske grænser for nabolaget, men også at kunne validere den sociale interaktion og ikke mindst effekterne af denne interaktion, der sker mellem individerne i de afgrænsede områder på en passende måde. Dette har også relation til denne undersøgelses vinkel, hvor billedet potentielt bliver endnu mere mudret. Hvor stopper og starter henholdsvis skolekonteksten og nabolagskonteksten? Ikke mindst set i lyset i dansk kontekst, hvor der er en tæt kontakt mellem folkeskole og nabolag. En modeludvikling af nabolags forskellige lag eller kontekster kan potentielt være med til at løse dette mismatch mellem geografi og social interaktion.

Videnskabsteoretisk perspektiv

Specialets kritisk realistiske position repræsenterer et standpunkt mellem den realistiske og idealistiske position, hvor formålet er at ophæve centrale dele af dualismen, så skellet mellem disse to positioner erstattes med “både og”-tilgangen (Ingemann, 2017, s. 88). Det ontologiske afsæt fastsætter, at samfundsmæssige relationer eksisterer uafhængigt af undersøgeren, samt at disse samfundsmæssige relationer er åbne overfor forandringer. Derudover er ontologien stratificeret i tre strata som omfatter det empiriske, det faktuelle og det reelle/dybe stratum (Jespersen, 2009, s. 147 ; Ingemann, 2017, s. 92-93). I nedenstående figur ses en inddeling af disse med henblik på specialets analyseniveauer:

Figur 3: Tredelingen i den kritisk realistiske ontologi

I figur 3 ses niveauinddelingen af de tre strata. Øverst ses *det empiriske stratum*, som består af data og observationer fra virkeligheden. Dette stratum kan i dette speciale tolkes som børn og voksnes socioøkonomi i skoler og nabolag, som observeres gennem registerdata. På dette niveau indsamles og analyseres specialets indsamlede socioøkonomiske data, hvorfor der kan ledes efter sammenhænge og mønstre. *Det faktuelle stratum* er i dette speciale de normer og adfærdsmønstre, som de socioøkonomiske variabler i det empiriske stratum er et udtryk for. *Det dybe stratum* består af strukturer og mekanismer, der ikke umiddelbart kan observeres og

dermed behandles gennem det teoretiske felt. Det dybe stratum, kan i stedet forklares ved at undersøge underliggende mekanismer. Det dybe stratum behandles derfor gennem teorien og specialets teoretisk funderede hypoteser, for at afdække den socioøkonomiske transfer i socialiseringsarenaerne. Specialets tredelte ontologi består da konkret af at forklare, hvilke socialiseringsmekanismer, der har en effekt i et genstandsfelt, der indbefatter socioøkonomisk transfer i skolen og nabolaget i Danmark (Ingemann, 2017, s. 93-94).

I et kritisk realistisk perspektiv er samfundsfaglig viden grundlæggende kontekstafhængig og provisorisk (Jespersen, 2009, s. 160). Viden er derfor ikke universel, men er afgrænset til det konkrete fænomen, der undersøges. Epistemologisk skal viden derfor erfares med det forbehold. I relation til effekten af den socioøkonomiske sammensætning, er dette væsentligt, da Danmarks demografi i de undersøgte enheder; skolen og nabolaget, ændrer sig over tid. Hvad end betydningen af socialiseringen i de undersøgte kontekster har relativt til hinanden og forældrene, skal derfor forstås i konteksten af den undersøgte periode.

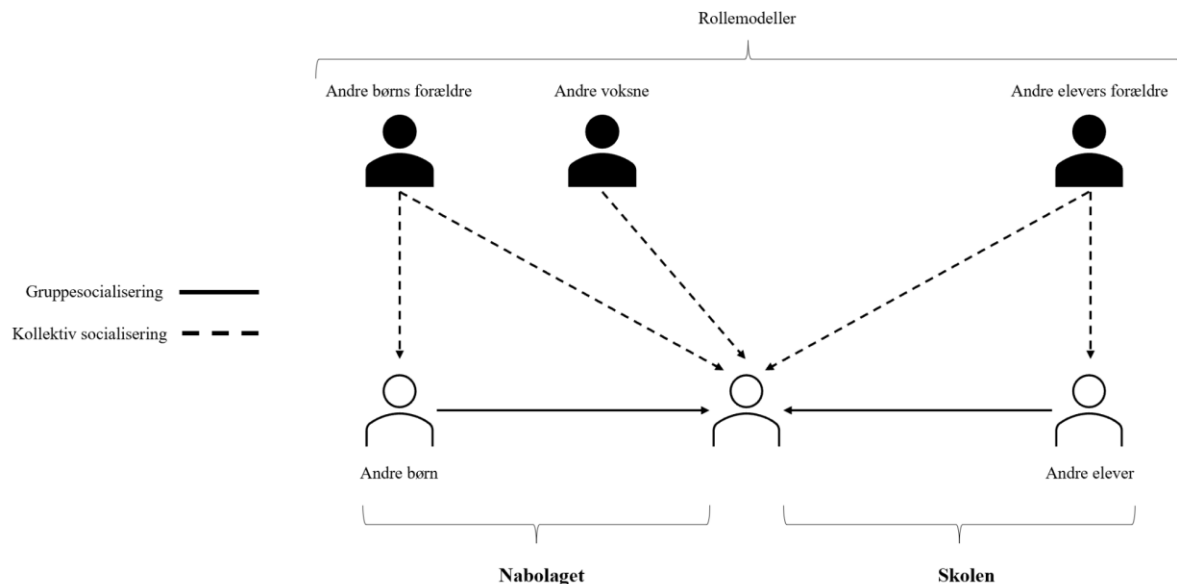
Gennem undersøgelsen af socioøkonomisk udvikling i form af indkomst, vil der dog undersøges de sammenhænge og mønstre, der kan bidrage med viden om, hvilke enheder som påviser større socioøkonomisk transfer, samt vigtigheden af disse enheder. Derigennem vil nogle af mekanismerne i det dybe stratum blive belyst. Specialet erfarer dermed resultater som betingende konklusioner, hvilket er overensstemmende med den kritisk realistiske epistemologi (Jespersen, 2009, s. 160).

Teori

Hvor ovenstående klarlagde specialets videnskabsteoretiske afsæt, vil følgende afsnit udpensle specialets teoretiske ramme. Igennem indledningen og litteraturreviewet er skolens og nabolagets potentielle effekter på socioøkonomiske udfald blevet beskrevet. Hertil er formålet at belyse effekten af den socioøkonomiske sammensætning af børn, hvorfor der tages udgangspunkt i peer-influence og kollektiv socialisering. Disse kan bidrage med at opnå en forståelse af, hvordan børn i både skolen og nabolaget har indflydelse på hinandens holdninger, værdier og

adfærd, og derigennem barnets fremtidige socioøkonomiske udfald. Ydermere, hvordan eksterne personer kan have både direkte og indirekte indflydelse på børnenes livsforløb.

Specialets teoretiske ramme bygger på en kobling mellem de to teoretiske perspektiver. Den overordnede forståelse af, hvem et barn kan påvirkes af og hvordan illustreres i nedenstående figur 4:

Figur 4: Barnets påvirkningskanaler

Figuren adskiller de påvirkningskanaler barnet kan opleve i henholdsvis børn og voksne. For børn forventes det, at den primære effekt kan beskrives ud fra Harris' gruppesocialiseringsteori. De voksnes indflydelse sker gennem kollektiv socialisering, hvor de i samspil med hinanden og gennem de normer, de giver videre til deres børn, kan præge, hvad der anses som acceptabelt i nabolag.

Gruppesocialiseringsteori

Ud fra forskningslitteraturen omkring skoler og nabolag vil gruppesocialiseringsteori af Judith Rich Harris fra bogen *"The Nurture Assumption"* fra 1999 blive belyst. I afsnittet vil børns socialisering og indbyrdes påvirkning af hinanden, som et led i skole- og nabolageffekter, blive afdækket. Harris' teori omkring gruppesocialisering går mere i dybden med, hvordan socialisering blandt børn foregår, og er med til at nuancere peer-influence. Forældreffekter

afskrives ikke helt, men den teoretiske hovedpointe, som specialet skriver sig ind i er, at det er de socialiserende effekter, der opstår mellem børn.

Harris' teoretiske bidrag bunder i begrebet gruppesocialiseringsteori. Teorien omhandler, hvordan børns personlighed formes gennem de gruppetilhørsforhold, de har i deres opvækst (Harris, 1999, s. 135). Hovedårsagen til det individ man bliver, skyldes således interaktionen mellem børn, frem for interaktionen med sine forældre. Børns socialisering og personlighed afhænger af de peers, de omgås med, og hvilket forhold de har til dem (Harris, 1999, s. 157). I relation til sociale gruppeforhold/gruppetyper kommer majoritetsreglen desuden i spil, som af Harris defineres som: *"Whoever comes to the group with behavior that is different from the majority is the one who has to change"* (Harris, 1999, s. 158). Citatet rummer det iboende, at barnet som individ vil tilpasse sig de sociale spilleregler og gruppeforhold i sin omgangskreds.

Harris definerer grupper, både ud fra legegruppen og den psykologiske gruppe (Harris, 1999, s. 159). For at forstå legegruppen skal den psykologiske gruppe defineres. Den psykologiske gruppe defineres som det bredere gruppeforhold, barnet tilhører. Harris argumenterer for, at den mest almindelige psykologiske gruppeopdeling er køn (Harris, 1999, s. 160). Legegruppen defineres mere løst, men har relation til den psykologiske gruppe. Legegruppen ansues til at være den gruppe, børn leger med og har et gruppetilhørsforhold til. Denne gruppe er kontekstuel betinget og kan ændre sig afhængig af skole- eller nabolagsmiljøet (Harris, 1999, s. 215). I nabolaget har det psykologiske gruppetilhørsforhold mindre indflydelse, da andelen af potentielle peers er mindre, og mere konkrete faktorer som køn og alder, kan spille en mindre rolle. I skolekonteksten kan der være et større overlap mellem legegruppen og den psykologiske gruppe, fordi miljøet giver anledning til dette, da der som oftest ikke er mangel på potentielle peers (Harris, 1999, s. 215).

Selvom barnet ikke interagerer med en anden legegruppe i sin skoleklasse, kan barnet stadig identificere sig med dem, hvorigennem barnet stadig kan blive påvirket (Harris, 1999, s. 159). Som nævnt er gruppetilhørsforhold stærkt repræsenteret hos børn, og skolen anses, ifølge Harris, som en ideel arena for dannelse af legegrupper.

Gennem barnets opvækst udvikler det forskellige personligheder og adfærd, til forskellige sociale arenaer (Harris, 1999, s. 55). Den adfærd og personlighed, børn udviser overfor deres kammerater eller kollegaer, er ikke nødvendigvis den samme, som udvises overfor deres forældre, fordi barnet har et behov for at indgå i en gruppe (Harris, 1999, s. 57-58).

Gruppedynamikker

Børn bruger som regel forskellige metoder til at øge ligheden mellem gruppemedlemmerne, og dem, der ikke tilpasser sig til reglerne eller er anderledes, kan risikere at blive ekskluderet, mobbet eller på anden vis gjort opmærksom på deres forskellighed, jævnfør majoritetsreglen. Dette betyder også, at individer assimilerer ind i gruppen, og medlemmerne begynder at ligne hinanden mere adfærdsmæssigt. Denne assimilering skal ikke nødvendigvis forstås som et pres eller en afstraffelse fra gruppen, men som en frivillig handling, der foretages med henblik på at passe ind og forblive en del af fællesskabet (Harris, 1999, s. 124; Nicotera et al., 2013, s. 228). Dette er især gældende, når børn kommer op i teenagealderen. Resultat af disse gruppedynamikker er, at grupper over tid bliver mere homogene, og forskellen mellem grupperne bliver større (Harris, 1999, s. 133).

Kollektiv socialisering

Gruppesocialiseringsteorien er ment til at beskrive de mekanismer og de afledte effekter, der forekommer i interaktionerne mellem børn. Med kollektiv socialisering rykkes fokus til de interaktioner, der forekommer mellem et barn og de voksne, som ikke inkluderer barnets forældre. Den grundlæggende tanke i kollektiv socialisering udspringer fra Wilson (1996), der teoretiserer, hvordan børn og unge i et nabolag kan være påvirket af ikke-familiære voksne i området. De voksne agerer, gennem deres nærhed til barnet, uformelt som rollemodeller, der gennem adfærd er med til at fastsætte, hvilke normer der er accepteret i nabolaget (Ainsworth, 2002, s. 119). Ifølge Simons et al. skal kollektiv socialisering forstås som en mekanisme, hvorigennem samfundets kollektive normer og værdier overføres til børn, hvilket både kan bidrage til positive eller negative effekter. Hvorvidt effekten fra kollektiv socialisering på barnet kan anses som værende positiv eller negativ, kan anskues ud fra et kontinuum (Simons et al., 2004, s. 271).

Ainsworth beskriver unge i bedrestillede nabolag således: “[...] *are more likely to value education, adhere to school norms, and work hard because that is what they see modeled for them by neighborhood adults.*” (Ainsworth, 2002, s. 119). Det kollektive normsæt kan dermed have en positiv indvirkning på nabolagets børn. Det modsatte kan dog ligeledes gøre sig gældende. For eksempel kan voksne i nabolag udvise ligegyldighed med skole, lektier og pjækkedage og anden problemfyldt adfærd såsom at se lempeligt på stort alkoholforbrug, rygning og euforiserende stoffer (Nicotera et al., 2013, s. 228). Det nabolag, forældrene vælger at bosætte sig i, og

den skole, som børnene går i skole i, har dog også noget at sige ifølge Simons et al. "Positiv kollektiv socialisering", som Simons et al. kalder det, kræver sociale netværk, der involverer positive forbindelser mellem børn og voksne. Dette indebærer forældre, som er involveret i sådanne forbindelser, kender deres børns venner og deres venners forældre, de andre voksne og børn i nabolaget, som deltager i skole- og nabolagsaktiviteter og kender deres børns lærere. Disse forbindelser tillader de voksne at observere hinandens børns adfærd i forskellige situationer, tale med hinanden om deres børns behov og etablere fælles forventninger og disciplinære strategier og opførsel. På denne måde hjælper de voksne i sådanne netværk hinanden med opgaven om at socialisere de børn, der bor i området (Simons et al, 2004, s. 270-272).

Kollektiv socialisering viser sig som en kraftfuld mekanisme i samfundet, hvorigennem værdier og normer i eksempelvis nabolaget formidles fra voksne til børn. Dette kan enten fremme positive adfærdsmønstre, som set i bedre stillede nabolag eller føre til negative resultater, som set i de dårligere stillede områder (Simons et al., 2004, s. 274). Kollektiv socialisering kan dermed påvirke og have større indvirkning på barnets fremtidige socioøkonomiske udfald og adfærd. Simons et al. viser, at når et barn vokser i miljøer med sunde normer og værdier samt understøttes af et bredt netværk af voksne, er de mere tilbøjelige til at udvikle de nødvendige færdigheder og adfærd, som kan føre til succes i uddannelse, arbejdsliv og indkomst (Simons et al., 2004, s. 274-276). Omvendt kan de børn, der udsættes for negative socialiseringsmiljøer, opleve større udfordringer og risici forbundet med antisocial adfærd og potentielle sundhedsproblemer. Derfor kan styrkelsen af kollektiv socialisering muligvis være en afgørende faktor for at sikre en positiv socioøkonomisk fremtid for barnet (Simons et al., 2004, s. 276).

Hypoteser

På baggrund af specialets problemformulering og teoriafsnit der afdækker nabolagene og skolerne som socialiseringsarenaer og de mekanismer der er på spil, udledes følgende hypoteser:

Hypotese 1: På trods af kontrol for forældreffekter viser skoler og nabolag stadig en større effekt på indkomsten som voksen.

- **Hypotese 1.a:** På trods af kontrol for forældreffekter viser nabolag stadig en større effekt på indkomsten som voksen.
- **Hypotese 1.b:** På trods af kontrol for forældreffekter viser skoler stadig en større effekt på indkomsten som voksen.

Hypotese 2: Skolen har en større effekt end nabolaget.

Opsummering af hypoteser

Som følge af ovenstående præsentation af specialets to hypoteser vil formålet med dette afsnit være at uddybe hypoteserne med henblik på, hvordan analysens resultater tolkes i specialets forståelsesramme. Herefter vil konteksten af denne undersøgelse blive redegjort for. Begge hypoteser søger at teste den efterfølgende socioøkonomiske transfer, der sker gennem ens peers og gennem gruppesocialiseringsteorien, og begge hypoteser søger at teste denne gennem henholdsvis skole og nabolag. Skole og nabolag er blevet valgt som fokusområder for at undersøge socioøkonomisk transfer, fordi disse, i modsætning til faktorer som familieforhold og individuelle præferencer, kan påvirkes gennem lovgivning på skole- og lokalsamfundsniveau.

Hypotese 1 og de dertilhørende underhypoteser tester, hvorvidt den socioøkonomiske transfer er stærkere i skolen og nabolaget, end den er fra forældrene. Antagelsen er, at der vil være en forskel mellem det, børnene oplever i skolen, og de værdier og ressourcer, de får gennem deres forældre. Skolen og dens effekter antages i denne kontekst at ske gennem interaktionen med barnets klassekammerater og øvrige elever på skolen, som man interagerer med og dermed har indflydelse på barnet, mens nabolaget opfattes som alle de mennesker, der bor i samme nabolag som en selv, dermed også, og måske i særlig grad, de andre voksne i nabolaget.

Hypotese 2 tester, hvorvidt der er forskel på effekten af socioøkonomisk transfer i skole og nabolag. Det forventes, at skolen er den institutionaliserede, rammesatte og konkrete institution, designet til ikke blot at skabe læring, men også dannelse og sociale interaktioner, og derfor vil effekten af den socioøkonomiske transfer, der foregår i denne arena, være større end den, der foregår i nabolagene, da et nabolag er løsere defineret end skolen. Igennem dette er grundskolen den institutionelle ramme, hvorpå børn møder forskellige normer og værdier, der er anderledes end dem i hjemmet. Igennem skolen indgår hvert barn i en blandet klasse af børn, der danner grundlag for relationer og grupper, som derigennem skaber socioøkonomisk transfer. Dermed opfattes skolen ikke som en enhed eller aktør i sig selv, men udgør derimod blot den arena, hvor socioøkonomisk transfer foregår.

Metode

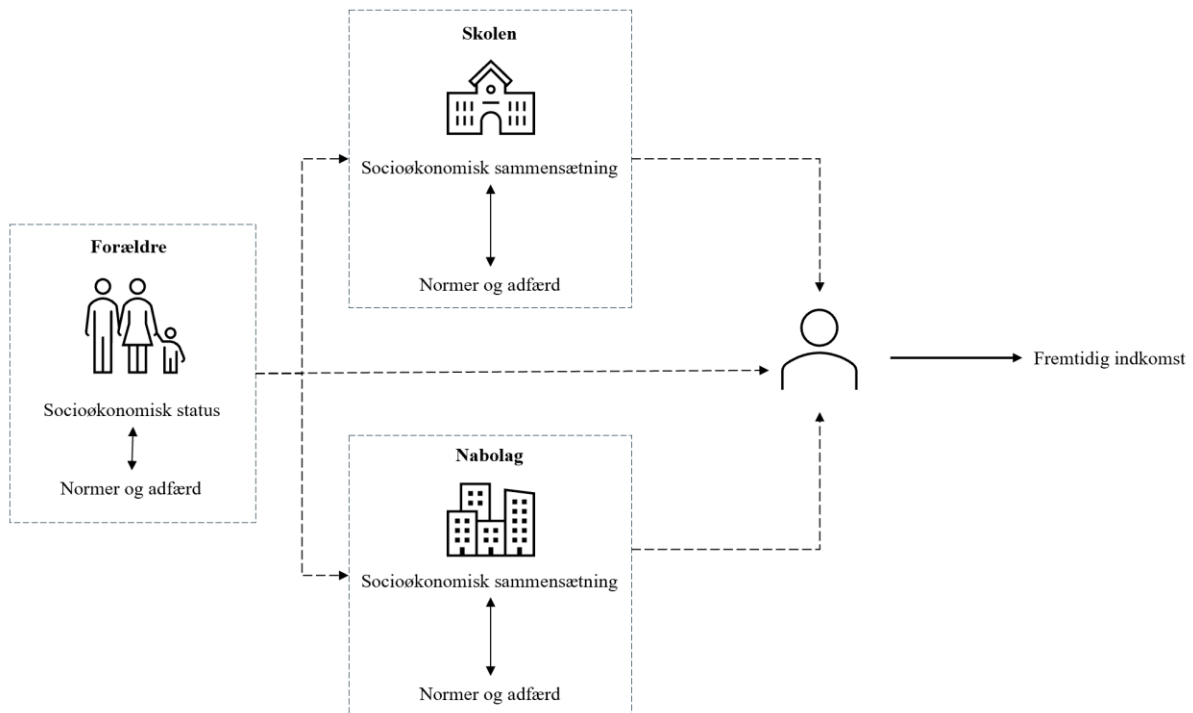
I følgende afsnit præsenteres specialets metode, herunder forskningsdesign, dataindsamling og undersøgelsesmetoder. Afsnittet starter med en operationalisering af de teoretiske begreber, som danner basis for en præsentation af de socioøkonomiske faktorer, der udgør grundlaget for

variabel udvælgelsen. Efterfølgende bliver forskningsdesignet gennemgået, med en udpensling af den undersøgte tidsperiode, samt en redegørelse for designet, som kommer forud for refleksioner omkring specialets validitet og reliabilitet. Den sidste del af metodeafsnittet præsenterer datagrundlaget, udvælgelseskriterierne og de konkrete undersøgelsesmetoder herfor. Til sidst bygger afsnittet bro til analysen ved at præsentere analysestrategien.

Operationalisering

Følgende afsnit beskriver operationaliseringen af de teoretiske begreber og hvordan disse relateres til den socioøkonomiske sammensætning i henholdsvis skolen og nabolaget.

Den socioøkonomiske sammensætning i henholdsvis skoler og nabolaget forventes at have en effekt på børns fremtidige indkomst, grundet den udveksling af forskellige normer og adfærd, der finder sted (Harris, 1999). En forudsætning for at undersøge, hvorvidt dette er tilfældet er, at disse normer og adfærdsmønstre tilstrækkeligt kan identificeres. Antagelsen er, at der eksisterer et relativt lineært forhold mellem et barns fremtidige indkomst og de normer og adfærd, som de har været eksponeret for. Ud fra den samme logik kan et nabolag eller skolens socioøkonomiske sammensætning anses som et produkt af de normer og den adfærd, som individerne i de kontekster tilskriver sig. Fordi normer og adfærd er svært at kvantificere, betyder det, at de socioøkonomiske faktorer, der er inkluderet i undersøgelsen, bliver et udtryk for disse normer og adfærd i de to socialiserende arenaer, der indgår i undersøgelsen. Forholdet mellem normer og adfærd fra forældre, skole og nabolag og hvordan det påvirker barnet, illustreres i nedenstående figur 5:

Figur 5: Normer og adfærds påvirkning på fremtidig indkomst

Figur 5 viser, hvordan normer og adfærd hænger sammen med den socioøkonomiske status i den givne kontekst. Idet en persons socioøkonomiske status anses som et produkt af de normer og holdninger, som individet tilskriver sig, kan det herfra antages at udbuddet af normer, holdninger og adfærd i en given kontekst kan identificeres gennem en betragtning af den socioøkonomiske sammensætning af mennesker i skolen og nabolag. I nabolaget og skolen, hvor det kan forventes, at der er større varians i den socioøkonomiske sammensætning end i den nære familie, kan det ligeledes forventes at udbuddet af normer og adfærd er tilsvarende varieret. På baggrund af den tidligere beskrevne segregering af nabolag, kan det forventes, at nabolagene er mere homogene end skolerne, som trækker på borgere fra flere forskellige nabolag, hvorfor transfer af normer og adfærd i højere grad kan forventes at finde sted i skolekonteksten. Ved kontrol af forældrenes socioøkonomi, forventes det, at der ligeledes kontrolleres for de normer og adfærdsmønstre, der er gældende i barnets hjem.

At definere et konkret mål for socioøkonomi er imidlertid et vanskeligt problem. I denne undersøgelse er der foretaget en afvejning af tilgængelige data mod de optimale socioøkonomiske faktorer fra den teoretiske grundforståelse. Denne afvejning, og udvælgelsen af de socioøkonomiske parametre, vil blive beskrevet i afsnittet omhandlende udvælgelse af data.

Forskningsdesign

I det følgende afsnit vil forskningsdesignet blive præsenteret. Først gennemgås den udvalgte samplegruppe, for dernæst at beskrive det valgte design i form af et kritisk least-likely kohortestudie baseret på paneldata. For at undersøge, hvorvidt socioøkonomisk transfer hovedsageligt sker gennem peers i nabolaget eller skolen, vil undersøgelsen deduktivt teste hypoteserne udledt af teoriafsnittet. I den teoretiske anvendelse af gruppesocialiseringsteorien og kollektiv socialisering udledes det, at individet hermed er et krydsprodukt af effekterne af socialisering i arenaerne; nabolag og skoler. Analysen tager afsæt i en kohorteundersøgelse baseret på paneldata af socioøkonomiske variabler hos danske folkeskoleelever.

Specialets case-design

Undersøgelsen lægger sig op ad et kritisk least-likely case-design. Flyvbjerg argumenterer for, at en least-likely case rettes mod at undersøge fænomener i den kontekst, hvor de er mindst sandsynlige for at have en betydning (Flyvbjerg, 2006). Resultaterne i et least-likely case perspektiv yder et større generaliseringspotentiale, da teoriernes forklaringskraft stadig er gældende i en kontekst, hvor de har værst mulige forudsætninger. Da Danmark består af en relativt homogen befolkning, i forhold til socioøkonomi, race og kultur (Engmann, 2019), giver dette socialiseringen dårligere betingelser. Dette skyldes, at socialiseringen og socioøkonomisk transfer er udveksling med normer og værdier, der er anderledes end dem, du møder i hjemmet. Hvis danskerne er stærkt homogene på tværs af forskellige parametre, tolkes dette til at give socialiseringen dårlige betingelser. Valget af Danmark som case er derfor med til at styrke undersøgelsens eksterne validitet. Kort sagt, hvis socioøkonomisk transfer finder sted i en kontekst, hvor denne allerede har dårlige betingelser, kan denne transfer have store uforudsete betydninger for andre kontekster, hvor betingelserne er bedre. Disse kontekster omfatter lande, hvor den socioøkonomiske sammensætning er mere heterogen.

Udvalgte tidsperiode og grupper

I forlængelse af forskningsdesignet præsenteres den udvalgte tidsperiode i følgende afsnit. Specialet tager udgangspunkt i børn født i perioden 1984-1990 og strækker sig frem til fem år efter endt uddannelse for individerne. Dette er gjort for, at alle individer vil have tid til at afslutte en lang videregående uddannelse, og være færdiguddannede i mindst fem år for at have et stabilt mål for deres indkomst som voksne. Med henblik på at indfange den socioøkonomiske sammensætning i børnenes nabolag, er der indsamlet paneldata på indbyggere fra de samme

nabolag, fra børnene er nul til de går ud af folkeskolen. Ligeledes er der indsamlet paneldata på de elever, som har gået på den samme skole som barnet.

Kohortestudie

Valget af et kohortestudie er truffet på baggrund af et behov for at registrere forskellige samples fra den samme befolkningsgruppe, i dette tilfælde både som børn og som voksne. Data er struktureret som paneldata, hvor den samme gruppe mennesker registreres på års-, kvartals- eller månedsbasis, alt afhængigt af den indsamlingsmetode som Danmarks Statistik har anvendt for det pågældende register. Dog er data i denne undersøgelse omstruktureret således, at der er tale om aggregerede værdier for hver observationsenhed, og deraf bliver selve analysen et kohortestudie frem for et panelstudie. Dette muliggør en undersøgelse, hvor skoler og nabolag opfattes som separate enheder, og kohorten aggregeres inden for disse enheder i modsætning til at måle effekten over tid, som ved et panelstudie.

Udvælgelse af data

Offentlige registre som datagrundlag

I analysen er der udvalgt flere registre, som indeholder forskellige socioøkonomiske parametre til at undersøge den socioøkonomisk transfer. Nedenstående tabel 1. fremviser registre, samt hvilke variabler, der er benyttet herfra. I dette afsnit vil de udvalgte registre og variabler forklares og til- og fravalg vil blive diskuteret.

Anvendelsen af registerdata fra Danmarks Statistik kan øge specialets validitet og reliabilitet i flere henseender. Dataene fra registrene er af høj kvalitet og indeholder hele populationen i den undersøgte periode, hvilket sikrer en høj målingsvaliditet. Da data håndteres af Danmarks Statistik øger det desuden også specialets reliabilitet, fordi de benyttede registre måles på samme måde over tid for hele populationen, og eventuelle ændringer i data eller målinger er veldokumenterede. Dette muliggør at en lignende undersøgelse kan laves af andre forskere eller undersøgere. Ligeledes underlægges Danmarks Statistik ikke samme gældende GDPR-regler i relation til sletning af persondata, der kontinuerligt kan opdateres og udbygges, uden tab af historisk data (Danmark Statistik, u.a.).

I nedenstående ses en tabel over specialets benyttede registre samt en præsentation af indhold og variabler, som skal bruges til at undersøge socioøkonomisk transfer i skole og nabolag:

Register	Indhold og variabler
BEF	Befolkningen (1985-2021) Indeholder grundlæggende personoplysninger om hele befolkningen, heriblandt familieoplysninger, fødselsdato, tilhørsforhold til folkekirken, civilstand mm.
IDAP	Den Integrerede Database for Arbejdsmarkedsforskning. Indeholder oplysninger om arbejdsmarkedsstatus. I nærværende speciale anvendes hovedsageligt ledighedsgraden.
IND	Indkomstregister (1980-2019) Oplysninger om personindkomst, offentlig overførsel, fagforeningsbidrag mm.
KOTRE	Komprimeret elevregister. Oplysninger om studerende og uddannelsesforløb ved ordinære uddannelser. Anvendes til at definere undersøgelsespersoners grundskole.
UDDA	Uddannelsesregister (1981-2020) Indeholder oplysninger om bl.a. afsluttede uddannelser. Adskiller sig fra KOTRE ved ikke blot at omhandle ordinære uddannelser, der er offentligt regulerede.

De udvalgte variabler fra registrene udgør en samling af socioøkonomiske data, baggrundsvariable om forældre og uddannelsesforløb. Data er udvalgt på den baggrund at kunne følge individer gennem deres opvækst og dermed undersøge hvordan deres disponible indkomst er påvirket af arenaerne, skoler og nabolaget, mens der kontrolleres for forældrene. De ovenstående registre er udvalgt med henblik på at sammensætte et samlet datasæt med grundlæggende socioøkonomiske informationer på individniveau. Fremgangsmåden består af to trin: det første omhandler konstruering af datasættet med data for nabolag efterfulgt af en tilsvarende proces for skolerne.

Overordnede filtreringer og sample-udvælgelse

Derudover er der foretaget en række filtreringer af ovenstående population. For det første er førstegenerationsindvandrere sorteret fra. Dette valg er dels metodisk begrundet, dels praktisk. Metodisk, fordi undersøgelsen omhandler socialisering gennem hele barndommen, både i skolen og i nabolaget, antages det, at førstegenerationsindvandrere har oplevet en markant anderledes opvækst i deres oprindelsesland, som der ikke kan tages højde for. Andengenerationsindvandrere inkluderes dog, da denne gruppe af individer forekommer i hele undersøgelsesperioden. Inkluderingen af førstegenerationsindvandrere ville kunne skabe en lang række ekstra spørgsmål, såsom hvordan man klassificerede forskellige oprindelseslande og hvilke antagelser, der skulle tages om deres opvækst fra oprindelseslandet, som ikke ville være tilgængelige datapunkter i registrene.

Overvejelser og valg omkring mikroområder

Ovenpå disse filtreringer er der udarbejdet et datasæt for mikroområderne (Lund, 2018). Alle mikroområder er blevet opsummeret med aggregerede variable fra de forskellige ovenstående registre (tabel 1): gennemsnitlig disponibel indkomst, andel af forskellig civilstand, andele af højest gennemførte uddannelsesniveauer, gennemsnitlig andel ledighedsgrad i promille. Disse aggregeringer er lavet for hvert mikroområde, for hvert år mellem 1984 og 2007 således, at der er en opsummering fra den ældste person i den anvendte population bliver født, til de afslutter grundskolen. Således dækker mikroområdedataene hele populationens barndom fra fødsel til myndighed.

Overvejelser og valg omkring skoler

For skolerne har det ikke været lige så simpelt at lave tilsvarende aggregeringer. Fordi børn i grundskolen ikke har nogen reel selvstændig socioøkonomi andet end deres forældres, antages det, at barnets socioøkonomi er lig med dets forældres socioøkonomi. Derfor har aggregeringerne på skolerne involveret samme variable, som beskrevet for mikroområderne, men målt for hvert barns mor og far hver især, for derefter at aggregere det på den skole, som barnet har gået på det pågældende år. Fra det komprimerede elevregister inddrages påbegyndelses- og afgangstidspunkt for et uddannelsesstidspunktet, for ligeledes at kunne følge individets forløb, hvor personerne vil være eksponeret for den socioøkonomiske transfer i en uddannelsesmæssig kontekst.

En udfordring ved det anvendte elevregister er, at det først fra 2007 og frem bliver dokumenteret, hvilken skole et barn har gået på i samtlige år i grundskolen. Indtil da, er det kun data for

8. klasse og frem, der er tilgængeligt (Danmark Statistik, 2023). Denne problematik er søgt løst ved, at beregne den øvrige eksponering for grundskoleeffekter ved at anvende det tidligst tilgængelige skoleår, og antage, at denne skole har været konstant i de første år af elevens skolegang. Derfor er der tilføjet de første otte årgange fra 0.-7. klasse ud fra den skole, eleven har gået på i 8. klasse.

Uddannelseskode er i dette henseende inddraget for at kunne matche specifikt på, hvilken type uddannelse individet har taget. Koden er desuden entydig og ændres ikke. Dette giver et stabilt mål for uddannelsesforløb og den prædikterede socioøkonomi for individet, samt hvis individet har været indmeldt på flere forskellige uddannelser. Dertil hører også registreringer af højest fuldførte almene uddannelser og generelt højest opnået uddannelse, på baggrund af førnævnte start- og sluttidspunktsvariabler. Dette efterlader ligeledes et datasæt for skolerne, som indikerer elevernes aggregerede socioøkonomi på skolen, men kun aggregeret ud fra forældrene til de børn, som indgår i populationen, da det antages, at man i skolen ikke interagerer med elever fra 1. klasse, hvis man selv går i 8. klasse, og øger derved den interne validitet. Denne antagelse er dog ikke lavet for mikroområderne, da sociale interaktioner kan være mere flydende mellem aldersgrupper, som beskrevet i ovenstående teoriafsnit om tilgængeligheden af børn inden for den samme psykologiske gruppe. Slutteligt er det tilfældet for begge ovenstående datasæt, at de er grupperet således, at hvert barn fra populationen er aggregeret for henholdsvis hver skole eller hvert nabolag, de har gået på eller boet i, og kun i den periode de har gjort det, således at kun de effekter, de er blevet eksponeret for mens de har gået der eller boet der, er medtaget i analysen.

Databehandling

Ud fra de ovenstående overvejelser om dataudvælgelse vil det følgende afsnit gennemgå den mere tekniske side af databehandlingen. Pre-processing er lavet i Python, og de overordnede filtreringer, samlinger og aggregeringer er foretaget her. Data er siden standardiseret og analyseret i R. Fremgangsmåden har været at skrive en række isolerede scripts, som hver især håndterer sin egen del af undersøgelsens pre-processing. Dette øger overskueligheden, men øger samtidig også de påkrævede computerressourcer, der skal bruges til at håndtere de store datamængder.

En del af preprocessing har indeholdt overvejelser om, hvordan nominal- eller ordinalskalerede variable bedst kunne aggregeres på henholdsvis skole- og mikroområdeniveau. Disse variable omhandler navnligt civilstand og uddannelsesniveau.

Danmarks Statistik opgør civilstand i flere kategorier, end hvad der er praktisk for specialet at tage højde for. Oprindeligt er civilstand målt i kategorierne død, enke/enkemand, skilt, gift (+ separeret), længstlevende af to partnere, ophævet partnerskab, registreret partnerskab, ugift og uoplyst civilstand (Danmarks Statistik, 2024). Sidstnævnte behandles som missing data, og frasorteres. For de øvrige kategorier samles disse på en måde, hvor kategorien, der vedrører ægteskab, samles med den tilsvarende kategori, der vedrører registreret partnerskab. Det vil sige, at ophævet partnerskab eksempelvis samles med skilsmisse.

Ligeledes sker der en samling af uddannelsesniveauer, fordi nogle kategorier også her minder så meget om hinanden, at de for undersøgelsen i praksis kan opfattes som det samme. Dette gælder grundskole og forberedende uddannelser, erhvervsfaglige grundforløb og erhvervsfaglige uddannelser, og til sidst samles bacheloruddannelser, lange videregående uddannelser og ph.d. og forskeruddannelser.

For civilstand og uddannelse er de enkelte kategorier omdannet til binære variable, således at en efterfølgende aggregering på gennemsnittet resulterer i ratioen af hver kategori indenfor hvert mikroområde eller skole, opsummeret årligt.

For at imødekomme forskelle i de kontinuerlige skaleringer af indkomst og ledighedsgrad, er disse standardiseret med gennemsnit som 0 og en standardafvigelse på en. Værdierne er således opgjort i antal standardafvigelser. Standardiseringen muliggør en mere intuitiv fortolkning af effektstørrelsen relativt til hinanden, end de absolutte værdier ville kunne gøre.

Resultatet af denne pre-processing er data, der er opsummeret for hhv. forældre, nabolag og skoler. Den endelige datastruktur er visualiseret i en simpel tabel nedenfor, inddelt på socialiseringsarenaerne:

Forældre	Nabolag	Skoler
Indkomst	Indkomst	Indkomst
Ledighed	Ledighed	Ledighed for forældre
Uddannelse	Uddannelse	Uddannelse for forældre
Civilstand	Civilstand	Civilstand
	Antal år i nabolagene	Antal år på skolen

Tabel 2: Oversigt over specialets tre datasæt

For de kontinuerte variable, indkomst og ledighed, gælder det, at disse er standardiseret omkring gennemsnittet, således at gennemsnittet bliver 0, og værdierne er opgjort i antal standardafvigelser. Dette gør, at effektstørrelserne i modellerne bliver lette at sammenligne på tværs.

Deskriptiv statistik

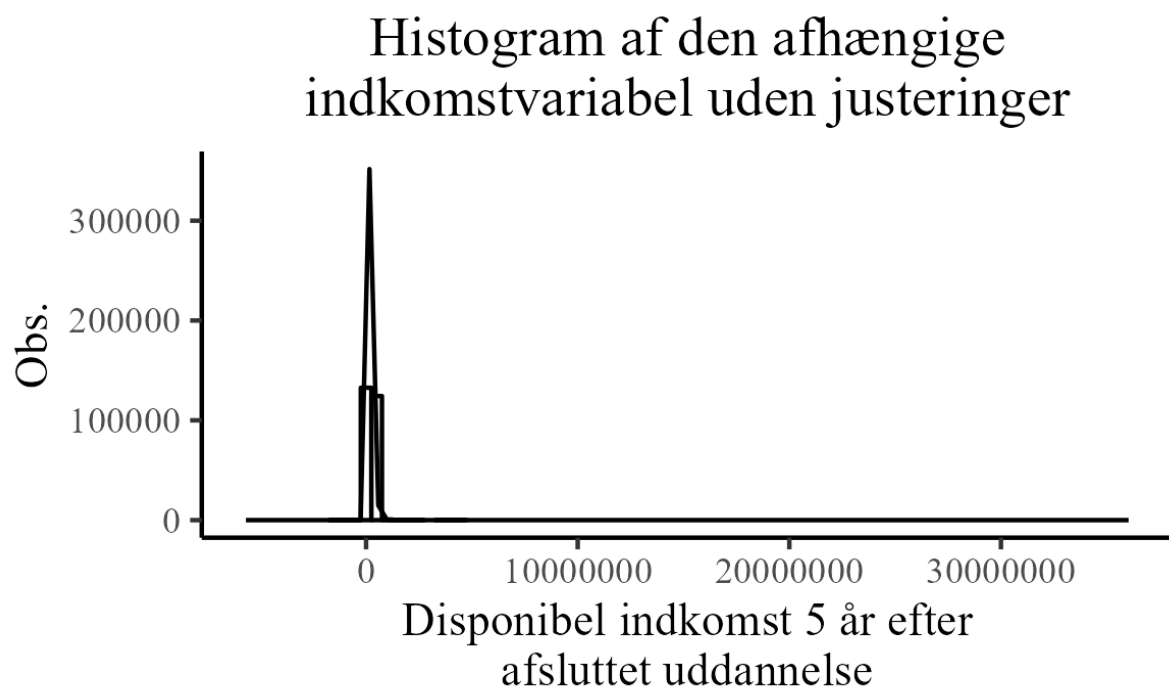
I dette afsnit gennemgås de ovenfor beskrevne variable med grundlæggende deskriptive statistikker. Derudover vil det i dette afsnit fremgå, hvordan problematikker omkring fordelinger og andre statistiske problematikker er imødekommet.

Overordnet deskriptiv statistik

Det overordnede datasæt til analysen indeholder efter ovenstående filtreringer databehandling på 274.834 observationer. Disse observationer er fordelt på 1.825 skoler og 7.881 mikroområder. For skolerne gælder det, at der blot er en enkelt observation på den mindste skole og 751 observationer på den største. Gennemsnitligt er der 620 observationer pr. mikroområde og 151 pr. skole, og medianværdierne for henholdsvis mikroområder og skoler er 297 og 131 personer.

Indkomst som afhængig variabel

Den afhængige variabel er udvalgt til at være den disponible indkomst fem år efter, at personen har afsluttet sin højeste fuldførte uddannelse. Denne variabel har dog markante outliers, hvilket også fremgår af nedenstående histogram:

Figur 6: Histogram over den afhængige variabel, før justering

Da disse outliers er så store, og der blot er en enkelt observation for disse værdier, betyder det, at værdierne ikke må rapporteres, da det bryder med Danmarks Statistiks regler for personfølsomme oplysninger. De ekstreme outliers er dog forholdsvis tydelige i histogrammet på ovenstående figur.

For at løse de problemer med fordelingen, som fremgår af figur 6, frasorteres outliers gennem interquartile range metoden (herefter IQR) (Agresti, 2018, s. 61–62). Denne metode indebærer at beregne den interkvartile variationsbredde og gange den øverste og nederste kvartil med 1,5. Resultatet er de værdier, som udgør grænsen for outliers i samplet (Agresti, 2018, s. 61–62). Yderligere er variablen efterfølgende centreret ved at fratrække gennemsnittet fra værdierne i observationerne, og derefter dividere hver værdi med standardafvigelsen (R Core Team, 2019). Dermed ender variablen med at indtage værdierne 0 for gennemsnittet, og hhv. 1 og -1 ved en standardafvigelse over eller under gennemsnittet. Denne centrering foretages også på de uafhængige variable, som beskrevet ovenfor.

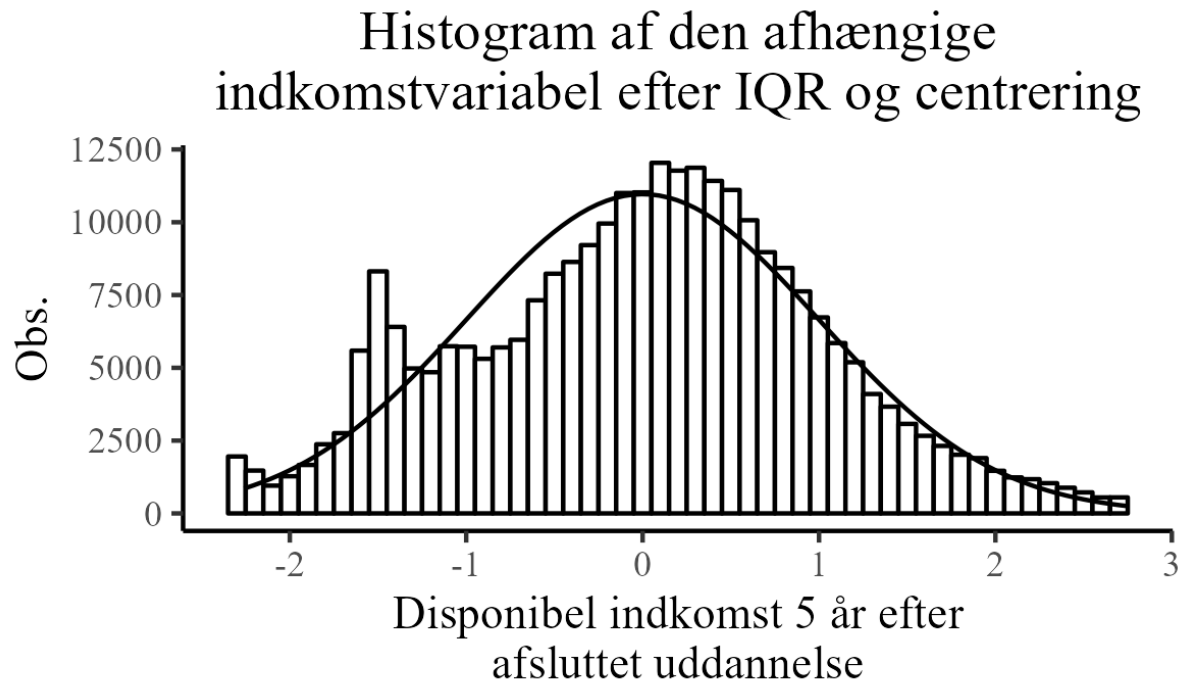
Efter centreringen ser de opsummerende statistikker således ud:

Deskr. stat for afhængig variabel, efter justeringer

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Pctl(25)	Median	Pctl(75)
Centreret disponibel indkomst	274,834	-0.00	1.00	-0.69	0.06	0.67

Tabel 3: Deskriptiv Statistik for afhængig variabel

Som det fremgår af tabellen, har denne frasortering af outliers fungeret godt, til at indskrænke fordelingen. Dette fremgår også mere tydeligt i histogrammet nedenfor:

Figur 7: Histogram over den afhængige variabel, efter justering

På histogrammet ses det, hvordan fordelingen i langt højere grad ligner en normalfordeling. Dermed har frasorteringen af outliers hjulpet på den skæve og nærmest ekstreme fordeling af disponibel indkomst fra tidligere, og den afhængige variabel er klar til analyse.

Uafhængige variabler

De uafhængige variabler er udvalgt til at være civilstand, højest fuldførte uddannelse, disponibel indkomst og ledighed aggregeret for både nabolag og skoler og for børnenes forældre.

Civilstand som uafhængig variabel

I både skoler og nabolag udgør den gennemsnitlige andel af gifte, den største gruppe på henholdsvis 43% og 73% for nabolag og skoler. Altså er der flest gifte par i skolen. Ligeledes er der stor forskel i enheder for den næststørste gruppe, ugifte for enhederne, hvor andelen er 43% for nabolagsenheden og 13% for skoleenheden. Disse forskelle i værdierne kan forklares ved, at forældrene enten har været eller er i en form for partnerskab efter de har fået børn. Dette forklares yderligere ud fra den større gennemsnitlige andel af skilte forældre i skoleenheden.

Ledighed som uafhængig variabel

Som nævnt udgør ledighedsvariablen den gennemsnitlige årsledighedsgrad i promille, beregnet som andelen af den samlede mængde tilgængelige arbejdstimer, en person har været ledig

(Danmarks Statistik, 2022a). Det vil sige, jo lavere tallet er for det aggregerede ledighedsniveau, jo lavere ledighed er der blandt individerne i enhederne.

Den laveste ledighedsgrad kan ses i skolen, med en gennemsnitlig værdi på 38,67%, mens den er 46% for nabolagene. Kort sagt betyder det, at arbejdsløshedsniveauet er relativt homogent i de to enheder, hvilket umiddelbart kan tilskrives overlappet mellem forældre på tværs af de to kontekster.

Indkomst som uafhængig variabel

En anden økonomisk orienteret variabel, som udgør de uafhængige variabler, er indkomst, her målt som disponibel indkomst. Den disponible indkomst er udregnet af Danmarks Statistik som den totale personindkomst, løn, overskud af egen virksomhed, offentlige overførsler, renteindkomster og udbytter fra værdipapirer mv. - plus en beregnet lejeværdi af egen bolig, fratrasket renteudgifter, skatter, betalte underholdsbidrag mv. (Danmarks Statistik, 2022b). Den disponible indkomst er således et godt mål for mængden af penge, der er til forbrug eller opsparing (Danmarks Statistik, 2022b). Denne variabel er opgjort af Danmarks Statistik i nominelle værdier. Fordi undersøgelsen aggregerer den disponible indkomst over tid, har det derfor været nødvendigt at inflationsjustere indkomsten efter forbrugerprisindekset. Alle beløb er derfor justeret til 2023-kr.

Fordi de disponible indkomster indeholder meget ekstreme værdier, er der blevet lavet samme behandling af outliers og centrering af variabelen som ved den afhængige disponible indkomst, kort opsummeret interkvartil variationsbredde til at beregne skæringspunktet for outliers, og en efterfølgende centrering med gennemsnittet som 0 og antal standardafvigelser som værdier.

Uddannelsesniveau som uafhængig variabel

Uddannelse dækker over højest fuldførte almene uddannelse for både nabolag, skoler og forældre, som er splittet ud på følgende niveauer: grundskole, gymnasial, erhversfaglig, kort-, mellemlang-, og lang videregående uddannelse. Forberedende uddannelsesforløb er i denne henseende inkorporeret i grundskoleuddannelsesniveau, fordi denne går på tværs af andre uddannelsesniveauer og er ment som supplement til ens egen uddannelse og som et step inden videre uddannelse.

På tværs af alle nabolag er grundskolen efterfulgt af erhvervsfaglige uddannelsesniveauer, der er flest af med henholdsvis 45% og 34% værdier i gennemsnitlig højest uddannelsesniveau. For skolen er billedet en anelse anderledes, hvor erhvervsfaglig uddannelse ligger som den største uddannelse efterfulgt af grundskole og mellemlang videregående uddannelse. Generelt

har uddannelse på tværs af alle skoler en mere ligelig fordeling mellem niveauerne, hvorom de gymnasiale og erhvervsfaglige fortsat er dominerende. Dette er naturligvis påvirket af den valgte tidsperiode, hvormed dette ændrer sig i takt med at samfundet bliver mere akademiseret.

En samfundsmæssig udvikling der imidlertid ikke kontrolleres for i dette speciale.

En opsummerende tabel for uddannelsesniveauer kan ses i nedenstående tabel i det opsummerende afsnit.

De følgende tabeller viser den samlede oversigt over de uafhængige variabler:

Deskriptiv statistik for skoler

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Min	Pctl(25)	Median	Pctl(75)	Max
Antal år på skolen	274,834	8.16	3.11	0.00	8.83	9.67	9.67	11.57
Årsledighedsgrad	274,834	38.67	26.06	0.00	22.60	33.74	48.67	650.50
Disponibel indkomst	274,834	269,749.80	28,287.98	191,807.20	250,304.10	267,071.50	287,455.50	349,373.80
Enke	274,834	0.001	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.50
skilt	274,834	0.13	0.08	0.00	0.08	0.12	0.16	1.00
Gift	274,834	0.73	0.12	0.00	0.69	0.76	0.81	1.00
Ugift	274,834	0.13	0.08	0.00	0.08	0.12	0.17	1.00
Grundskole som højest fuldførte	274,834	0.28	0.12	0.00	0.21	0.27	0.34	1.00
Gymnasiel uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.04	0.03	0.00	0.02	0.03	0.05	0.62
Erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.45	0.10	0.00	0.40	0.46	0.51	1.00
Kort videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.04	0.03	0.00	0.02	0.04	0.06	1.00

Mellemlang videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.14	0.08	0.00	0.09	0.13	0.19	1.00
Lang videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.04	0.04	0.00	0.01	0.03	0.05	0.67
Ph.D. og forskeruddannelse som hø- jest fuldførte	274,834	0.002	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25

Tabel 4: Ikke-standardiseret deskriptiv statistik for skolen

Deskriptiv statistik for nabolag

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Min	Pctl(25)	Median	Pctl(75)	Max
Antal år i nabolaget	274,834	6.98	5.95	1	2	5	12	18
Disponibel indkomst	274,834	160,102.80	23,152.00	94,442.36	143,086.30	157,477.70	174,885.30	227,669.70
Årsledighedsgrad	274,834	46.00	20.07	0.00	31.40	41.91	56.58	185.52
Alder	274,834	39.07	4.41	23.43	36.35	39.09	41.79	78.64
Kvinder	274,834	0.50	0.03	0.19	0.49	0.50	0.52	0.73
Enke	274,834	0.07	0.04	0.00	0.04	0.06	0.08	0.57
Skilt	274,834	0.07	0.03	0.00	0.04	0.06	0.09	0.30
Gift	274,834	0.43	0.08	0.03	0.39	0.45	0.49	0.72
Ugift	274,834	0.43	0.06	0.11	0.39	0.43	0.47	0.96
Grundskole som højest fuldførte	274,834	0.45	0.10	0.07	0.39	0.45	0.52	0.97
Gymnasiel uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.06	0.04	0.00	0.04	0.05	0.07	0.68
Erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.34	0.05	0.03	0.30	0.34	0.38	0.55

Kort videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.03	0.01	0.00	0.02	0.03	0.03	0.13
Mellemlang videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.09	0.04	0.00	0.07	0.09	0.11	0.34
Lang videregående uddannelse som højest fuldførte	274,834	0.03	0.03	0.00	0.01	0.02	0.04	0.37
Ph.D. og forskeruddannelse som højest fuldførte	274,834	0.001	0.002	0.00	0.00	0.00	0.001	0.04

Tabel 5: Ikke-standardiseret deskriptiv statistik for nabolaget

Deskriptiv statistik for forældre-variabler, far

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Median
Årsledighedsgrad, far	274,834	70.30	109.11	16
Disponibel indkomst, far	274,834	228,618.30	54,206.35	225,907
Alder, far	274,834	36.38	3.99	36
Enke, far	274,834	0.0003	0.02	0
Skilt, far	274,834	0.11	0.31	0
Gift, far	274,834	0.62	0.49	1
Ugift, far	274,834	0.23	0.42	0
Grundskole som højest fuldførte, far	274,834	0.36	0.48	0
Gymnasiel uddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.03	0.17	0
Erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.48	0.50	0
Kort videregående uddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.04	0.19	0
Mellemlang videregående uddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.06	0.24	0
Lang videregående uddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.03	0.16	0
Ph.D. og forskeruddannelse som højest fuldførte, far	274,834	0.001	0.04	0

Tabel 6: Ikke-standardiseret deskriptiv statistik for far

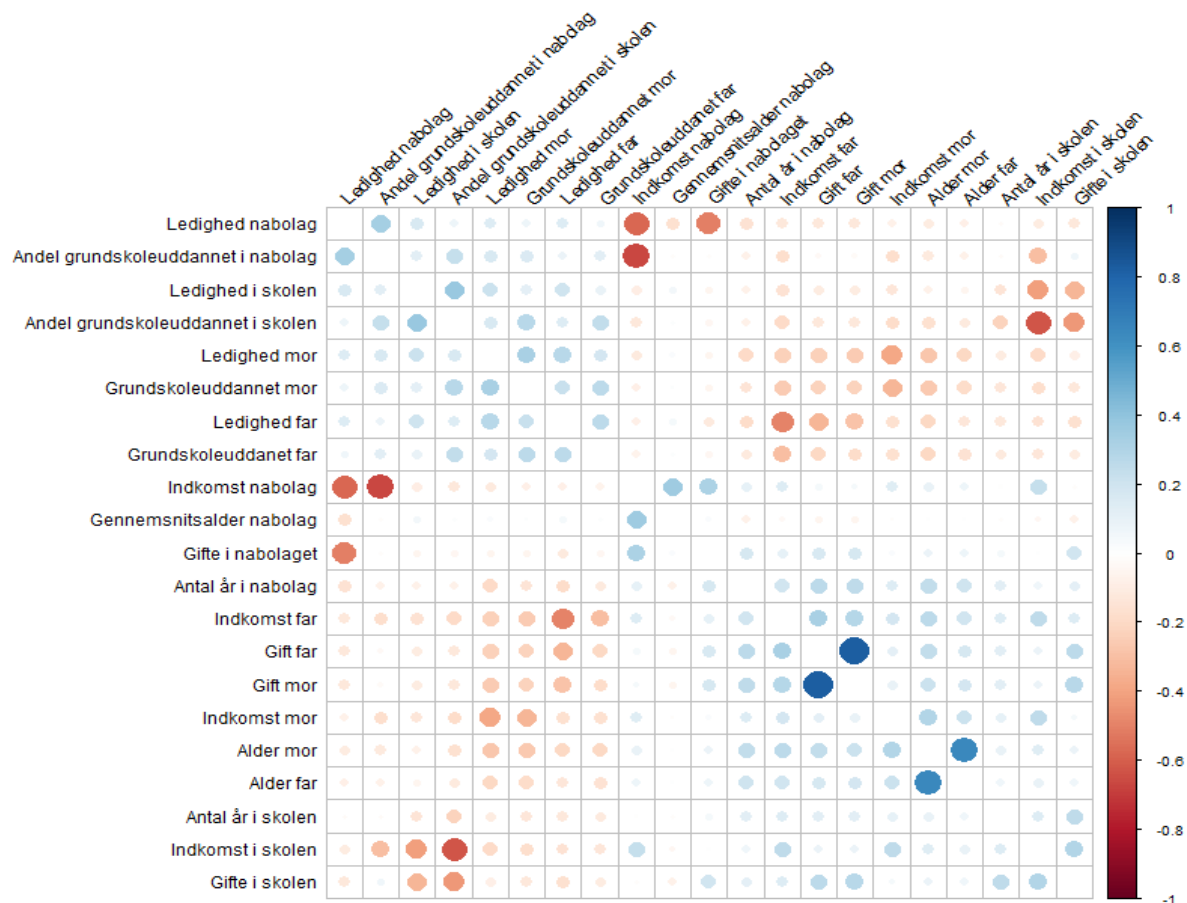
Deskriptiv statistik for forældre-variabler, mor

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Median
Årsledighedsgrad, mor	274,834	130.71	129.72	97
Disponibel indkomst, mor	274,834	210,558.20	34,013.44	208,864
Alder, mor	274,834	34.10	3.61	34
Enke, mor	274,834	0.001	0.02	0
Skilt, mor	274,834	0.11	0.32	0
Gift, mor	274,834	0.62	0.48	1
Ugift, mor	274,834	0.22	0.41	0
Grundskole som højest fuldførte, mor	274,834	0.42	0.49	0
Gymnasiel uddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.04	0.19	0
Erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.37	0.48	0
Kort videregående uddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.02	0.15	0
Mellemlang videregående uddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.12	0.33	0
Lang videregående uddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.01	0.10	0
Ph.D. og forskeruddannelse som højest fuldførte, mor	274,834	0.0001	0.01	0

Tabel 7: Ikke-standardiseret deskriptiv statistik for mor

Korrelationer

De uafhængige variabler er ligeledes kontrolleret for høj korrelation. En korrelationsmatrice for de uafhængige variabler fremgår i figur 8. For overblikkets skyld, er der for uddannelse og civilstand blot udvalgt en ratio for en af kategorierne; andel med grundskole som højest fuldførte uddannelse og andel gifte:

Figur 8: Korrelationsmatrice

Ud fra plottet kan der ses indikationer på høje korrelationer blandt de inkluderede variabler. Variabler der korrelerer med mere end 0,8 eller -0,8 frasorteres, for at mindske multikollinearitet i analysens modeller. Dette er tilfældet for faderens civilstand som gift, fordi den korrelerer med moderens tilsvarende civilstand. Derfor kan moderens civilstand som gift forklare faderens og moderens på samme tid.

Mikroområder

Som beskrevet i litteraturreviewet, kan både den konceptuelle og empiriske afgrænsning af et nabolag have væsentlige konsekvenser for den inferens, der kan drages ud fra de undersøgte effekter. Mens den konceptuelle forståelse af nabolaget i relation til nærværende speciale blev diskuteret i et tidligere afsnit (jævnfør afsnit “Afgrænsningen af nabolaget” i litteraturreviewet), vil følgende afsnit præsentere den empiriske afgrænsning af begrebet samt de metodiske overvejelser, der følger heraf.

Den mindste officielle analytiske enhed i Danmark er kvadratnettet, udviklet af Danmarks Statistik og Geodatastyrelsen. Nettet består af celler inddelt fra et 100 x 100 kilometer net, som yderligere opdeles i 50 kilometer, 10 kilometer, 1 kilometer, 250 meter og 100 meter enheder. Fordelen ved dette kvadratnet, er den høje granularitet af data, hvilket muliggør indfangelse af betydeligt mere variation end ved anvendelse af administrative områder. Ligesom disse områder, kan afgrænsningen af et område anses for at være arbitrær eller i uoverensstemmelse med undersøgelsens formål. Inddelingen af områder i kvadratnettet er baseret på længde- og breddegrader samt størrelsen af det umiddelbare kort. Resultatet er et kort med statistiske og kvadratiske områder, der følger den økologiske tradition med kontinuerlige nabolag, som nemt kan sammenlignes på tværs af tid og sted. En teoretisk udfordring ved brugen af nettet er, at måden, hvorpå mennesker interagerer og de forventede nabolageffekter opstår, ikke nødvendigvis stemmer overens med de kvadrater, de er tilskrevet (Lund, 2018, s. 3).

Lund (2018) tager en ny tilgang til at konstruere områder (mikroområder), der i højere grad skal indkapsle de sociospatiale områder, hvor mennesker interagerer med hinanden. Med udgangspunkt i Felds betragtning af, hvordan fysiske barrierer, såsom veje, søer og jernbaner også udgør sociale barrierer, kortlægges disse grænser (Feld i Lund, 2018, s. 35). Konkret består grænserne af vandløb og floder, der er bredere end tre meter, veje der er bredere end seks meter, motorveje, jernbaner, skove, søer og kystlinjer. Kvadratnettet lægges herefter på, hvorefter de enkelte celler i nettet opløses i de områder der er defineret af de fysiske barrierer. Metoden resulterer i 20.940 områder (Lund, 2018, s. 4). Det næste trin har til formål at klynge disse områder sammen til et reduceret antal klynger. For at data ikke skal være personhenførbare, stiller Danmarks Statistik et krav til, at hver geografisk enhed minimum skal indeholde 100 indbyggere. Klyngedannelsen af områderne foregår ved hjælp af machine learning, hvor algoritmen skal minimere antallet af sammenlægninger af områder, minimere størrelsen på

området, samt sikre minimum 100 indbyggere. Resultatet er 8.043 mikroområder (Lund, 2019, s. 47).

Tilgangen til konstrueringen af mikroområderne er interessant i denne undersøgelse af socio-økonomisk transfer, grundet dens umiddelbare fokus på fysiske barrierers indflydelse som sociale barrierer. Det er ikke svært at forestille sig, hvordan børn i et givent nabolag i højere grad interagerer med børn på deres egen side af en stor vej, end med dem på den anden side. Et eksempel på dette kan ses på billedet nedenfor, hvor Gellerupparken i Aarhus, på grund af omfartsvejen, er adskilt fra et nærliggende parcelhuskvarter.

Figur 9: Billede af Gellerupparken i Aarhus (google.maps.com)

Hvorom at andre faktorer kan spille ind på, hvem man interagerer med, såsom kultur og interesser, kan det ligeledes forventes at den fysiske barriere, som vejen udgør, også kan have en betydning. Dette måske især, når det kommer til at sende ens børn ud og lege i området. Det teoretiske udgangspunkt for dannelsen af mikroområderne stemmer derfor godt overens med, hvordan mennesker forventes at interagere ud fra ovenstående teorier. Antagelsen bygger på et nærhedsprincip om at de mennesker du interagerer med på daglig basis er tæt nok på i dine daglige gøremål. Den teoretiske inspiration samt de konkrete anvendte grænser i dannelsen af mikroområderne, spiller godt overens med den konceptuelle forståelse af nabolagene fra Granis (jævnfør afsnit “Afgrænsningen af nabolaget” i litteraturreviewet). Veje der er bredere end seks meter samt motorveje kan anses som ikke-tertiære veje, ligesom åer, søer, vandløb og skove kan anses som andre fysiske barrierer, der kan splitte større områder i mindre terciære fællesskaber. Udover inspirationen fra Feld til at optegne grænserne, er modellen induktivt funderet. Der er ikke nogen regel for, hvordan et område skal se ud eller hvor mange mennesker

der skal være i det (Lund, 2018, s. 4). Dette er i overensstemmelse med den konceptuelle forståelse af nabolaget, hvor afgrænsningen sker ved barrierer, der forhindrer interaktion mellem mennesker og derfor kan indeholde et varierende antal mennesker. Hertil er spørgsmålet, hvilken effekt klyngedannelsen af de 20.940 til 8.042 områder, har på overensstemmelsen mellem det konceptuelle og empiriske niveau. Det primære formål i algoritmens cost-funktion er at sikre mindst 100 indbyggere i hvert område. Dette krav kommer ud fra princippet om, at data ikke skal være personhenførbart og er dermed ikke teoretisk funderet. Ligeledes er de tre formål eller krav i cost-funktionen ikke afgrænset til specifikke områder, men foretager klyngedannelsen på det samlede data. For at få puslespillet til at gå op, er det muligt, at celler, der ud fra en teoretisk betragtning skulle være indlejret i mikroområde X, i stedet indlejres i mikroområde Y. I nogle områder kan der være mangel på passende grænser, hvilket kan resultere i mikroområder, der er markant større end andre. Lund fremhæver selv et område med et areal på $84,6 \text{ km}^2$, hvortil der kan stilles spørgsmål til, hvorvidt dette kan anses som ét nabolag eller om afgrænsningen af nabolag skal forstås anderledes: “[...] *one could argue that there might be something else than physical barriers to contain the social life.*” (Lund, 2018, s. 12). I modsætning til den konceptuelle forståelse af nabolaget, er det et mere begrænset sæt af fysiske objekter der anvendes som grænser i konstrueringen af mikroområderne. En kombination af dette samt kravet om mindst 100 indbyggere i hvert område svækker overensstemmelsen mellem den konceptuelle og empiriske forståelse.

Mikroområder har dog stadig den fordel, at de er mindre end de geografiske enheder, hvis der anvendes administrative grænser. Det er dermed muligt at indfange den potentielle variation, der kan eksistere inden for relativt korte afstande. Hvorom kvadratnettet er mere granuleret, og mere variation kan inddrages, er der kun et fåtal af cellerne i nettet, der indeholder mere end 100 husstande (Lund, 2018, s. 3). Dette har en betydning, eftersom det ikke er muligt at undersøge reelle interaktioner mellem mennesker. Det er dermed en vægtning mellem at inddrage tilpas mange individer, så de mennesker der har interageret og dermed kan udgøre en effekt, fremgår i det samme nabolag, uden at der er for mange ikke-interaktioner, som kan forstyrre billedet af den effekt der er til stede. I tabel 8 nedenfor fremgår et deskriptivt indblik i fordelingen af indbyggere i mikroområderne:

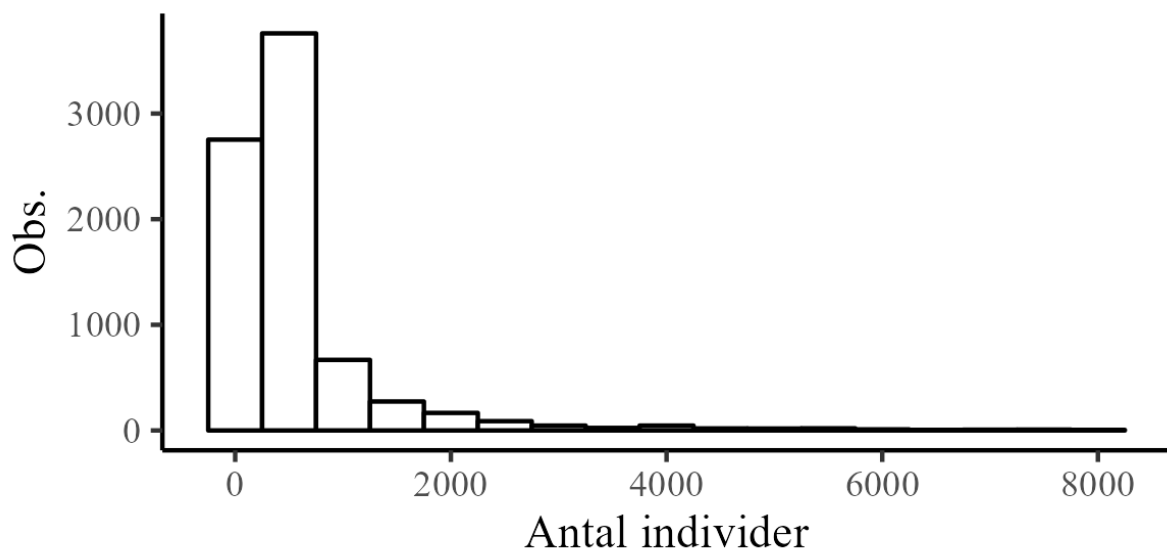
Fordeling af antal mennesker i mikroområderne

Statistic	N	Mean	St. Dev.	Min	Pctl(25)	Median	Pctl(75)	Max
mikroområder.antal	7,943	620	1,137	142	229	297	539	29,820

Tabel 8: Deskriptiv statistik for antallet af indbyggere i mikroområderne.

Det gennemsnitlige antal mennesker i mikroområderne er på 620. Det interessant, at 75% af alle mikroområderne indeholder under 539 indbyggere og at standardafvigelsen af på 1.137, idet at maks antallet af indbyggere i et område er på 29.820. Det vidner om, at der er nogle få områder, hvor der er betydeligt flere indbyggere end størstedelen af mikroområderne. Dette er ligeledes tydeligt i figur 9 nedenfor, hvor fordelingen af antallet af individer i mikroområderne ses. Antallene er et gennemsnit inden for hvert mikroområde i perioden 1985 til 2007:

Histogram over fordelingen af individer i mikroområderne

Figur 10: Histogram over fordelingen af antal individer i mikroområderne.

Fordelingen på figuren viser, at der i de fleste mikroområder bor har maksimum 1.000 indbyggere gennemsnitligt over perioden. Dog er der også en betydelig del områder med flere tusinde indbyggere. Der er nogle få områder, hvor antallet af indbyggere er så højt, at det ikke fremgår i fordelingen, hvor det største af disse huser 29.820. En af grundene til disse områder med et stort antal indbyggere kan være en mangel på grænser, der gør det muligt at opdele. Ovennævnte område på 84 km² er et eksempel på dette. Hvorom at antallet af indbyggere kan anses som relative store vurdere mikroområderne stadig som værende fordelagtige i relation til den undersøgte problemstilling. Når det ikke er muligt at indsamle kvantitativ data på populationsniveau over reelle interaktioner og der stilles krav til minimum antallet af indbyggere i hvert område, er mikroområderne et godt kompromis. Dette skal ses primært ud fra, at antallet af indbyggere i størstedelen af tilfældene er mindre end administrative områder, samt anvendelsen af fysiske barrierer til at indfange socio-økologiske arenaer. Dermed ikke sagt, at områderne ikke kan tilpasses for bedre at stemme overens med den konceptuelle forståelse af nabolaget.

Yderligere fysiske barrierer, såsom en bredere forståelse af tertiære veje, smallere vandløb, hække og lignende kan muligvis føre til yderligere opdelinger af de større områder. Kravet om minimum 100 indbyggere sætter dog en grænse for, hvor små områderne kan være.

Hvis den grundlæggende antagelse fra politisk side bygger på, at sammensætningen af bestemte grupper af individer, der deler fælles socioøkonomiske træk, er et problem, må en test af dette forudsætte, at disse grupper kan indfanges, såfremt de eksisterer. Mikroområderne er ligeledes gavnlige i denne sammenhæng, da homogeniteten overordnet set er højere i disse, end på sogneniveau, når man ser på uddannelse, etnicitet og indkomst (Lund, 2018, s. 7–10). Der er dog en begrænsning i, hvor tydeligt disse subgrupper kan fremgå i dataet, grundet kriteriet om, at der mindst skal være 100 mennesker inden for hvert område. Ser man bort fra den umiddelbare arbitrære inddeling af Danmark i Kvadratnettet, vil 100x100 inddelingen fra denne muligvis kunne finde flere og mindre subgrupper i samfundet end mikroområderne. Diskussionen vil i dette tilfælde gå på, hvornår der er for få mennesker i et område, til at man kan tale om en koncentration af disse, som fordrer politisk handling. Mikroområderne anses derfor som en effektiv måde at inddele landet i, inden for de gældende restriktioner.

Endelig er mikroområdenes grænser stabile over tid, hvilket styrker reliabiliteten, da det muliggør en anskuelse af de samme mikroområder, uanset hvornår de måles eller undersøges.

Koblingen mellem mikroområderne og den socioøkonomiske data fra registrene giver et godt fundament for at undersøge nabolagseffekterne mere nøjagtigt, fordi disse er mindre end for eksempel kirkesogn. Dette giver rum til at forholde sig til nabolagssammensætning og dens interne variation i mere granulerede skala, hvorved effekterne i større grad kan anskues og stilles i forhold til skolen.

Analyselstrategi

I følgende afsnit præsenteres specialets analysestrategi. For at teste hypoteserne med det tilgængelige registerdata anvendes der en krydsklassificeret lineær mixed effects regressionsmodel.

Analysens metode

Multilevel Analyse (MLA)

I analysen inddrages uafhængige variabler fra tre forskellige kontekster; skolen, nabolaget og forældrene.

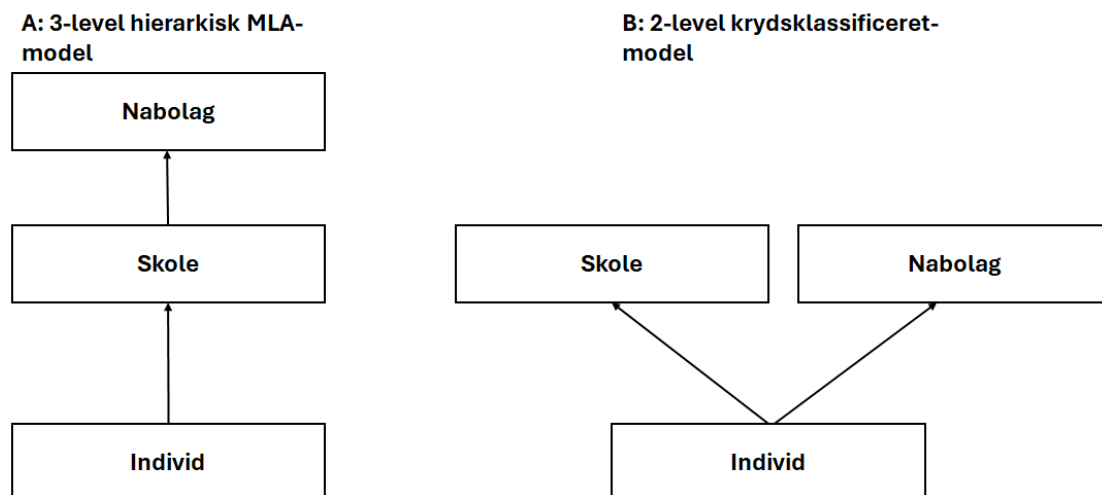
En udfordring ved at analysere effekten af den socioøkonomiske sammensætning i henholdsvis nabolaget og skolen er, at individerne i disse ikke nødvendigvis kan forventes at være uafhængige af hinanden. Det kan forventes, at børn og voksne i samme nabolag ligner hinanden mere socioøkonomisk, end de ligner individer i andre, grundet en eksponering over for lignende nabolagskarakteristika og oplevelser. Ligeledes kan børn på samme skole forventes at ligne hinanden, da de er eksponeret overfor nogle karakteristika, der specifikt er gældende for den skole. Dette er problematisk ved anvendelsen af lineære regressioner, da en af forudsætningerne for denne type af modeller er, at observationerne er uafhængige af hinanden. Ved ikke at tage højde for denne antagelse, vil modellens standardfejl blive kunstigt formindsket, hvorved signifikansniveauerne bliver inflaterede. Dette svækker som følge den inferens, der kan uddrages (Andersen, 2007, s. 294).

En måde hvorpå, der kan tages højde for den klyngestruktur, der opstår i skoler og nabolag, er ved at anvende multilevelanalyse (MLA). MLA refererer til en samling af regressionsmetoder, som inkorporerer og udnytter hierarkiske datastrukturer. MLA fungerer ved, at de forskellige niveauer i undersøgelsen specificeres, hvilket tillader en modellering af mere komplekse datastrukturer. Variablerne kan forstås som indlejret i hinanden, såsom et barn i en given skole eller et givent nabolag. Det grundlæggende princip i en multilevel model ligger dermed i at tillade, at der ikke blot er variation mellem individer, men også mellem de forskellige grupper, som individerne indgår i, hvilket i MLA angives som makroniveauet (Andersen, 2007, s. 298).

Den krydsklassificerede model

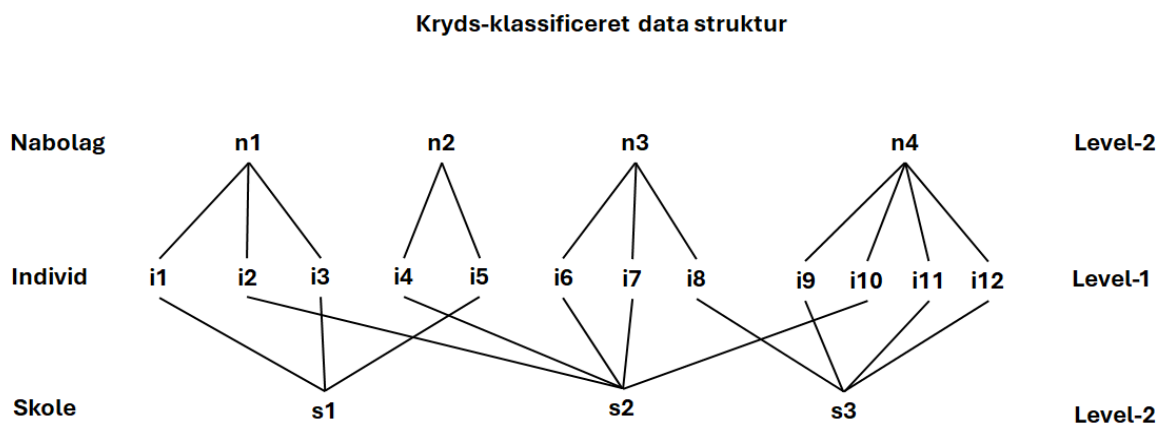
Hvorum individet anses som værende indlejret i henholdsvis en skole og et nabolag, anses de to overordnede kontekster ikke som indlejret i hinanden. Dette kan hovedsageligt tilskrives den konceptuelle og empiriske afgrænsning af nabolaget. Modsat tidligere sete afgrænsninger, der baserer sig på administrative grænser, forstås og undersøges nabolagene i dette speciale som mindre geografiske områder, der er afgrænset af fysiske barrierer. Ved alternative områder, såsom skoledistrikter eller kommuner, vil skolen kunne anses som indlejret i disse øvrige niveauer, grundet den ensartede politiske styring, de eksponeres for. Skoler og nabolag anses derfor i denne undersøgelse som to sidestillede kontekster, hvilket er en tilgang, der kan findes i lignende studier af nabolag- og skolekonteksterne (Hermansen et al., 2020; Sykes & Musterd, 2011). For at kunne modellere dette forhold, anvendes en krydsklassificeret model (Goldstein, 2010, s. 243). Den adskiller sig fra en gængs multilevelmodel ved at sidestille variabler på de

forskellige makroniveauer med hinanden, frem for at indlejre dem i hinanden. Dette kan ses i figur 10.

Figur 11: Forskellen mellem MLA og krydsklassificeret

Som figur 10 viser gør den krydsklassificeret model det muligt at undersøge de to kontekster på det samme konceptuelle niveau, hvor en klassisk MLA model vil kræve, at skolen blev indlejret i nabolaget. I relation til nærværende studie, kan en uddybet model for forståelse af hierarkiet mellem barnet, skolen og nabolaget ses i figur 11 nedenfor:

Figur 12: Krydsklassificeret data struktur for individer i skoler og nabolag

Figuren illustrerer de to niveauer i modellen, hvor børnene og deres individuelle karakteristika, der er givet fra forældrene, fremgår på niveau et, mens de variabler der kendetegner nabolaget og skolen fremgår på niveau 2. Resultatet er en datastruktur, hvor børn fra samme nabolag kan gå i forskellige skoler. Dette er væsentligt af tre grunde. For det første kan der antages, især i de større byer, at være mere varians omkring, hvilke skoler børn går på, selv inden for relativt små områder. Med et højere udbud af skoler, samt et mere omfattende transportnetværk end der kan findes i mindre byer og på landet, åbner det muligheden for, at forældre nemmere kan

vælge andre skoler, end blot den der er tættest på. Det kan dog debatteres, hvor stor en indvirkning dette har på de undersøgte årgange, da det frie skolevalg først blev vedtaget i 2005. Før var det op til den enkelte kommunalbestyrelse at afgøre, hvorvidt forældre kunne vælge mellem skolerne i kommunen (Rambøll, 2011, s. 4). For det andet er mikroområderne ikke udviklet med henblik på at stemme overens med de gældende skoledistrikter. Det er derfor muligt, at et mikroområde kan indfange individer, som bor i separate skoledistrikter og derfor går på forskellige skoler. For det tredje har modellen den fordel, at den hjælper til at skabe en vis grad af konsistens fra den konceptuelle forståelse af nabolaget til den empiriske måling af konteksterne, da det netop muliggør at modellere disse ud fra den forståelse der er af samspillet imellem dem. Den krydsklassificerede model tillader at modellere disse forskellige kombinationer af nabolag og skoler, samt teste parametrene derfra (Gelman, 2017, s. 432). På niveau 2 anvendes de ovennævnte datasæt for skoler og nabolag, hvor de uafhængige variabler er aggregeret, enten som en enkelt værdi såsom indkomst, eller som en ratiofordeling. På niveau et anvendes forældrenes socioøkonomi, der er aggregeret over en 16-årige periode.

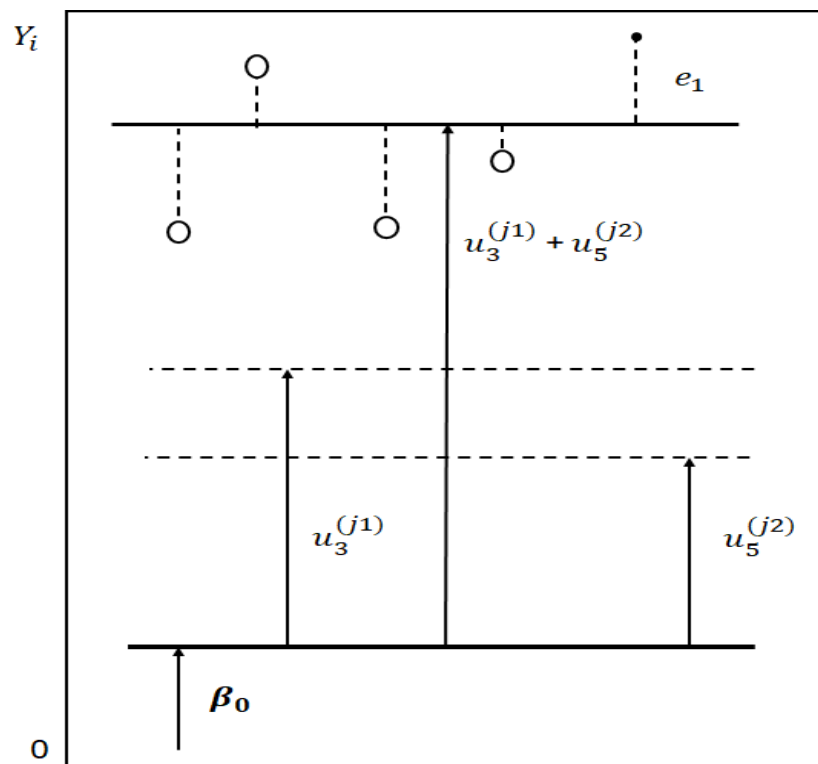
For at illustrere, hvordan specialets data bliver analyseret gennem en krydsklassificeret model, vil den matematiske formel for en simpel model blive præsenteret nedenfor:

$$\gamma_{i(j_1j_2)} = X_{i(j_1j_2)}\beta + u_{j_1} + u_{j_2} + e_{i(j_1j_2)}$$

Essensen af denne ligning er, at variansen af hver klassifikation er additiv (Goldstein, 2010, s. 246). $\gamma_{i(j_1j_2)}$ forud for lighedstegnet repræsenterer den afhængige indkomst variabel, for den enkelte elev i , hvor j_1 og j_2 repræsenterer henholdsvis nabolaget og skolen. Efter lighedstegnet betyder $X_{i(j_1j_2)}$ kovariater, hvor effekten fra disse betegnes som fixed. Dette betyder, at effekten fra hver variabel antages at være den samme for hver kombination af skoler og nabolag. u_{j_1} er en random effect fra nabolaget, u_{j_2} er en random effect fra skolen og $e_{i(j_1j_2)}$ er et random error term. Mens fixed effects betragter disse effekter som konstante for hvert individ, fokuserer random effects på variationen både inden for og mellem enheder. Konkret tillader en random effect på skole- og nabolagsniveauet, at det gennemsnitlige niveau for barnets fremtidige indkomst kan variere for hver kombination af disse kontekster, hvor effekten forventes at være den samme. Den grundlæggende antagelse i en random effects model er at variabelen har en gennemsnitlig værdi på nul, konstant varians og er uafhængig af de uafhængige variabler i modellen (Firebaugh et al., 2013, s. 117-118). Fordi modellen både indeholder generelle effek-

ter for population (fixed effects) og samtidig tillader variation på tværs af skole-nabolags kombinationerne (random effects), kan den også kategoriseres som en mixed effect model (Firebaugh et al., 2013, s. 117-118).

For at visualisere, hvordan dette modelleres på det enkelte individ/elev betragtes figur 12 nedenfor:

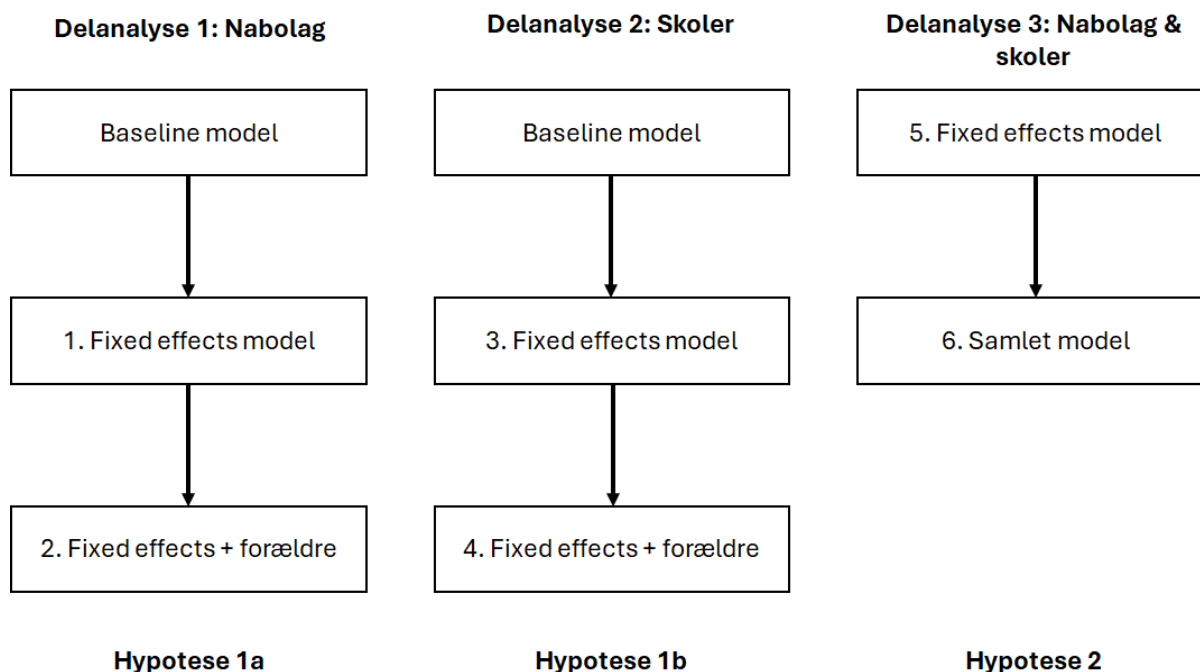

Figur 13: Den additive effekt af skoler og nabolag i en krydsklassificeret model

Denne figur illustrerer pointen om, at klassifikations annotationerne er additive. $u_3^{(j1)}$ beskriver effekten af skole 3, hvor $u_5^{(j2)}$ beskriver effekten af nabolag 5, og β_0 vil være gennemsnitsindkomsten af alle observationer på den afhængige variabel. Et individ vil være påvirket af effekten fra skole 3 og nabolag 5, og den samlede effekt af dette ses på den øverste linje. På den øverste linje ses de forskellige residualer fra individer, der har været pålagt de samme klynger. Opsummeret bliver indkomst dermed undersøgt ved at estimere variansen af de effekter, som skole- og nabolagskonteksten hver især påfører den afhængige variabel. Særligt for undersøgelsen er det interessant at finde ud af, hvilke af disse kontekster, der forklarer mest. Der benyttes en linear mixed effects models (herefter LME), ved hjælp af lme4 biblioteket i R (Bates et al., 2015).

Analysens opbygning

Analysens opbygning vil nu blive specificeret. Konkret opdeles analysen i tre delanalyser, hvorigennem, hvorigennem den endelige model med skole- og nabolagskonteksten samt forældre som kontrolvariabler opbygges sekventielt. I nedenstående ses figur 13, som visualiserer de tre delanalyser:

Figur 14: Analysens fremgangsmåde

I specialets første delanalyse, som har henblik på at besvare hypotese 1.a., undersøges det, hvorvidt nabolaget har en signifikant effekt på indkomst som voksen, selv efter kontrol af forældreffekter. Det første trin i delanalyse 1, er en baseline model uden uafhængige variabler, med nabolag, som den eneste forklarende gruppe. Formålet er at se, hvorvidt der er indikationer på, at det givne nabolag har betydning eller om der er tale om effekter, der er generelle på tværs af nabolag. Derudover giver den et benchmark, som kan sammenlignes på tværs af de resterende modeller. Baseline-modellerne kan ligeledes hjælpe til at forstå, hvorvidt modellerne forbedres, når kompleksiteten øges (Hox et al., 2017, s. 12-13). Øget kompleksitet vil i denne analyse være i form af tilføjelsen af flere fixed effects og forældrevariabler som kontrol.

Derefter vil der blive konstrueret en mixed effects model, hvor alle nabolagsvariablerne ind sættes som fixed effects (model 1). Ved at sammenligne model 1 med baseline-modellen kan betydningen af de inkluderede fixed effects for modellens forklaringskraft og præcision evalu-eres. I model 2 indsættes forældrekarakteristikaene som kontrolvariabler. Det er i sammenlig-

ningen mellem model 1 og 2, hvor validiteten af hypotese 1.a evalueres. Modellerne sammenlignes dels på de observerede effekter, samt en række informationskriterier, som uddybes nedenfor.

Delanalyse 2 er struktureret på samme måde som delanalyse 1, hvor fokuset i stedet er på skolenkonteksten, samt validiteten af hypotese 1.b (model 3 & 4).

I tredje og sidste delanalyse inddrages både nabolag og skole som krydsklassificerede grupper på niveau 2. I denne model inddrages både skole- og nabolagsvariablerne som random effects, hvor samtlige af de uafhængige variabler for begge disse enheder bliver sat som fixed effects (model 5). Som sidste led i analysen laves der en samlet model med skole-, nabolagsvariabler som random effects hvor samme variabler og forældrekarakteristika indsættes som kontrolvariabler (model 6). Som ved model 1 til 4, evalueres og sammenlignes model 5 og 6 på flere informationskriterier. Slutteligt verificeres eller forkastes hypotese 2.

Modellernes resultater: Forklaring og vurdering

Til at forklare styrken og variansen af de konstruerede modeller, vil de blive analyseret på nogle specifikke parametre. Informationskriterier bruges til at vælge de 'bedste' eller 'bedre' modeller, og de er nyttige at vælge, der kan forklare data på den simplest mulige måde (Hox et al., 2017, s. 38; Nakagawa & Schielzeth, 2013, s. 134).

Nedenfor gennemgås de specifikke model-sammenligningskriterier for analysen:

- Akaike Information Criterion (herefter AIC)
- Bayesian Information Criterion (herefter BIC)
- Intraclass correlation (herefter ICC)
- Root mean squared error (herefter RMSE)
- Forklaret varians (herefter R^2)

AIC er et generel informationskriterie, der ofte bruges som sammenligningsværktøj for mixed modeller. For det første bruges AIC til at sammenligne tilpasningen af statistiske modeller, der ikke er indbyrdes forbundne, og tager højde for, hvor mange parametre, der er estimeret. Ligningen for AIC ser således ud:

$$AIC = d + 2q.$$

For multilevel regressionsmodeller beregnes AIC ved at tage afvigelsen (d) og antallet af estimerede parametre (q) (Hox et al., 2017, s. 38). Et informationskriterie, der ligner AIC, er BIC. Ligningen for BIC ser således ud:

$$BIC = d + q \ln(N).$$

I multilevel modeller er den generelle ligning for BIC tvetydig, fordi det er uklart om, N henviser til stikprøvestørrelsen på første eller andet niveau. Med longitudinale data, hvor det højeste niveau ofte er subjektniveauet, anvendes antallet af enheder som regel på dette niveau (Hox et al., 2017, s. 38). Når afvigelsen (d) falder, har både AIC og BIC tendens til at falde, hvilket indikerer en bedre tilpasning. Imidlertid inkluderer både AIC og BIC en "straf-funktion" baseret på antallet af estimerede parametre (q). Som et resultat, når antallet af estimerede parametre stiger, har AIC og BIC også tendens til at stige. AIC og BIC bruges typisk til at sammenligne en række konkurrerende modeller, og modellen med den laveste AIC- eller BIC-værdi betragtes som de mest attraktive (Hox et al., 2017, s. 39).

RMSE er en metrik der anvendes til at måle forskellen mellem modellens prædikterede værdier og de faktiske værdier og skrives således:

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2}$$

y_i er de reelle værdier, mens $\hat{y}_i$ er notationen for de prædikterede værdier. n er antallet af observationer. Metrikken kan således forstås som et mål for, hvor præcis modellen er og anvendes til at sammenligne modellerne og hvorvidt de forbedres, når yderligere variabler tilføjes.

I analysen anvendes ICC ligeledes som informationskriterie, ICC bruges til at vurdere hvor meget varians i data, der kan tilskrives internt mellem de forskellige grupper. Ligningen for ICC ser således ud:

$$ICC = \frac{\sigma^2_{\alpha}}{\sigma^2_{\alpha} + \sigma^2_{\varepsilon}}$$

σ^2_{α} beskriver den forklaret varians af de grupper der indgår i analysen, mens σ^2_{ε} er den del af variansen, som ikke kan forklares af grupperne. Nedenfor fremgår ligningen der er tilpasset til denne analyse:

$$ICC = \frac{\sigma^2_{nabolag} + \sigma^2_{skole}}{\sigma^2_{nabolag} + \sigma^2_{skole} + \sigma^2_{residualer}}$$

σ^2 er variansen der kan forklares af en given kontekst, eller som ikke kan forklares og er udtrykt gennem residualerne. ICC er derved et produkt af den samlede forklarede varians divideret med både den forklarede og uforklarede varians. En ICC score kan gå fra 0-1, hvor en høj score angiver at grupperne internt er meget ens, og at der derfor er store forskelle mellem de andre grupper (Assana, 2022). En lav score indikerer at det meste af variationen skyldes forskelle indenfor grupperne, og angiver derfor en høj grad af heterogenitet i gruppen.

Ligeledes benyttes koefficienten R^2 , som er rangerende fra 0 til 1, hvor 1 repræsenterer, at modellen kan forklare 100% af variansen i dataet. Af denne grund kan R^2 forstås som den *forklarede varians*. For mixed effects modeller kan R^2 kategoriseres i to typer: marginale R^2 og konditionelle R^2 . Marginale R^2 handler om varians forklaret af faste faktorer, og konditionelle R^2 handler om variansen forklaret af både faste og tilfældige faktorer (Nakagawa & Schielzeth, 2013, s. 136).

For at vurdere effekterne af variableerne, betragtes skæringspunktet β_0 , hvilket angiver den fremtidige gennemsnitsindkomst blandt hele samplet. Der er i operationaliseringen deduceret de forventede effekter for hver af de udvalgte uafhængige variabler. Det er dermed hensigten at tolke den overordnede forklaringskraft af modellen, sammen med indvirkningen af de enkelte variabler.

Analyse

I følgende afsnit præsenteres specialets analyse samt undersøgelsens resultater. Seks modeller præsenteres og gennemgås med henblik på at forstå, hvordan de fundne effekter ændrer sig, når de forskellige kontekster undersøges sammen og i samspil med forældrenes karakteristika.

Baseline for nabolag og skoler

Med henblik på at forstå, hvordan den socioøkonomiske sammensætning i skolen og nabolaget påvirker barnets fremtidige indkomst, tages der først udgangspunkt i en baseline model, der fordeler variansen i data på de to kontekster. Denne kan ses i tabel 9 nedenfor:

	Baseline nabolag	Baseline skole	Baseline nabolag & skole
(Intercept)	0.014***	−0.097***	−0.085***
	(0.003)	(0.009)	(0.009)
SD (Observations)	0.987	0.970	0.964
SD (Intercept area)	0.158		0.115
SD (Intercept INSTNR)		0.349	0.340
Num.Obs.	273434	273434	273434
R2 Marg.	0.000	0.000	0.000
R2 Cond.	0.025	0.115	0.122
AIC	773308.3	763956.4	763082.2

	Baseline nabolag	Baseline skole	Baseline nabolag & skole
BIC	773339.9	763988.0	763124.3
ICC	0.0	0.1	0.1
RMSE	0.98	0.97	0.96

+ $p < 0.1$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabel 9: Baseline modeller

Idet baseline ikke indeholder nogen fixed effects, kan den konditionelle R^2 anses som den varians, der forklares af skolerne eller nabolaget. I første baseline, hvor kun nabolaget er inddraget som en random effect, er det blot 2,5% af variansen i børnenes fremtidige indkomster, der kan forklares. I den næste baseline med blot skolen er denne betydeligt højere på 11,5%. Konkret betyder dette, at skolens forklaringskraft dermed er større for barnets fremtidige indkomst, end for nabolaget, hvilket kan anses som en indikation på, at konteksten derved generelt set har en større betydning. Kort sagt, viser baseline modellen, at socialiseringen i skolen generelt set i populationen, har større betydning, end nabolagets. Dette kan yderligere tydes ud fra de tre skæringspunkter for baseline modellerne, hvor skæringspunktet for den tredje baseline ligger tættere på skolebaseline, end den gør for nabolagsbaseline. Ser man på den tredje baseline-model, hvor både skole og nabolaget er inddraget, er den forklarede varians på 12,2%. Hvorom denne fortsat er stigende, er den ikke fuldkommen additiv. Dette kan indikere et potentielt overlap i forklaringskraften, der eksempelvis kan tilskrives den geografiske nærhed, som skoler og nabolag deler. Dette vil blive diskuteret yderligere nedenfor.

Delanalyse 1: Model 1 og 2: Nabolag

Den første model, hvor der inkluderes fixed effects for nabolaget, kan ses i tabel 10 nedenfor, hvor den sammenlignes med baseline modellen for nabolaget. Model 2, hvor der kontrolleres for forældreeffekter er ligeledes inddraget:

	Baseline nabo- lag	Nabolag med fixed ef- fects	Nabolag med fixed effects og forældre
(Intercept)	0.014***	-0.067	-0.139
Antal år i nabolaget		0.138***	0.057***
Gns. disponibel indkomst i nabolaget		-0.101***	-0.065***
Gns. antal ledighedsdage i nabolaget		-0.035***	-0.021***
Andel gifte i nabolaget		0.003	-0.189**
Andel skilte i nabolaget		-1.803***	-1.574***
Andel ugifte i nabolaget		-0.559***	-0.297***
Andel gymnasieuddannet i nabolaget		0.988***	0.051
Andel erhvervsuddannet i nabolaget		0.770***	0.135**

	Baseline nabo- lag	Nabolag med fixed ef- fects	Nabolag med fixed effects og forældre
Andel kort videregående uddannet i na- bolaget		-0.226	-0.701**
Andel mellem videregående uddannet i nabolaget		1.212***	0.311***
Andel lang videregående uddannet i na- bolaget		0.347**	-0.341**
Gns. disponibel indkomst for mor			0.070***
Gns. disponibel indkomst for far			0.085***
Gns. antal ledighedsdage for mor			-0.051***
Gns. antal ledighedsdage for far			-0.056***
Tid som skilt for mor			0.079

	Baseline nabo- lag	Nabolag med fixed ef- fects	Nabolag med fixed effects og forældre
Tid som gift for mor			0.300***
Tid som ugift for mor			0.182*
Tid som skilt for far			-0.063***
Tid som ugift for far			-0.050***
Tid som gymnasieuddannet for mor			0.180***
Tid som erhvervsuddannet for mor			0.178***
Tid som kort videregående uddannet for mor			0.227***
Tid som mellem videregående uddannet for mor			0.209***

	Baseline nabo- lag	Nabolag med fixed ef- fects	Nabolag med fixed effects og forældre
Tid som lang videregående uddannet for mor			0.189***
Tid som gymnasieuddannet for far			0.139***
Tid som erhvervsuddannet for far			0.119***
Tid som kort videregående uddannet for far			0.169***
Tid som mellem videregående uddannet for far			0.179***
Tid som lang videregående uddannet for far			0.271***
SD (Intercept area)	0.158	0.112	0.081

	Baseline nabo- lag	Nabolag med fixed ef- fects	Nabolag med fixed effects og forældre
SD (Observations)	0.987	0.978	0.939
Num.Obs.	273434	273434	273434
R2 Marg.	0.000	0.032	0.111
R2 Cond.	0.025	0.045	0.118
AIC	773308.3	766272.3	743389.4
BIC	773339.9	766419.5	743736.5
ICC	0.0	0.0	0.0
RMSE	0.98	0.97	0.94

+ p < 0.1, * p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Tabel 10: Sammenligning af baseline nabolagsmodel med fixed effects nabolagsmodel og forældre

Nabolagsmodellen med fixed effects viser flere signifikante sammenhænge mellem barnets fremtidige indkomst og de inkluderede variabler. Antallet af år i et givent nabolag viser sig at have en positiv signifikant effekt på den disponible indkomst, med en koefficient på 0.138. Dette kan muligvis begrundes i relevansen af eksponering overfor et givent nabolag. Da det man eksponeres for både kan have en negativ og positiv effekt, er det usikkert, hvorvidt denne inferens kan udledes. Effekten kan være et udtryk for stabilitet i barndommen, hvor det at man bor det samme sted i længere tid i sig selv har en positiv indvirkning. Af de effekter, der kan have negativ indflydelse på barnets fremtidige indkomstniveau, kan der nævnes større ledighed og en højere disponibel indkomst. Hvor førstnævnte er forventet, er sidstnævnte mere overraskende. Det var forventet, at en højere gennemsnitlig disponibel indkomst i et nabolag, ville øge potentialet for eksponering overfor normer og værdier, såsom en stærk normdannelse for tilknytning til arbejdsmarkedet, og dermed øge barnets egen disponible indkomst. En højere disponibel indkomst i nabolaget viser sig dog at have en signifikant negativ effekt.

Interessant for civilstand er, at effekten for samtlige typer af andele har en negativ signifikant indvirkning på indkomsten. Koefficienterne, som viser effekten af andelene, skal dog forstås relativt til områder, hvor der er en høj andel af enker. Effekten af, at en stor andel mennesker i et nabolag er gifte, skal ikke anses som negativt i sig selv, men relativt til disse områder med en høj koncentration af enker, vil effekten på disponibel indkomst være mere negativ. Dette kan muligvis være et produkt af, at disse områder kan være præget af et generelt højere indkomslag, lavere kriminalitet og så videre. Ligeledes kan der være en underliggende alderseffekt i dette resultat, hvor enker som regel er ældre mennesker der har mistet deres partner, hvormed indkomsten vil være højere for disse mennesker på grund af arv. For ugifte og skilte er de negative effekter større end for gifte, hvilket stemmer overens med forventningerne. I et nabolag med en stor andel individer, der indgår i et ægteskab, kan dette skabe en social ramme, hvor ægteskab og dens værdier giver barnet stabilitet. I modsat kontrast kan man forestille sig, at områder med mange skilsmissebørn og børn af enlige forældre, kan være præget af en større ustabilitet og skiftende miljøer mellem forældrene. Områder med en højere andel af ugifte, har en mindre negativ effekt end de, hvor andelen af skilte er større, hvilket muligvis kan tilskrives, at der i denne kategori også indgår ugifte forældrepar eller mennesker i længerevarende forhold. Disse kan potentielt fremme de samme sociale normer og adfærdsmønstre som dem, der ses ved ægtepar. Graden af de negative effekter, kan også skyldes sammenhænge med andre socioøkonomiske faktorer. Eksempelvis kan der i nabolag med en højere andel skilte eller ugifte være et generelt lavere indkomstniveau. Da andelen af ugifte både dækker over personer

uden for og i et parforhold, kan det også vurderes, at uddannelsesniveaue og indkomsten kan være lavere end i områder med en stor andel gifte.

Uddannelsesniveaue i et nabolag er interessant, da der ikke er den forventede stigning fra niveau til niveau. Relativt til områder med en høj andel med grundskolen som den højeste fuldførte uddannelse, kan de største effekter observeres i de områder, hvor det er en gymnasial (0,988) eller en mellemlang videregående uddannelse (1,212), der er dominerende. For erhvervsuddannede og lange videregående uddannelser kan der ligeledes ses positive effekter, henholdsvis 0,770 og 0,347, hvorom disse er mindre end de førnævnte.

Interessant er det dog, at der også kan findes negative effekter for uddannelse i nabolaget. Overordnet kan det give et indtryk af, at et højere uddannelsesniveau i nabolaget reelt set ikke har en større betydning. Effekten fra en større andel med gymnasiale uddannelser er ikke markant mindre end effekten for mellemlange videregående uddannelser. Ligeledes ses der ikke en større effekt ved en højere andel med lange videregående uddannelser. Effekten for andelen med korte videregående uddannelser er negativ og insignifikant. Der kan dermed ikke tales om en kumulativ effekt, som ellers forventet. En anden forklaring på dette, kan muligvis findes i aldersfordelingen i nabolagene.

I model 2 inddrages forældrevariablerne som kontrolvariabler, med henblik på at se, hvordan disse påvirker nabolagenes fixed effects og modellen generelt. Fælles for flere af effekterne, der kan ses i model 2 er, at de bliver mindre, når der kontrolleres for forældreffekterne. Civilstand, gennemsnitlig disponibel indkomst og graden af ledighed har fortsat en signifikant negativ effekt, men hvor effekten fra ledighed før var -0,035 er den nu -0,021. Dette kan tyde på, at en del af den varians, der blev forklaret gennem effekterne i model 1, reelt set kan tilskrives forældrene. Det kan dermed tolkes at være tale om samfundsmæssige forandringer, hvor man i Danmark begynder at overgå til et videnssamfund (Farbøl, 2018).

Civilstand i nabolaget bliver ligeledes mindre signifikant, hvilket kan være en indikation på, at forholdet mellem barnets forældre har større betydning for den disponible indkomst, end civilstand for omkringboende voksne. Forholdet mellem de forskellige civilstande følger stadig den forventede rangordning, hvor større andele af skilte i et nabolag har en mere negativ effekt på den fremtidige indkomst, efterfulgt af en større andel ugifte og herefter gifte. På trods af den lavere effekt, når der kontrolleres for forældre, er den overordnede betydning af civilstand for barnets indkomst den samme.

Uddannelsesniveaue i nabolaget får generelt mindre betydning, når der kontrolleres for forældrenes karakteristika. En af grundene hertil kan være, at forældre generelt spiller en større rolle

i forhold til barnets indkomst, hvilket også kan være med til at forklare, hvorfor ovenstående effekter også bliver mindre. Det er interessant, at der for stigende andel af korte og lange videregående uddannelser kan ses negative signifikante effekter, når der kontrolleres for forældre. Indtil videre tyder begge modeller på, at indkomst har negative koefficienter, hvor nabolaget virker til at påvirke din indkomst. Dette stemmer ikke overens med de forventede resultater, teori eller hypotese 1.a, hvor der forventeligt var en positiv effekt fra nabolaget, særligt hvis man voksede op i et velhavende nabolag. I model 2., rapporteres der positive koefficienter for forældreeffekter, såsom forældres indkomst, der har en positiv effekt på barnets fremtidige indkomst. Når der kontrolleres for forældre, ses der stadig et negativt forhold mellem fremtidig indkomst og nabolaget, men ikke for forældrene. Dette er et overraskende resultat i sig selv, taget i betragtning af problematikken mellem forældres socioøkonomi og nabolagssammensætning.

Modsat effekten af den disponible indkomst i nabolaget, kan det ses, at en gennemsnitlig højere indkomst ved barnets forældre har en positiv signifikant effekt på barnets egen fremtidige indkomst. Ser man på effekterne i absolutte termer ($-0,065$ i nabolag, $0,085$ for far og $0,070$ for mor), kan det argumenteres at forældrene, i hvert fald på dette parameter, har større betydning for barnets indkomst, hvilket stiller sig imod den teoretiske forventning.

Forældrenes ledighed har en negativ effekt på barnets indkomst, der er større, end den man ser på nabolagsniveau. På dette parameter virker det til, at forældrene har en større effekt på barnets indkomst, end det omkringliggende nabolag og de voksne og børn, der indgår i dette. Dette kan tolkes ud fra sammenhængen mellem forældrenes socioøkonomi og nabolaget, som uddybes i diskussionen.

Effekten af forældrenes civilstand adskiller sig på et par punkter fra dem, der kan observeres i nabolaget. For det første kan der ses en signifikant positiv effekt ved at forældrene er gift i en større del af barndommen. Det er dog interessant, at effekterne fra, hvorvidt barnets mor eller far er skilt eller ugift, har modsatte effekter. En større andel af barndommen, hvor moderen er ugift, har en positiv effekt på indkomsten, relativt til, hvis morens større andel af barndommen er enke. Igen kan dette muligvis være et resultat af, at der i ugifte-kategorien også indgår familier, hvor forældrene blot er i et parforhold, og børnene derved kan opleve samme vilkår som et barn, hvor forældrene er gift. Det modsatte gør sig gældende for en far, hvor det, at han er skilt eller ugift, har en negativ effekt på indkomsten, relativt til, hvis han er enke. Her skal der muligvis tages højde for, hvornår faren bliver enke, da barnet i tiden op til da har gifte forældre.

Overordnet set er der en positiv effekt på morens og farens uddannelsesniveau, der generelt bliver større, jo højere de er uddannede. For faren er effekten dog mere kumulativ end for moren. Hvis morens højst fuldførte uddannelse i det meste af barnets opvækst har været en gymnasial uddannelse, har dette en effekt på 0,180 og 0,209 hvis det er en mellemlang videregående uddannelse. For faren har gymnasial uddannelse en effekt på 0,139 og 0,179, hvis det er en mellemlang videregående uddannelse. Det er interessant at betragte den kumulative natur af forældrenes uddannelsesniveau relativt til betydningen af uddannelse i nabolaget, da forskellen kan være et udtryk for en større samfundsmæssig effekt. Hvor nabolagene generationsmæssigt kan være mere blandede, må det antages, at forældre i nabolaget generelt set tilhører den yngre generation. Der kan tolkes ud fra skiftet i samfundets prioritering af uddannelse i overgangen til et videnssamfund, at der eksisterer en diskrepans i uddannelsesniveauerne mellem generationerne i nabolagene. Dette kan forklare, hvorfor der observeres en mere lineær sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og barnets indkomst, relativt til nabolaget.

Relativt til baseline modellen for nabolaget, kan det ses, at den konditionelle forklarede varians for modellen er steget fra 2,5% til 4,5%. Dette indikerer som forventet, at modellen med de inkorporerede fixed effects har en bedre forklaringskraft end baseline modellen. Hvad der er mere interessant er dog, hvordan denne forklaringskraft fordeler sig. Den forklarede varians fra nabolagets random effekt er mere end halveret til blot 0,013. De inkluderede fixed effects har overtaget en større del af forklaringskraften. Dette kan tyde på, at eksempelvis effekten fra indkomst eller uddannelse er mere generel og mindre afhængig af det specifikke nabolag. RMSE-værdien går fra 0,98 til 0,97, når der inkluderes fixed effects i nabolaget. Der er dermed tale om en forbedret forklaringskraft, hvorom denne er marginal. Et større spring i RMSE-scoren kan ses, når der kontrolleres for forældrevariable, da denne falder til 0,94. Den forbedrede forklaringskraft kan ligeledes ses ved AIC og BIC, der ligeledes er lavere for model 2 end model 1. ICC for model 1 og 2 er på 0,0, dette indikerer at der næsten ikke er nogen varians der kan forklares mellem nabolag. Ligeledes er det primært de inkluderede fixed effects, som øger forklaringskraften. Den konditionelle forklarede varians er steget og udgør nu 11,8%. Ud af disse udgør nabolags og forældre fixed effects 11,1%, hvorved random effects fra nabolaget kan tilskrives 0,7%. Denne relative store forøgelse indikerer, at forældrenes karakteristika har væsentlig større betydning end nabolagenes i forhold til at forklare børns fremtidige indkomst.

Delanalyse 2: Model 3 og 4: Skoler

I ovenstående delanalyse er der testet for effekterne af nabolaget og forældrene. Der vil nu blive analyseret på skoleeffekten, og dennes effekt på fremtidig indkomst. Det er med henblik på at undersøge hypotese 1.b., som er forankret i den teoretiske undren om, hvorvidt effekten fra skolekonteksten er stærkere end fra forældrene. Der vil nu blive præsenteret tre modeller, der følger samme opbygning som ved nabolagsanalysen; en baseline model, en fixed effects model og en model med fixed effects og forældrevariabler. De tre modeller er illustreret nedenfor:

	Baseline skole	Skole med fixed ef- fects	Skole med fixed effects og for- ældre
(Intercept)	-0.097***	-1.561***	-1.473***
Antal år i skolen		0.160***	0.117***
Gns. disponibel indkomst i skolen		-0.110***	-0.139***
Gns. antal ledighedsdage i skolen		-0.043***	-0.024***
Andel skilte i skolen		0.691*	0.690*
Andel gifte i skolen		1.434***	1.266***
Andel ugifte i skolen		0.664*	0.725*
Andel gymnasieuddannet i skolen		0.172*	-0.269**
Andel erhvervsuddannet i skolen		0.304***	-0.142***

	Baseline skole	Skole med fixed ef- fects	Skole med fixed effects og for- ældre
Andel kort videregående uddannet i skolen		0.485***	-0.015
Andel mellem videregående uddannet i skolen		0.773***	0.241***
Andel lang videregående uddannet i skolen		0.885***	0.562***
Gns. disponibel indkomst for mor			0.076***
Gns. disponibel indkomst for far			0.086***
Gns. antal ledighedsdage for mor			-0.052***
Gns. antal ledighedsdage for far			-0.050***
Tid som skilt for mor			0.038

	Baseline skole	Skole med fixed ef- fects	Skole med fixed effects og for- ældre
Tid som gift for mor			0.241**
Tid som ugift for mor			0.140+
Tid som skilt for far			-0.066***
Tid som ugift for far			-0.050***
Tid som gymnasieuddannet for mor			0.158***
Tid som erhvervsuddannet for mor			0.164***
Tid som kort videregående uddannet for mor			0.206***
Tid som mellem videregående uddannet for mor			0.186***

	Baseline skole	Skole med fixed ef- fects	Skole med fixed effects og for- ældre
Tid som lang videregående uddannet for mor			0.126***
Tid som gymnasieuddannet for far			0.108***
Tid som erhvervsuddannet for far			0.108***
Tid som kort videregående uddannet for far			0.137***
Tid som mellem videregående uddannet for far			0.144***
Tid som lang videregående uddannet for far			0.212***
SD (Intercept INSTNR)	0.349	0.219	0.220
SD (Observations)	0.970	0.956	0.920

	Baseline skole	Skole med fixed ef- fects	Skole med fixed effects og for- ældre
Num.Obs.	273434	273434	273434
R2 Marg.	0.000	0.051	0.115
R2 Cond.	0.115	0.099	0.163
AIC	763956.4	754990.7	733959.1
BIC	763988.0	755138.0	734306.2
ICC	0.1	0.0	0.1
RMSE	0.97	0.95	0.92

+ p < 0.1, * p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Tabel 11: Sammenligning af baseline skolemodel med fixed effects skolemodel og forældre

Til start kan man se flere signifikante sammenhænge mellem fixed effects variablerne fra skolen og barnets fremtidige indkomst. Ligesom med antal år i nabolaget, observeres der en positiv signifikant sammenhæng mellem antal år i skolen og den disponible indkomst på 0,160. Effekten kan ligeledes være et udtryk for, at flere år på samme skole skaber stabilitet og kontinuitet, som kan have en positiv indvirkning.

Ligesom i nabolagsmodellerne, kan der ses en negativ signifikant effekt ved større ledighed og højere gennemsnitlig disponibel indkomst i skolen. I nabolagsmodellen var de -0,035 og -0,101, her er de -0,043 og -0,110. Dette er igen med til at skabe tvivl om den teoretiske forventning, hvor systematisk socioøkonomisk transfer fra mennesker med højere indkomster, vil afspejle sig som en positiv effekt på barnets fremtidige disponible indkomst. Ledighed har dog stadig den teoretiske forventede sammenhæng, at en højere gennemsnitlig ledighed aggregeret på skoleniveauet, påfører en negativ effekt på barnet.

Kigger man på fordelingen af civilstand for skolen, observeres der modsat nabolaget her positive koefficienter for barnets fremtidige indkomst. Højest for denne er andel gifte par i skolen, der er højsignifikant på 1,434, modsat andel ugifte og andel skilte, der ligger på henholdsvis 0,664 og 0,691. At koefficienterne er positive i skolekonteksten, kan muligvis skyldes, at betydningen af en højere andel af enker er anderledes end i nabolaget. Da der i skolen konkret ses på forældrene til folkeskoleelever, er en højere andel af enker lig med en højere andel børn, der har mistet en forældre i deres opvækst. Traumatiseringen forbundet med dette tolkes til, alt andet lige, at være mere udslagsgivende for barnet og dets opvækst end en skilsmisse. Hvorom skilsmisse kan skabe større stressreaktioner og derfor i sig selv kan have en negativ effekt, er den dog større ved en forældres dødsfald.

Ligesom i nabolagskonteksten er der den forventede rangorden mellem statusserne, hvor en høj andel af gifte har den størst positive effekt. Dette stemmer overens med den teoretiske forventning, hvor at børn med gifte forældre antages at komme fra mere stabile hjem, med en generelt højere indkomst, hvor gifte forældre muligvis kan tilbyde et støttende miljø samt flere positive ressourcer til børns udvikling. Den positive effekt kan derfor ikke kun tilskrives den familiære stabilitet, men også økonomisk og uddannelsesmæssig støtte. Gifte forældre kan ligeledes agere som samarbejdende rollemodeller, der kan løse konflikter, dele ansvar og opretholde partnerskab. Ligeledes er det muligt, at børns hverdag, i en skilt familie, er præget af en større grad af omskiftelighed mellem mor og fars hjem, hvilket muligvis kan præge deres indsats i skolen. At ugifte er mere positive end ved skilte og mindre end gifte kan igen tilskrives,

at der i denne kategori også er omfattet forældre, som ikke er gift eller i et registreret partnerskab, men samlevende i samme bolig.

Uddannelsesvariablerne for skolen viser også positive effekter på barnets fremtidige indkomst. Stiger andelen af mennesker med en lang videregående uddannelse, stiger den forventede disponible indkomst med hele 0,885, modsat en højere andel af gymnasiale, hvor den ligger på 0,172. I den forstand er der en mere åbenlys forbindelse mellem de forventede effekter af uddannelse på indkomst, når man kontrollerer for skolen, end der er ved nabolagsmodellen, hvor sammenhængen er mere uklar. Ligesom ved betydningen af forældrenes uddannelsesniveau i nabolagskonteksten, kan dette være et produkt af et større fokus på at tage en uddannelse blandt den generation, der har børn i skolen mellem 1990 og 2005. Der kan derved være tale om en større differentiering mellem, hvilke ressourcer børnene bringer med ind i skolen, des højere forældrenes uddannelsesniveau er. I forhold til gruppesocialiseringsteorien kan det forventes, at en større andel børn med forældre, der har længere videregående uddannelser, i højere grad vil prioritere skolen. Samtidig kan netop disse forældre muligvis yde mere hjælp gennem barnets uddannelsesforløb, hvorved der opstår en selvforstærkende effekt. Den afledte effekt heraf er, at børn af højtuddannede forældre er mere tilbøjelige til selv at få en høj uddannelse og dermed også en højere indkomst.

For at teste robustheden af fundene fra skolemodellen, vil der efterfølgende inddrages forældrevARIABLES som kontrol. I model 4 er forældrevARIABLES inddraget som kontroleffekter for de fixed effects, der blev tilføjet i model 3. Effekten for antal år et barn tilbringer i den samme skole, samt betydningen af graden af ledighed blandt de voksne bliver mindre. Ligesom ved nabolagsmodellen, kan den lavere effekt fra ledighedsgraden i skole umiddelbart tilskrives, at forældrenes ledighedsgrad reelt set har større betydning. Dette kan til dels underbygges med, at det gennemsnitlige antal ledighedsdage for far og mor har en større signifikant effekt, end den der kan ses for skolen. Når et antal år i skolen bliver mindre, kan det muligvis tilskrives forældrenes konstante tilstedeværelse og dermed betydning i barnets opvækst.

Effekten af den disponible indkomst i skolen bliver mere negativ, hvorom der ved forældrene kan observeres en positiv signifikant effekt. Kontrol af forældrenes indkomst har derfor gjort det muligt at finde frem til den reelle negative effekt, som gennemsnitsindkomsten for skolen har.

Civilstand får også en anden betydning i skolerne, når der kontrolleres for forældre. Effekten fra en højere andel gifte eller skilte forældre i skolen er ikke lige så høj som først antaget, da effekten falder fra 1,266 til 0,690. Andelen af ugifte i skolen får en større positiv effekt, hvilket

kan være kontraintuitivt. Dette kan muligvis være et produkt af, at ustabilitet i forældrenes relation til hinanden får barnet til at læne sig mere op af den sociale omgangskreds i skolen. Ligesom ved nabolaget tolkes det som, at barnet læner sig mere op ad sine peers i arenaerne, når familiestrukturen er påvirket. Ugifte kan, som skrevet tidligere, også være forældre, som ikke er gift eller har et registreret partnerskab, hvorfor barnet stadig vil få samme stabilitet fra forældrene som et barn, hvor forældrene er gift. Der kan være flere forskellige grunde til denne positive effekt, for eksempel kan skilte forældre, i nogle tilfælde, være mere bevidste om behovet for at engagere sig mere i barnets skolegang, hvor andre skilte forældre ikke har samme ressourcer.

I model tre kan der observeres en positiv effekt ved en stigning i samtlige andele af uddannelseskategorierne. Ved kontrol af forældrene har dette billede dog ændret sig. En højere andel af forældre på skolen, der blot har en gymnasial (0,172 til -0,269), erhvervsuddannelse (0,304 til -0,142) eller en kort videregående uddannelse (0,485 til -0,015) viser sig nu at have en negativ effekt på børnenes fremtidige indkomst. Forældrenes uddannelsesniveau viser sig dog at have en positiv effekt, uagtet af niveau, hvorom der er en tendens til en større effekt, desto højere niveauet er. Inddragelsen af forældrenes uddannelse viser en tidligere skjult negativ effekt, som den socioøkonomiske sammensætning kan have i skolen. Dette stemmer også bedre overens med det teoretiske udgangspunkt, hvor det kan forventes, at børn med forældre, der har et højere uddannelsesniveau generelt set også prioriterer skolen og den indsats, der kræves. Dette kan potentielt også tilskrives segregeringseffekter, som tidligere ansporet i problemfeltet, hvor der opstår stor forskel på skolerne samt deres ressourcer gennem den socioøkonomiske sammensætning.

Kontrol af forældreeffekterne styrker modellens forklaringskraft, hvilket kan ses på en reduceret RMSE fra 0,95 til 0,92. Ligeledes er AIC og BIC reduceret, hvor reduktionen også er større, end den der kan ses fra baseline til skole mixed effects modellen. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt forældreeffekterne har en større betydning for barnets fremtidige indkomst. ICC stiger fra 0,0 i model 3 til 0,1 i model 4, når forældrekarakteristika inddrages, hvilket indikerer at forældrekarakteristika har kunne forklare dele af variansen, der er i barnets fremtidige indkomst. Dette kan føre til, at den variation der reelt set kan tilskrives forskellene mellem skolerne bliver mere fremtrædende. Den marginale R^2 -værdi er steget fra 5,1% til 11,5%, hvilket også kan bekræfte indflydelsen af forældrenes karakteristika. Den konditionelle R^2 -værdi er hovedsageligt steget som produkt af den øgede forklaringskraft ved de inddragede fixed effects, hvorom den forklarede varians af skolerne i sig selv er næsten konstant (9,9% til 16,3%). Dette

tolkes at være et argument for den socioøkonomiske transfer i folkeskolen gennem denne kontinuitet.

Delanalyse 3: Model 5 og 6: nabolag og skoler

I delanalyse 1 og 2 er der testet for effekterne af henholdsvis nabolag og forældre, samt skoler og forældre. Der vil nu blive analyseret på både nabolag, skole og forældreeffekter i en samlet krydsklassificeret model, og dennes effekt på fremtidig disponibel indkomst. Model 5 er en krydsklassificeret model, med skoler og nabolag som random effects, samt alle skole og nabolagsvariabler som fixed effects. Den sidste og endelige model, model 6, tilføjer ligeledes forældreeffekter. Det er med henblik på at undersøge hypotese 2, som er forankret i den teoretiske undren om, hvorvidt skolen har en større effekt end nabolaget. De to modeller er illustreret nedenfor:

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
(Intercept)	−1.470***	−1.334***
Antal år i nabolaget	0.108***	0.047***
Gns. disponibel indkomst i nabolaget	−0.074***	−0.050***
Gns. antal ledighedsdage i nabolaget	−0.024***	−0.016***
Andel skilte i nabolaget	−1.145***	−0.812***
Andel gifte i nabolaget	−0.029	−0.050
Andel ugifte i nabolaget	−0.485***	−0.224***
Andel gymnasieuddannet i nabolaget	0.718***	0.139
Andel erhvervsuddannet i nabolaget	0.591***	0.150**

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
Andel kort videregående uddannet i nabolaget	-0.203	-0.338
Andel mellem videregående uddannet i nabolaget	0.907***	0.287***
Andel lang videregående uddannet i nabolaget	0.424***	-0.053
Antal år i skolen	0.145***	0.113***
Gns. disponibel indkomst i skolen	-0.101***	-0.128***
Gns. antal ledighedsdage i skolen	-0.038***	-0.023***
Andel skilte i skolen	0.700*	0.697*
Andel gifte i skolen	1.308***	1.227***

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
Andel ugifte i skolen	0.639+	0.731*
Andel gymnasieuddannet i skolen	0.193*	-0.214*
Andel erhvervsuddannet i skolen	0.268***	-0.127***
Andel kort videregående uddannet i skolen	0.459***	0.002
Andel mellem videregående uddannet i skolen	0.707***	0.242***
Andel lang videregående uddannet i skolen	0.859***	0.585***
Gns. disponibel indkomst for mor		0.073***
Gns. disponibel indkomst for far		0.084***

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
Gns. antal ledighedsdage for mor		-0.048***
Gns. antal ledighedsdage for far		-0.047***
Tid som skilt for mor		0.043
Tid som gift for mor		0.209**
Tid som ugift for mor		0.121
Tid som skilt for far		-0.035***
Tid som ugift for far		-0.036***
Tid som gymnasieuddannet for mor		0.157***
Tid som erhvervsuddannet for mor		0.160***

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
Tid som kort videregående uddannet for mor		0.201***
Tid som mellem videregående uddannet for mor		0.181***
Tid som lang videregående uddannet for mor		0.133***
Tid som gymnasieuddannet for far		0.115***
Tid som erhvervsuddannet for far		0.104***
Tid som kort videregående uddannet for far		0.140***
Tid som mellem videregående uddannet for far		0.149***

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
Tid som lang videregående uddannet for far		0.227***
SD (Intercept area)	0.065	0.046
SD (Intercept INSTNR)	0.211	0.214
SD (Observations)	0.946	0.917
Num.Obs.	273434	273434
R2 Marg.	0.070	0.121
R2 Cond.	0.117	0.168
AIC	749996.3	732842.8

	Nabolag og skole med fixed effects	Nabolag og skole med fixed effects og forældre
BIC	750269.8	733316.1
ICC	0.1	0.1
RMSE	0.94	0.91

+ p < 0.1, * p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Tabel 12: Krydsklassificeret nabolag og skoler modeller, med og uden forældrekontrol

Antallet af år, hvor barnet bor i det samme nabolag eller går på den samme skole, har begge effekt på barnets fremtidige økonomi. Når skole- og nabolagseffekten samtidigt testes i modellen bliver effekten af disse dog mindre, hvorom der fortsat er et argument for den tidsmæssige mængde af eksponering i begge enheder. Dette kan muligvis finde sted, grundet den umiddelbare korrelation, der er mellem det nabolag man bor i og den skole man går på, altså: bor barnet i det samme nabolag i en længere årrække, kan det forventes, at det ligeledes vil gå på den samme skole. Betydningen af den ene eller den anden kontekst, bliver derfor mindre vigtig.

Ved effekten af den gennemsnitlige disponible indkomst i henholdsvis nabolaget og skolen, kan der ses en reduceret effekt, når begge kontekster inddrages i modellen. Dette kan muligvis tilskrives det potentielle overlap, der er mellem forældregrupper i nabolagene og skolerne. Det samme gør sig gældende for effekten af det gennemsnitlige antal ledighedsdage ($-0,043$ til $0,038$ i skolen og $-0,035$ til $-0,024$ i nabolaget), der ligeledes kan forventes at skyldes dette overlap. For begge variabler er effekterne større i skolekonteksten. Dette er interessant, givet at børnene normalt tilbringer ti år i denne kontekst i modsætning til de 16 år, som nabolaget er udregnet ud fra. Fra et eksponeringsperspektiv kan der forventes det modsatte. Det kan også tolkes jævnfør Harris, at skolen er en særlig vigtig kontekst for relationsdannelse, fordi det er her man indgår i det primære daglige fællesskab gennem skolegang og det sociale liv i frikvartererne. Som tidligere beskrevet, kan der stilles spørgsmål til, hvor stor en effekt nabolag kan have relativt til skolen, givet det daglige antal timer, der tilbringes i institutionen, samt dennes konkrete fokus på at blande og socialisere børn. Den yderligere tid i skolen kan også være en del af forklaringen på, hvorfor effekten står stærkere end i nabolaget. I klassen kan barnet blive sammensat med andre børn fra andre nabolag, som muligvis har anderledes normer, adfærd og holdninger. Denne eksponering af andre normer, koblet med det tidsmæssige perspektiv, kan øge muligheden for socioøkonomisk transfer og påvirke barnet positivt eller negativt. I model 5 kan det ses, at gennemsnitlig antal dages ledighed i skolen har en større negativ effekt end i nabolaget. Dette kan muligvis skyldes, at der i skolen kan være en gennemsnitlig større eksponering overfor normer og værdier, som er præget af høj ledighed.

Effekten af andelen civilstand i henholdsvis nabolag og skolen bliver overordnet set mindre, når begge kontekster tages i betragtning. Der kan forventes et overlap mellem forældrene i skolen og nabolaget, hvorfor betydningen af den specifikke kontekst bliver mindre. For andelen af skilte i skolen bliver effekten større, hvor det modsatte gør sig gældende i nabolaget. På dette parameter har det altså større indflydelse, om de peers barnet omgås med i skolen kommer fra skilsmissefamilier end, at der er en stor andel skilte i nabolaget.

Overordnet set falder betydningen af andelen af forældre inden for de forskellige uddannelseskategorier i både nabolaget og skolen. Ligesom ved indkomst, ledighed og civilstand, kan dette umiddelbart tilskrives et overlap i de forældre, der indgår i de to kontekster. Ses der på modellernes forklaringskraft, kan der argumenteres for, at skolekonteksten har den umiddelbare største effekt på barnets fremtidige indkomst. RMSE værdien for nabolagsmodellen er på 0,97, hvorfra den falder til 0,95 i skolemodellen. Ser man på AIC og BIC kriterierne er disse også mindre for skolemodellen. ICC-scoren forbliver den samme på 0,1. Endelig kan man betragte den marginale og konditionelle R^2 -værdi, hvor disse er højere i skolemodellen. Dette betyder, at de fixed effects, der er gældende for skolekonteksten, såvel som den varians, der forklares af skolernes random effect, er større end for nabolaget. I den samlede model 5 er den forklarede varians på 11,7%. Ligesom ved sammenligningen af baseline-modellerne, er denne ikke fuldkommen additiv, hvilket fortsat tilskrives overlappet mellem de forældre, der indgår i begge kontekster. RMSE værdien for model 5 falder kun med 0,03 når både skole og nabolag undersøges, hvilket igen kan indikere, at skolen betyder mere, når det kommer til at forklare barnets fremtidige indkomst. Overordnet set tyder det på, at modellen får en bedre forklaringskraft, når de to kontekster krydsklassificeres, end når disse modelleres hver for sig.

Ved kontrol af forældreffekter i model 6 kan der ses en reducere i betydningen, som antallet af år i et givent nabolag eller skole har. Dette kan umiddelbart forstås i lyset af forældrene som konstanter i barnets opvækst, altså; hvis forældrene har en effekt, giver det mening, at effekten af et potentielt omskiftende miljø kan være mindre. Hvorom effekterne er reduceret, er de dog fortsat signifikant positive, hvilket igen kan skyldes den stabilitet, der følger ved at blive boende det samme sted eller gå i den samme skole.

Når der kontrolleres for forældrevariabler sammen med nabolag og skoler, kan det ses at begge effekter er negative, hvor skoleeffekten har den største negative værdi på -0,128. Effekten af den gennemsnitlige disponible indkomst i nabolaget bliver mindre, når der kontrolleres for forældrenes karakteristika. Det kan diskuteres, hvorvidt det skyldes, at mennesker ikke er tilfældigt fordelt i nabolag, men at de bosætter sig i områder med lignende socioøkonomisk kår relativt til dem selv. Indkomsten i nabolaget kan derfor i model 5 fungere som en stedfortræder for forældrenes indkomst. Når disse kontrolleres for, viser det sig, at indkomsten i nabolaget ikke har en lige så negativ effekt på barnets indkomst, da det i stedet er forældrene der har større indflydelse. Dette afspejler sig også i koefficienterne, hvor de for indkomsten i nabolaget er -0,05, i modsætning til henholdsvis indkomsten for mor og far på 0,073 og 0,084.

Det gennemsnitlige antal ledighedsdage i skolen og nabolaget har mindre effekt på den fremtidige indkomst, når der kontrolleres for forældre. Koefficienterne for forældrenes antal ledighedsdage er dog ligeledes negative, hvilket kan indikere, at en del af den negative effekt, der kommer af højere ledighed og som i model 5 var uddelt på skole og nabolaget, i virkeligheden skal tilskrives forældrene. Selvom der stadig kan være tale om socioøkonomisk transfer i henholdsvis skolen og nabolaget, er effekterne fra forældrene større. Hvorvidt barnets forældre er langtidsledige har altså større effekt på den fremtidige indkomst, end at de peers eller andre voksne barnet omgås med, transmitterer normer og adfærd, der er præget af høj ledighed.

Kontrol for forældrenes karakteristika mindsker betydningen af de forskellige civilstand i skolen og nabolaget, hvorom disse stadig har stor betydning for barnets indkomst. De mindre effekter kan muligvis være et produkt af den korrelation, der kan være mellem forældrenes egen civilstand og det givne nabolag, de bor i. Skilte og ugifte forældre bor muligvis i mere socioøkonomisk blandede områder end gifte par, hvorved deres børn også er mere tilbøjelige til at gå på de samme skoler. Der kan derfor igen være tale om en effekt af overlappende kontekster. Når der kontrolleres for forældres karakteristika, mindskes betydningen af uddannelse i skolen og nabolaget. Dette kan skyldes både et potentielt overlap, samt at forældrene har mere betydning for barnets indkomst end forventet. Dette kan ses i modstrid med hypotese 1's forventede resultat med nabolag og skole som de mest signifikante i forhold til børns indkomst.

Forklaringskraften af den samlede model er bedre end de forudgående, med en RMSE på 0,94, samt en lavere AIC og BIC score. Ved kontrol for forældrevariable falder RMSE scoren fra 0,94 til 0,91. Hvorom dette alene kan forstås som om, at det er inddragelsen af forældreeffekterne, der har stor betydning for modellens forklaringskraft, kan der i model 3. med blot skole- og forældreeffekter ses en RMSE score på 0,95. Dette indikerer, at det er skolekonteksten og forældrenes karakteristika, der er mest determinerende for barnets fremtidige indkomst, hvorimod nabolag har en mindre betydning. ICC forbliver 0,1 i begge modeller, ligesom ved model 4. Dette antyder igen, at forskellen i nabolagene ikke bidrager til at forklare variationen i barnets fremtidige indkomst. Det virker fortsat til, at det kun er for skolen, at forskellen har en reel effekt.

I model 5 er det første gang, den krydsklassificerede model bruges, hvor både nabolaget og skolen er indsat som random effects. I forhold til variansen på nabolag og skolers random effects, forklarer de stadig ikke meget af variansen på den afhængige variabel. Hvorom modellen forbedres, når de to kontekster krydsklassificeres, er der stadig en betydelig del af variansen, som ikke kan forklares. Inddragelsen af forældrevariable hæver den marginale R^2 værdi

med 5,1%-point og derved også den konditionelle R^2 værdi til samlet 16,8%. Denne forøgelse, koblet med at det i model 5 kunne ses, at størstedelen af modellens marginale R^2 på 7% var et produkt af skolevariablenes forklaringskraft, understøtter yderligere pointen om, at skoler og forældre har størst betydning for barnets fremtidige indkomst.

Delkonklusion

I nedenstående afsnit præsenteres analysens delkonklusion med henblik på at besvare speciallets hypoteser. Disse vil blive gennemgået enkeltvis.

Hypotese 1.a. *På trods af kontrol for forældreffekter, viser nabolag stadig en større effekt på indkomsten som voksen.*

I model 1 og 2 bliver der udledt, at forklaringskraften og præcisionen af modellen forbedres betydeligt, når der kontrolleres for forældrene. Sammenligner man effekten af uddannelsesniveauet i nabolaget med forældrenes, virker sidstnævnte til at have en større indflydelse. Resultaterne skal dog ses i lyset af den tid, der undersøges, da den kumulative effekt, der ses på forældrenes uddannelsesniveau, kan være en indikation på en ændret prioritering af uddannelse generelt i samfundet. I en undersøgelse af samme fænomen i nyere tid, kunne man potentielt se en større effekt fra nabolaget, idet uddannelsesniveauerne og de afledte normer, ville have været mere ens.

Ledigheden for forældre kan også umiddelbart anses som værende mere determinerende for barnets indkomst, end den i nabolaget, hvilket understøtter forældrenes større indflydelse. Civilstand er interessant, da størrelsesforholdet mellem forældrene og nabolaget ikke varierer for hver kategori. Der kan observeres en stor effekt fra forældrene, såfremt de er gift eller i tilfældet af, at moren er skilt. Sammensætningen af civilstand i nabolaget har dog også markante selvstændige effekter på barnets indkomst.

Samlet set giver modellen en klar indikation på, at forældrenes effekt på barnets indkomst er større, relativt set til nabolagets, hvorfor hypotese 1.a. forkastes.

Hypotese 1.b. *På trods af kontrol for forældreffekter, viser skoler stadig en større effekt på indkomsten som voksen.*

Model 3 og 4 illustrerer et interessant forhold mellem skole og forældrene. Der ses en større forbedring i modellens præcision, når der kontrolleres for forældrene, end når blot skole fixed effects sammenlignes med baseline-modellen. Ligeledes ses der ved begge trin en betydelig forøgelse af den forklarede varians (5,1% for skole med fixed effects og 11,5% for forældre med fixed effects). Dette indikerer et mere ligeligt forhold mellem effekterne fra den socioøkonomiske sammensætning i skolen og forældrene, dog med en vægtning mod sidstnævnte.

Resultaterne viser flere signifikante sammenhænge mellem skole og børns fremtidige indkomst. For eksempel kan der ses en positiv sammenhæng mellem antal år på samme skole, og den fremtidige disponible indkomst, hvilket indikerer, at stabilitet og kontinuitet har en gavnlig effekt på barnet. Effekten af høj ledighed i skolen viser sig at være mindre end hvis barnets forældre oplever en høj grad af ledighed. For civilstand er der ligesom ved nabolaget en mere blandet effekt, hvor der i skolen kan observeres større effekter, såfremt andelen af skilte eller ugifte er højere. Det har dog større betydning for barnets indkomst, at dets egne forældre er gifte end en større andel af skolekammeraternes forældre er det. Endelig kan der for effekterne af uddannelsesniveau ses et omvendt forhold, hvor sammensætningen i skolen kan have en større effekt end forældrene. Set i lyset af gruppesocialiseringsteorien giver dette mening, da barnets forhold til og indsats i skolen, i højere grad forventes at være påvirket af de peers det omgås i institutionen, end af forældrene. Samlet set kan der argumenteres for, at forældreeffekterne også vejer tungere end skoleeffekterne, hvorom forholdet her står mindre klart, end det gjorde mellem nabolag og forældre. Hypotese 1.b. forkastes derfor også.

Hypotese 1: *På trods af kontrol for forældreffekter, viser skoler og nabolag stadig en større effekt på indkomsten som voksen*

Den overordnede hypotese 1 anses som forkastet, grundet forældrenes umiddelbare større indflydelse relativt til skolen og nabolaget. Ser man yderligere på overgangen fra model 5 til model 6, hvor både skole, nabolag og forældre er inddraget, understøttes forkastelsen af hypotese 1. Præcisionen af modellen bliver bedre når der kontrolleres for forældre, ligesom den marginale R^2 stiger betydelig.

Hypotese 2: Skolen har en større effekt end nabolaget

Når det kommer til at forklare mest mulig varians i barnets indkomst, kan man se, at skole fixed effects har den største forklaringskraft relativt til nabolagets. Det kan ligeledes ses, at det har større betydning, hvilken konkret skole barnet går på end hvilket nabolag barnet bor i. Effekten af ledighed i hver kontekst, samt antallet af år barnet indgår i, er størst ved skolen. I begge kontekster bliver effekterne af disse mindre, når begge inddrages i modellen, hvilket kan skyldes et potentielt overlap af forældrene i barnets skole og nabolag. I forhold til andelen af civilstand ses en lignende tendens som ovenfor, hvor størrelsesforholdet er mere varierende. En

større andel gifte har størst betydning i skolen, hvorom det modsatte gør sig gældende i nabolaget for henholdsvis skilte og ugifte. Effekten af uddannelserne varierer afhængigt af kategorien. De største effekter kan dog overvejende findes i nabolaget. Overordnet set tegner der sig dog et billede, der understøtter hypotese 2, hvorfor denne accepteres.

I relation til den disponible indkomst i nabolaget og skolen

Gennemgående i alle modellernes resultater viser de en negativ korrelation mellem nabolagets og skolens gennemsnitlige disponible indkomst og individets fremtidige disponible indkomst. Som tidligere beskrevet, er dette et overraskende resultat, der rejser flere spørgsmål end det nødvendigvis besvarer. Dette resultat vil blive diskuteret og reflekteret i et særskilt afsnit af diskussionen.

Diskussion

I følgende afsnit vil en diskussion af det foregående i specialet blive præsenteret. Afsnittet starter med en diskussion af den teoretiske ramme, efterfulgt af en diskussion af analysens resultater, særligt med fokus på den ovennævnte overraskende negative korrelation mellem indkomsten i nabolag og skoler, og den disponible indkomst som voksen. Endelig vil implikationerne af specialets centrale fund blive diskuteret.

Diskussion af den teoretiske ramme

Det følgende afsnit bringer en diskussion af den teoretiske ramme og samler pointer fra øvrige teoretiske retninger, der forsøger at forklare børns livsforløb. Ligeledes bidrager afsnittet med et bredere nuanceret billede af den teoretiske retning indenfor det, der bredt forstås som indflydelse fra ens omgangskreds. Afsnittets formål er således ikke at dissekere gruppesocialisering eller kollektiv socialisering, men at diskutere perspektiverne fra de valgte teoretiske retninger i forhold til den teoretiske ramme.

Divergerende retninger og sub-indflydelse

Harris lægger, som beskrevet i teoriafsnittet, stor vægt på gruppens effekt på børn, mens kollektiv socialisering fremhæver voksne som betydningsfulde indflydelsesrige rollemodeller. En væsentlig diskussion er, hvordan disse teorier integreres for at opnå en mere holistisk forståelse af børns socialisering. Harris' fokus på gruppepres og jævnaldrendes påvirkning er utvivlsomt

relevant i forståelsen af børns adfærd og personlighedsudvikling, men den kollektive socialiserings vægtning af voksne som rollemodeller og sub-indflydelse fra det omgivende samfund tilføjer en dimension, som kan forklare variationer i børns udviklingsforløb på en mere nuanceret måde. I begge teoretiske retninger kan der være tale om en sub-indflydelse fra forskellige individer. Sub-indflydelse forstås som den indirekte indflydelse fra individerne i det omkringliggende samfund, nabolag og skole. Disse tilskrives en mere indirekte effekt, hvor vi er bevidste om deres tilstedeværelse, men med en lavere grad af målbarhed. En interessant overvejelse er, hvordan de forskellige påvirkninger interagerer. Forældreeffekter adskilles fra sub-indflydelse, da forældreeffekter defineres som videregivelse af genetik og socioøkonomi, hvor fokus primært tillægges socioøkonomien.

Ved at undersøge sub-indflydelsen i disse teorier nærmere, er det relevant at inddrage andre individer i en skolekontekst, især lærere, som menes at have en rolle. Dette indebærer at se på, hvordan lærere og andet skolepersonale kan påvirke børns udvikling og adfærd ud over deres direkte interaktioner med eleverne. Branden et. al (2022) benytter kollektiv socialisering til at uddybe denne sub-indflydelse, hvor tilstedeværelsen af højtuddannede voksne potentielt giver adgang til mere information og holdninger til uddannelse. Dette understøtter Harris, der ligeledes fremhæver lærernes positive indflydelse på børn samt lærernes magt i forhold til grupperinger i skolen (Lehrer, 2009). Det kan argumenteres, at en inddragelse af lærereffekter ville have gavnet det teoretiske grundlag i relation til rollemodeller, som ansøres til at have betydning for både livsforløb og ikke mindst, hvilke relationer der dannes i en skolekontekst.

En generel blind vinkel i specialets teoretiske ramme er den manglende tillæggelse af individets autonomi. Hvis man accepterer, at både gruppen og de voksne rollemodeller har betydelig indflydelse, hvordan kan man så forstå og måle individets egen kapacitet til at træffe valg og forme deres eget livsforløb? Rammen antager, at individer i stor grad er et produkt af deres miljø med indflydelse fra forældrene. Der tillægges derfor ikke megen indvirkning fra individets egen evne til at kontrollere livsforløb samt subjektive oplevelser af miljø og formende begivenheder i livet. Dette kunne kræve en tilgang, der ikke alene ser på de ydre påvirkninger, men også inddrager psykologiske faktorer som resiliens, selvværd og kognitive evner.

Selektion versus socialisering

Selv-kategorisering i gruppedynamikker er et essentielt begreb for at forstå, hvordan børn tilskriver bestemte grupper. Det er derfor afhængigt af den sociale kontekst og de mennesker man er sammen med i den givne situation, men også det givne punkt i tiden og rangerer fra helt små kategorier til større samfundsrelevante kategorier (Harris, 1999, s. 146). Det, der får mennesker til at adoptere en given kategorisering på tidspunktet, er grundet begrebet relativ saliens. Saliens i denne kontekst, defineres ud fra kvaliteten af tingene på et tidspunkt, der kræver opmærksomhed. Det nuanceres derfor ud fra tilstedeværelsen af kontrastfulde kategoriseringer (Harris, 1999, s. 132). For eksempel, kategoriserer man sig selv som voksen i et rum fyldt af voksne, hvis børn kommer ind i rummet (Harris, 1999, s. 146). Når en bestemt kategori er salient og du påtager dig denne, er det her gruppens indflydelse påbegynder, men også her hvor forskellighederne blandt gruppen og mellem grupperne begynder at forandre sig. Harris uddyber, at eksponeringen af en bestemt gruppe kan skabe betydningsfuld forandring på ens personlighed (Harris, 1999, s. 148).

Konceptet om selv-kategorisering åbner op for diskussionen om selektion eller socialisering. Diskussionen kan summeres til ét spørgsmål: vælger gruppen individet eller vælger individet gruppen? Når der eksempelvis kan ansføres en lignende holdning til skolearbejde blandt en gruppe elever, skyldes denne ensartethed så, at eleverne er blevet socialiseret for at passe ind i en gruppe eller at de elever der deler den samme holdning søger andre der minder om dem selv?

Schwartz præsenterer denne skildring som et kontinuum, hvor selektion og socialisering udgør to poler. Nyere teoretiseringer har dog fremlagt potentielle kompromisser mellem disse to poler, såsom forstærkelseshypotesen. Den grundlæggende forståelse af peer-influence i denne hypotese er, at grupper umiddelbart opstår ud fra lignende karakteristika, på samme måde som individet tilskriver sig en gruppe ud fra disse. Dermed er der ikke nødvendigvis tale om en enten/eller effekt, men både-og. Efter gruppedannelsen vil socialiseringen træde i kraft og enten forstærke eller dæmpe den adfærd, som individet drager ind i gruppen (Schwartz, 2017, s. 2).

Harris' gruppessocialiseringsteori kan anses som værende i samme forståelse som forstærkelseshypotesen. Gennem selv-kategorisering tilskriver individet sig en gruppe ud fra fælles ka-

rakteristika, hvorefter den socialiserende faktor begynder at spille ind og homogenisere adfærden og holdningerne internt i gruppen. Selektionen går dermed forud for socialiseringen. Selve selektionen af sociale grupper er dog noget, der ikke er taget højde for i denne undersøgelse. Generelt har undersøgelsen ikke beskæftiget sig i særligt udstrakt grad med, hvordan sociale grupper opstår, men snarere med hvilke påvirkninger og udvekslinger, der sker internt i de sociale grupper, der nu engang allerede eksisterer.

Genetikens indflydelse

En overordnet problematik der kan være ved de anvendte socialiserende teorier er, at de ikke tilskriver stor værdi til individuelle karakteristika, hvorfor et afledt spørgsmål her er, hvorvidt to individer der vil have det samme socioøkonomiske udfald, såfremt de har oplevet den samme type og grad af eksponering?

Adfærdsgenetikken går et skridt tilbage i et forsøg på yderligere at afdække, hvad børn og unge har med i deres genetiske bagage, når de træder ind i socialiseringarenaen.

Burt (2024) argumenterer for at Harris' gruppesocialiseringsteori står mere svækket i dag, som resultat af nyere forskning inden for adfærdsgenetikken. Fra et teoretisk standpunkt er det mest interessante argument fra Burt, at Harris' teori ikke tilstrækkeligt formår at inkorporere den variation og arvelighed, der ligger bag forskellige typer af adfærd. Diagnoser som ADHD og depression, samt aggressiv og ikke-aggressiv anti-social adfærd virker alle til at være genetisk arvelige i forskellig grad (Burt, 2024, s. 2). Dette er væsentligt, da det åbner op for spørgsmålet om, hvorvidt to individer vil opleve det samme udfald, blot fordi de har oplevet den samme eksponering overfor rollemodeller eller en bestemt gruppe af peers. Et andet eksempel kan være alkoholisme, hvor der er fundet evidens for, at genetikken og dermed arvelighed spiller en rolle i forhold til risikoen for at udvikle sygdommen (Edenberg & Foroud, 2013, s. 2–3). Spørgsmålet i relation til de fremlagte teorier er her, hvorvidt denne genetiske disponering har en effekt på individets socioøkonomiske udfald, hvis både rollemodeller og de peers man omgås med, ikke værdsætter fester eller har et højt alkoholindtag?

En faktor, der komplicerer adskillelsen af arv og miljø, er det samspil, der kan være mellem genetiske prædispositioner og bestemte miljøer. Burt fremhæver, hvordan problematisk adfærd hos unge, hvor der kan spores en genetisk indflydelse, kan variere afhængigt af, hvor strenge forældrenes opdragelse er (Burt, 2024). Button et al. (2008) finder i et tvillingestudie frem til, at eksponering over for en strengere opdragelse fra farens side øgede risikoen for at udleve en

eksternaliserende adfærd, som de havde en genetisk prædisposition for, mens det modsatte var gældende fra morens side. Strenge forældre, som er fremhævet af Button et al., kan forstærke visse adfærdsmønstre, mens de kan mindske andre. Dette viser kompleksitet i spillet mellem arv og miljø som adfærdsgenetikken forsøger at adressere (Button et al., 2008, s. 8).

Opsummerende for denne diskussion af adfærdsgenetik, står det dermed klart, at en inddragelse af netop adfærdsgenetik ville have kunnet uddybe og kvalificere undersøgelsen i højere grad. Selvom specialet ikke affejer adfærdsgenetikkens bidrag til forskningen på området, inddrages den heller ikke, da det først og fremmest ikke har været en del af undersøgelsens datagrundlag. Det er klart, at miljøet har en betydelig indflydelse, og spørgsmålet om, hvorvidt to individer med samme eksponering vil have samme socioøkonomiske udfald, forbliver åbent, men den genetiske baggrund kan ikke ignoreres. I denne kontekst fremstår det klart, at en integreret tilgang, der kombinerer elementer fra socialiseringsteorier, kulturel transmission og adfærdsgenetik, kan give en mere holistisk forståelse af, hvordan børn og unge udvikler sig.

Forældreeffekterne, der forsvandt?

På trods af især Harris' minimering af forældres betydning, er et logisk spørgsmål i forlængelsen af analysens resultater: "Kan man stort set afskrive forældre fra ligningen?"

Ifølge Harris: mere eller mindre. Ifølge Nicotera et al. (2013) indgår forældre i netværket af udefrakommende faktorer, der påvirker dit væsen. Ifølge Brooks (2024) har forældre ikke nogen indflydelse på deres børns fremtid.

På trods af Harris' kritik, har forældre stadig betydning for børns udvikling samt valg af karriere og interesser. For eksempel bliver børn af musikalske forældre ofte påvirket til også at bruge tid på musikkundskab. Forældre bidrager desuden med råd, viden og færdigheder, som kan være nyttige i sociale situationer. Forældre kan i den henseende siges at være givere af visse værktøjer i værktøjskassen, og forældrenes påvirkning ses også i børns valg af interesser og karriere (Harris, 1999, s. 329-330). Ligeledes kan disse kundskaber være nyttige i sociale situationer. Konformiteten når også et vist punkt, hvor noget adfærd er obligatorisk og andet er valgfrit. Vennegrupper bliver ikke fuldstændige kopier af hinanden som tiden går og her kan disse kundskaber, der stammer fra hjemmet være nyttige til at tackle forskellige situationer, såsom konflikthåndtering, råd om legeaftaler og deslige. Ligeså afhænger dette også af tidens kontekst, samt af køn (Harris, 1999, s. 330-331). Med andre ord; børn lærer at spille klaver eller lave egnsretter i hjemmet. Vores politiske holdninger kommer også ofte fra hjemmet. Det,

man ikke lærer er, hvem man er som person og hvordan man skal gebærde sig i det offentlige rum, hvilket er noget man lærer i grupper blandt sine peers (Harris, 1999, s. 331).

En øvrig forældreindflydelse, der må antages udenfor Harris' teoretiske ramme, er den direkte overførsel af socioøkonomisk status fra forældre til barn. Forældrenes socioøkonomiske status har desuden en indflydelse på det miljø barnet vokser op i. Ydermere, afhænger de mennesker, børn eksponeres ovenfor og dermed socialiseres iblandt, af miljøet. På den måde kan forældre-effekterne ikke afskrives helt og betragtes som tilstedeværende. Dermed kan forældre-effekter siges at være et omstridt koncept. Ligeledes viser analysens resultater også signifikante sammenhænge mellem forældre-effekter og børns fremtidige indkomst, hvilket underbygger forældrenes rolle i barnets livsforløb. Både de nærværende resultater og en teoretisk nuancering besvarer derfor ovenstående spørgsmål, at forældre ikke kan afskrives fra socialiseringen.

Samlet set peger disse teoretiske diskussioner på behovet for en tværfaglig tilgang til studiet af børns socialisering. Ved at kombinere indsigter fra genetik, selektion og forældre-effekter kan man muligvis udvikle en mere omfattende teori, der bedre fanger kompleksitet i børns udviklingsforløb. Dette vil kræve metodologiske innovationer, der kan måle både de direkte og indirekte påvirkninger som beskrevet ovenfor samt individets egen autonomi og egne bidrag til deres udvikling.

Diskussion af analysens resultater

Resultaterne af analysen, samt de mulige fejlkilder, fordrer en anskuelse af mulige kontekstuelle faktorer, som kunne bidrage til de effekter, som undersøgelsen finder. Først og fremmest er der det overraskende resultat i, at den disponible indkomst fra både nabolag og skole har en negativ korrelation med indkomsten som voksen. På trods af, at der kan eksistere bias i data, er der også mulige scenarier, hvor en sådan negativ korrelation kan være plausibel. Først og fremmest en diskussion af potentielle bias. Frasorteringen af førstegenerationsindvandrere kan, i sammenhæng med den standardisering, der ligeledes fjerner de meget rige i samfundet gøre, at indkomstvariablen bliver justeret systematisk, således at bias bliver introduceret, hvormed modellerne mister vigtig varians i indkomsterne. Kort sagt, kan en manglende forklaringskraft i relation til indkomst findes i den måde, hvorpå indkomst måles på. Yderligere kan der opstå et Berkson's paradoks, hvor en social skævvridning i dødsfald, der går hårdere ud over de laveste socioøkonomiske lag, kan resultere i, at de fattige mennesker fra fattige områder udgår af undersøgelsen på grund af dødsfald, eller fordi deres lave socioøkonomi gør, at de fraflytter

deres bolig i nabolaget, hvis de eksempelvis ender i fængsel. Dette betyder, at de mest ekstreme tilfælde potentielt frasorteres i nabolagene, fordi disse individer som følge af konkrete effekter fra nabolaget frasorteres. Dette påvirker koefficienterne, da modellen mangler data, der kan give et retvisende billede af denne transfer i nabolagene.

En alternativ forklaring på de negative koefficienter er rodfastet i et statistisk princip kendt som regression mod gennemsnittet. Det blev udlagt på baggrund af den deskriptive statistik i tabel 4 og 5, at gennemsnitsindkomsten for både nabolaget og skolen lå under medianindkomsten for begge enheder. Dette betyder, at begge variabler har en venstreskæv fordeling, i forlængelse af dette kan der som konsekvens heraf opstå en negativ sammenhæng mellem disse og den afhængige indkomstvariabel, på grund af denne ulige fordeling, når der foretages regressionsanalyse. Resultatet af den negative påvirkning af højere indkomster i disse enheder kan derfor fremstå misvisende.

Ovenpå ovenstående diskussion af mulige bias, vil diskussionen her udpensle de potentielle mulige scenarier, der kan forklare det overraskende resultat af korrelationerne mellem indkomst i nabolag og skole og indkomsten som voksen. Som det fremgår i metodeafsnittet, er den afhængige variabel målt som den disponible indkomst fem år efter endt uddannelse. Selvom dette i princippet burde give alle mennesker lige mulighed for at opbygge samme anciennitet, kan der være uligheder i, hvor lang tid det tager for forskellige uddannelsesgrupper at arbejde sig op til et indkomstniveau, der svarer til indkomstniveauet fra deres nabolag eller skole. Hvis personer, der er vokset op i områder med høj indkomst, bruger længere tid på at arbejde sig op til et tilsvarende niveau, mens folk, der er vokset op i områder med lavere indkomst, vil den disponible indkomst for personer med en rigere opvækst, være lavere end den, de er opvokset med.

En anden mulig forklaring på de negative korrelationer lægger sig lidt op ad det foregående argument, og kan også være en forlængelse af dette. Boligpriserne i Danmark er i flere årtier steget markant, og særligt i de store byer (Dieckmann, 2022; Finans Danmark, 2024). Læg dertil, at arbejderklassen, og de lavere socioøkonomiske lag er flyttet væk fra byerne (Olsen et al., 2021, s. 114–118). Dermed opstår en situation, hvor der er et systematisk bias i, hvem der er udsat for de stigende boligpriser, hvor de med længste uddannelser fra de højere kulturelle og socioøkonomiske samfundslag er hårdest ramt. Det betyder dermed også, at det ikke bare er anskaffelsen af bolig, men også de faste udgifter til en bolig, der er steget, men at huslejepriserne er fulgt med, for at boligejerne ikke taber penge på deres investeringer. Eftersom disse udgifter, boligskatter, husleje, mv., er indregnet i den disponible indkomst, må den disponible

indkomst for relativt nyuddannede alt andet lige være lavere end deres forældre cirka 20 år forinden. Fordi ens forældre stadig kan give direkte støtte i takt med deres egen indkomstsituation, som eksempelvis forældrebetaling, arv eller anden økonomisk understøttelse, er korrelationen stadig positiv for forældrene. Men omvendt får man ikke den slags direkte økonomiske understøttelse fra sit barndomsnabolag eller skolekammerater, og derfor er korrelationen blot negativ: boligomkostningerne er steget mere end lønnen, ergo er den disponible indkomst faldet. En inkorporering af disse faktorer i modellerne, havde givetvis kunne vende korrelationerne fra nabolaget og skolen til at være positive, som forventet. Den nødvendige data og tid til udvikling af denne inkorporering har dog ikke været mulig indenfor specialets tidsramme, hvorfor denne overvejelse er efterladt til diskussionen. Videre forskning af sammenhængen mellem negative økonomiske effekter fra nabolaget og skolen på børn er nødvendig for definitivt at forklare børns fremtidige indkomst.

Selvom resultaterne for indkomstvariablerne er de mest overraskende i undersøgelsen, er der også andre kontekstuelle faktorer, som kunne have bidraget til analysen. Her er særligt kriminalitet nævneværdigt. Adskillige studier forbinder socioøkonomiske faktorer med kriminalitet (se bl.a.: De Nadai et al., 2020; Goudriaan et al., 2006; Patterson, 1991; Stucky et al., 2016), og en inkorporering af denne effekt, havde været interessant for at kunne kortlægge mere af den peer influence, man som barn kan opleve i områder med mere kriminalitet. Selvom der i det tilgængelige data er et register for kriminalitet, har det været for vanskeligt at opdele dataen i forskellige typer af kriminalitet. Fordi der immervæk er forskel på butikstyveri eller graffiti og voldelig eller seksuel kriminalitet, blev det vurderet, at en inkorporering af kriminalitet ikke ville kunne leve op til de fornødne sorteringer og overvejelser om inklusionen af selv meget voldsomme eller ekstraordinære kriminelle handlinger.

Diskussion af metode

Fordele og ulemper ved designet

Der er flere fordele og ulemper ved valget af specialets design. Ses der på undersøgelsens tidsperiode, er en vigtig pointe, at der kan gå op til flere år mellem variabernes der måles i barnets opvækst og den afhængige variabel. For en person der gennemfører en lang videregående uddannelse, er der mindst to yderligere socialiseringsarenaer, der ikke undersøges, i form af gymnasiet og universitetet. Der er derfor nogle effekter fra de gruppetilhørsforhold, et barn får på senere uddannelsesniveauer, som ikke kan kontrolleres for. Dog er det samtidig en fordel for

designet, at datatilgængeligheden tillader at måle samplet fra fødsel til de er 18 år, og samtidig måle deres indkomst fem år efter endt uddannelse for de samme mennesker. Dette fører til en høj sikkerhed, hvor effekterne gennem hele opvæksten kan måles som voksne, fordi data strækker sig over en periode på cirka 30 år samlet. Perioden har dog også en række ulemper. En af disse er, at undersøgelsen ikke tager højde for kontekstuelle og formative begivenheder i det politiske landskab, som kan have indflydelse på nabolagssammensætningen, skolesystemet, samt skolernes sammensætning. Begivenheder som gæstearbejderne i 80'erne har en indvirkning på nabolagssammensætningen og ikke mindst homogeniteten i både nabolag og skoler. Da perioden strækker sig frem til 2015, omfatter den også den økonomiske recession i 2008, som havde indvirkning på mange danskeres privatøkonomi. Finanskrisen falder på et tidspunkt, hvor påvirkningen på undersøgelsen er begrænset, men dog ikke så uvæsentlig, at den ikke bør nævnes. I de tilfælde hvor de ældste dele af samplet tager en relativt kort uddannelse, og er færdige som 18-årige, bliver deres disponible indkomst til den afhængige variabel målt i 2007 eller 2008. Dermed er der potentielt et bias i, hvem der måles under finanskrisen, fordi det i denne undersøgelse kun er en mulighed for personer, der har afsluttet en uddannelse i år 2002 eller 2003, hvilket stort set kun kan være tilfældet for personer født i 1984 eller 1985, som har afsluttet deres uddannelse, samme år som de fyldte 18 år.

Ydermere, på grund af studiets kvantitative afsæt, har undersøgelsen en blind vinkel for begivenheder inden for familien, der kan have indflydelse på deres socioøkonomi, barnets skolegang eller andet, der kan skævvride data.

Målingsvaliditet af variabler

I nærværende analyse tillægges der større vægt på gruppeprædiktorer, hvor de analyseres som kontekstuelle effekter. Det kan diskuteres, hvorvidt aggregerede niveauer fra grupperne, i dette tilfælde, individer i danske nabolag og skoler, i virkeligheden kan forstås som kontekstuelle effekter, en problematik socialvidenskaben kæmper med, som Gelman påpeger:

“In other settings, especially in social science, individual averages used as group-level predictors are often interpreted as ‘contextual effects’. For example, the presence of more basements in a county would somehow have a radon-lowering effect. This makes no sense here, but it serves as a warning that, with identical data of a social nature (e.g., consider substituting ‘income’ for ‘radon level’ and ‘ethnic minority’ for ‘basement’ in our study), it would be easy to leap to a misleading conclusion and find contextual effects where none necessarily exist”

Denne faldgrube, hvor der drages inferens af disse, fortolkede kontekstuelle faktorer kan være problematisk i forhold til eksempelvis civilstand. Effekterne fra civilstand tilskrives primært ud fra en teoretisk basis, hvor voksne i nabolagets civilstand har indflydelse på børnene. Civilstand kan forklares af underliggende faktorer som denne undersøgelse ikke inddrager. Disse faktorer kunne blandt andet være hvor traditionel eller religiøs en familie er. Det kan med rimelighed forventes, at mere traditionelle familier, eller familier der er mere religiøse, gifter sig enten tidligere, eller holder et ægteskab, der ellers ville være ophævet, sammen i længere tid (Mullins et al., 2006). En ulempe i at kontekstuelle faktorer ikke kan undersøges yderligere, kan være at der ikke kan kontrolleres for at børn, hvis forældre er skilte, kan være påvirket af situationen. Ligeledes kan dysfunktionelle familieforhold ligeledes ikke undersøges.

Nabolag på landet

En faktor, som ikke er inkluderet i nærværende undersøgelse, er forskellen på de forskellige typer nabolag, der findes. Der er ligeledes ikke inkluderet et mål for, hvor mange mennesker, der bor i et nabolag, eller hvad befolkningstætheden er. Modellen mister derfor muligheden for at kende forskel på land, forstad og by, selvom der kan være socioøkonomiske forskelle på disse områder og de mennesker, der bor i dem. Omvendt nævner Lund (2022), at forskellen mellem land og by i virkeligheden ikke er så stor som antaget, og at danskerne er ret ens på tværs af Danmark. Der er dog stadig forskellige opfattelser af nabolag, der eksisterer henholdsvis på landet og i byerne. Det er eksempelvis svært at definere et specifikt nabolag til en bondegård eller landsted, hvor selv de nærmest beliggende gårde eller huse kan ligge flere hundrede meter eller længere væk, mens en sådan afstand i de tættest beboede områder af en by kan betyde forskelle i, hvilket nabolag, der er tale om. Særligt ud fra den måde, mikroområderne er skabt på, ved at benytte større infrastrukturelle opdelere som veje eller jernbaner til at inddele områderne, kan nogle områder i byerne fylde meget lidt, mens områderne på landet kan være meget store (Lund, 2018).

Dertil kommer, at mikroområderne giver en mulighed for at inkorporere de mest muligt fin-kornede områder til at definere som nabolag, hvor et alternativ i form af administrative områder, ville have været sogne, som er betydeligt større end mikroområderne, og derudover ikke defineret ud fra infrastruktur, men typisk har grænser, der daterer flere hundrede år tilbage, og ikke udgør nogen særlig god indikator eller klassificering af de mennesker, der bor i dem

(Lund, 2018). Dermed er alternativet til mikroområderne et, der ville have endnu større problematikker end dem, der er beskrevet ovenfor.

Skoler og nabolag som udtryk for det samme

I analysen af tredje baseline blev det præsenteret, at forklaringskraften, når skoler og nabolag blev medtaget, ikke var fuldkommen additiv. I selve modellen mistes der derfor varians. Dette stemmer ikke overens med grundtesen om at individet dannes som et krydsprodukt af nabolaget og skolen og det forventelige var at forklaringsgraden ville stige når begge enheder blev tilføjet. Resultaterne kan diskuteres ud fra skolen og nabolagets geografisk tætte forhold, hvor skolen i stor grad er en del af nabolaget. Hvis der er tale om lokale skoler tæt knyttet til et afgrænset antal af nabolag, kan dette forklare den manglende forklaringsgrad i denne henseende, fordi skolen er indlejret i nabolaget og omvendt.

Rich & Owens (2023) samt Sykes & Musterd (2011) peger netop på dette som en nødvendig erkendelse i skole- og nabolagsforskningen, hvor disse påvirker hinanden gennem et kontinuerligt forhold. Resultaterne kan derfor tolkes ud fra dette forhold, hvor skoler og nabolag som geografiske og sociale enheder er tæt knyttet. Kort sagt, geografisk og demografisk er der ikke stor forskel på individerne i de to enheder, særligt med lokale skoler in mente, hvor personlig karakteristika samt socioøkonomi er relativt ens.

Et argument der potentielt kan nuancere dette er antallet af folkeskoler, som siden 1995 er faldet med cirka 1.000 folkeskoler (Børne- og Undervisningsministeriet, 2023; Undervisningsministeriet, 1998).

Reformer og sammenlægninger har været med til at nuancere dette. Ligeledes viser Danmarks Statistik, at elever gennemsnitligt har fået længere til deres folkeskole end for 20 år siden, særligt i oplands- og landdistriktskommuner (Nørtoft, 2019). Dette tyder på, at der er blevet lukket og samlet langt flere skoler end før. Det kan diskuteres, hvorvidt det geografiske forhold mellem nabolag og skoler er blevet mindre, som følge af skolelukninger. I den kontekst burde elevsammensætningen blive mere socioøkonomisk blandet. Dette er imidlertid ikke tilfældet, hvor ratioen af blandede skoler bliver mindre (Caspersen, 2023). Dette er et problem, hvor flere ressourcestærke elever ender på privatskoler, hvilket kan svække den socioøkonomiske transfer i skolerne, særligt for de udsatte elever, hvor blandede skoler hjælper på at trække udsatte elever op (Olsen et al., 2021, s. 130). Med disse argumenter in mente, kan det tyde på at indkomstsegregeringen spiller en stor rolle i samfundet samt i specialets analytiske forklaringsgrad.

Resultaternes implikationer

På baggrund af ovenstående diskussion og resultater, kan analysens implikationer diskuteres. Som nævnt i analysens delkonklusion forkastes hypotese 1, hvortil det kan diskuteres, hvor meget socialisering der foregår i nabolagene. Flere studier som Lund (2020), (Wen et al., 2003), (Wodtke et al., 2011), Brattbakk og Wessel (2013) finder frem til nabolagseffekter og at disse har indflydelse på barnets livsforløb. Ligeledes finder dette speciale frem til nabolagseffekter, men forkaster nærværende hypotese om, at disse er større end forældreeffekterne, og finder desuden, at også skoleeffekterne er større end nabolagseffekterne på flere parametre. Dette fører væsentlige politiske implikationer med sig. I Danmark har man forsøgt at vende udviklingen af ghettoseringen op gennem 90'erne frem til 10'erne, men hvis man ønsker at påvirke menneskers livsforløb, tyder resultaterne på at disse politiske tiltag ikke bærer meget frugt i modsætning til at ændre, hvordan forældre i udsatte nabolag socialiserer sig, eller skolernes sociale sammensætning. Dette betyder at man ikke kan ramme socialiseringsmekanismerne og hjemmets holdninger gennem nabolag.

På baggrund af analysens hypotese 2, som accepteres, anses skolen dermed som en vigtigere socialiseringsarena. Dette betyder, at hvis man vil vende segregering, kan det argumenteres at det i højere grad er i denne kontekst, der skal sættes ind politisk. Dette har væsentlige politiske implikationer, da det snarere er skolepolitik fremfor nabolagsspecifikke tiltag der skal vedtages for at påvirke socioøkonomisk transfer. Hertil kan tiltag der modvirker segregeringen i skoler og gymnasier være vigtige redskaber til at ændre forskelle i samfundet.

Konklusion

Lighed i samfundet har i mange år været på den politiske dagsorden. I årtier er der forsket i segregering, ulighed og social mobilitet og gennem gentagne politiske initiativer er det forsøgt at mindske de socioøkonomiske skel i befolkningen.

I Danmark vokser børn op i områder, hvor den socioøkonomiske fordeling kan variere betydeligt. Da mennesker gennem interaktion med hinanden udveksler holdninger og normer, kan den socioøkonomiske sammensætning i disse områder anses som et problem, idet en selvforstærkende effekt kan reproducere negative udfald. Nærværende speciale undersøger, hvordan børns fremtidige disponible indkomst, fem år efter deres højst fuldførte uddannelse, er påvirket af den socioøkonomiske sammensætning, de er eksponeret overfor i opvæksten. Konkret fokuse-

res der på nabolaget og skolen som arenaer for socialisering, da disse for det første er dominerende sociale arenaer i et barns opvækst, og de for det andet er relativt let tilgængelige for politikere og embedsværk, i forhold til at foretage ændringer eller udøve indflydelse, der kan have indvirkninger på netop opvækst og socioøkonomisk transfer.

Derfor tager specialet udgangspunkt i skoler og nabolag som arenaer, og søger at besvare følgende problemformulering:

Hvor stor betydning har socialisering i henholdsvis nabolag og skolen på børns fremtidige disponible indkomst relativt til forældrenes betydning?

Børnenes fremtidige disponible indkomst, fem år efter deres højeste fuldførte uddannelse, samt data på deres forældres tilknytning til arbejdsmarkedet, civilstand, indkomst- og uddannelsesniveau udtrækkes fra de danske registre. For samtlige fem årgange er der ligeledes udtrukket tilsvarende data på indbyggere i de nabolag og skoler, som børnene er tilknyttet i deres opvækst. I alt undersøges effekten fra nabolag, skole og forældre på 274.834 børn, fordelt på fem årgange fra 1984 til 1990. Med en krydsklassificeret regressionsmodel undersøges det, hvordan socioøkonomisk transfer på tværs af skoler og nabolag udspiller sig. Ligeledes undersøges de to konteksters betydning relativt til hinanden, samt forældrenes karakteristika. Det diskuteres i metodediskussionen flere pointer, der metodiske overvejelser med sig til videre forskning. På baggrund af diskussionen kan det konkluderes, at Danmark er en god case til at undersøge socioøkonomisk transfer, fordi der i dette speciale analyseres frem til flere signifikante nabolags og skoleeffekter, men også fordi der. Ligeledes kan der findes et behov for at undersøge underliggende faktorer for socialisering der kan øge forklaringskraften af socialiseringen og skabe bedre mål for socioøkonomi og dermed socioøkonomisk transfer. Derudover diskuteres nabolagenes størrelse og deres størrelseforhold i relation til mikroområderne, hvor det konkret diskuteres hvorvidt socioøkonomisk transfer reelt kan tilskrives nabolag med meget store befolkningstal, samt nabolag der geografisk er meget store geografisk set. Det kan i denne henseende konkluderes at behovet for bedre nabolagsforhold er nødvendig for at undersøge transferen i nabolagene bedre og derigennem øge forklaringskraften for socioøkonomisk udveksling.

Med teoretisk udgangspunkt i Judith Harris' gruppesocialiseringsteori og teorien om kollektiv socialisering undersøges det, hvorvidt der er tale om socioøkonomisk transfer mellem børn og fra voksne rollemodeller til børn i skoler og nabolagskontekst.

Judith Harris' gruppesocialiseringsteori og teorien om kollektiv socialisering udgør undersøgelsens teoretiske grundlag. Teorierne er komplementære, da begge beskriver, hvordan udveksling af normer og adfærd kan påvirke barnet i skolen og nabolaget. Ligeledes hjælper teorierne til at fokusere på de forskellige relationer, som barnet kan indgå i, i disse kontekster. Med gruppesocialiseringsteorien sættes et konkret fokus på, hvordan børn former hinanden gennem diverse gruppemekanismer. Kollektiv socialisering sætter derimod et fokus på, hvordan andre voksne, som ikke er barnets forældre, kan påvirke et barns normsæt og adfærd, ved at agere som rollemodeller. Med inspiration fra Harris' teori anses forældrene som mindre betydningsfulde end den udveksling, der forekommer i de førnævnte relationer. Skolekonteksten teoretiseres ligeledes at have større betydning end nabolaget, grundet en større direkte eksponering overfor andre børn i flere timer om dagen end i nabolaget. Det er blevet diskuteret, at teorien har brug for en nuancering der inkorporere analysens fund i forhold til forældreeffekterne. Ligeledes diskuteres der et behov for inddragelse af andre underliggende teoretiske faktorer som selektion der nærmere kan forklare socioøkonomisk transfer i skoler og nabolag. På baggrund af dette kan det konkluderes at den teoretiske ramme forklare socialiseringen, men at den udvidede teoriramme der muliggør bedre forklaringskraft for de komplekse forhold der gør sig gældende ved interaktionen mellem mennesker, er nødvendig for videre undersøgelser. Ud fra undersøgelsens teoretiske grundlag udledes to hypoteser, hvorudfra analysen er struktureret. De udledte hypoteser samt konklusionerne på disse fremgår nedenfor:

Hypotese 1: På trods af kontrol for forældreffekter viser skoler og nabolag stadig en større effekt på barnets fremtidige disponibel indkomst.

Modsat den teoretiske forventning har forældrene større betydning for barnets fremtidige disponible indkomst, end skolen eller nabolaget. Ser man eksempelvis på effekten af, at barnet er omgivet af individer, der teoretisk set forventes at skulle prioritere uddannelse, hvad enten dette er højtuddannede voksne i nabolaget eller børn af disse i skolen, er denne mindre end forældrenes uddannelsesniveau. Det samme gør sig gældende i forhold til forældrenes ledighed og civilstand. Hvorom signifikante effekter også kan findes i skole- og nabolagskonteksten, anses forældre som den vigtigste af de tre komponenter til at forklare børns fremtidige indkomst.

Hypotese 2: Skolen har en større effekt end nabolaget.

Modsat skolernes betydning relativt til forældrene, kan det være sværere at konkludere på dens relative betydning for nabolaget. Effekten fra uddannelse viser ikke en entydig effekt i nabolaget, hvor der i skolen kan ses en kumulativ effekt. Omvendt kan der for nabolaget observeres større effekter ved eksempelvis en højere andel gymnasialt uddannede end i skolen. Det samme gør sig gældende for civilstand i de to kontekster, hvor en højere skilsmisrate i nabolaget har større betydning for barnets indkomst, end det har i skolen. Det modsatte gør sig gældende for andelen af gifte i skolen. Kun for ledigheden er det skolen der har større betydning. Hvorom forholdet mellem nabolaget og skole på et barns fremtidige indkomst til dels er tvetydigt, bekræftes hypotesen, idet skolekonteksten overordnet set har bedre forklaringskraft.

Et overraskende resultat, der går på tværs af analysen er, at den gennemsnitlige disponible indkomst i henholdsvis nabolaget og skolen har en negativ effekt på børns fremtidige indkomst. Hvorom det stiller imod den teoretiske forventning, kan det muligvis skyldes, at en afgrænsning til en femårig periode ikke er længe nok til at arbejde sig op på et niveau der er passende med nabolagets. Det udledes at være en forklaring på de negative koefficienter for indkomstvariablen. En yderligere forklaring kan muligvis findes i skæve boligmarkedspriser kombineret med (Olsen et al., 2021)'s resultater der viser hvordan arbejderklassen i stor grad flytter ud af de større byer. Grundet højere renteomkostninger kan den disponible indkomst for højindkomstgrupper i samfundet derfor være lavere, relativt til den indkomstmæssige sammensætning i nabolaget og skolen de er vokset op i. Yderligere undersøgelse er nødvendig for at kunne belyse denne teoretiske diskrepans.

Overordnet for analysen tegner der sig et hierarki, hvor forældre har størst betydning for barnets fremtidige indkomst, efterfulgt af henholdsvis skolen og nabolaget. I forlængelse af dette, konkluderes det, at en udvidet teoretisk ramme, der bedre indkapsler forældreeffekter i forhold til gruppesocialisering og kollektiv socialisering i skoler og nabolag, er nødvendig for videre undersøgelse af dette.

En række forbehold skal dog også tages i relation til undersøgelsens resultater, hvoraf de mest centrale for specialets konklusion præsenteres her. Den primære udfordring for undersøgelsens resultater ligger i måden, hvorpå sociale interaktioner er indfanget. Uden muligheden for at måle faktiske interaktioner på en stor kvantitativ skala, kan det derfor ikke vides om de undersøgte effekter faktisk skyldes gruppesocialisering eller kollektiv socialisering. Det er muligt at en selektionsmekanisme finder sted, hvor børn blot vælger at interagere med andre, der ligner

dem selv, og dermed ikke oplever andre former for adfærd og holdninger end dem, de allerede bliver eksponeret for.

Nabolagene i undersøgelsen er konceptualiseret og målt med henblik på at indkredse de områder, hvor det kan forventes at børnene oplever interaktioner i hverdagen. En metodisk problematik i konstrueringen af de anvendte nabolag er at disse minimum skal indeholde 100 mennesker for at sikre anonymitet. Dette fører til geografisk meget store nabolag, hvor antallet af indbyggere kan være meget højt, hvor en given interaktion er svær at forsvare, da den geografiske størrelse ikke skaber gode forudsætninger for transferen. Omvendt er det naturligt at nogle nabolag indeholder mange individer, grundet befolkningstætheden. På baggrund af dette er der fundet et yderligere behov for flere fastsatte regler for granuleringen af nabolagene, hvor enten nabolaget er demografisk eller geografisk stort.

Grundet manglende tilgængelighed af data, er det ligeledes ikke muligt at kontrollere for de fænotyper, som hvert individ har med sig ind i de sociale kontekster. Gennem nyere forskning inden for adfærdsgenetikken kan der stilles spørgsmål til de genetiske forudsætninger, som børn træder ind i de sociale arenaer med og derved hvorvidt det kan forventes at den samme eksponering vil have den samme effekt på to forskellige børn.

Opsummerende har specialet kastet lys over effekten, som den socioøkonomiske sammensætning i henholdsvis nabolaget og skolen har på børns fremtidige disponible indkomst. Resultaterne viser, at forældrene har den største indflydelse på denne parameter, hvorom skolen og nabolaget også har en vigtig, omend sekundær rolle. Teoretisk kalder dette på en stærkere synetisering mellem de socialiseringsprocesser der finder sted i den nærmeste familie, samt de sociale kontekster barnet indgår i. Hvorom teoretiske og metodiske forbehold skal medtages i evalueringen af undersøgelsens resultater, bidrager disse til forskningen ved at skabe yderligere forståelse for forholdet mellem to vigtige sociospatiale kontekster i barndommen, hvilket kan understøtte indsatser rettet mod at øge børns fremtidige disponible indkomst.

Perspektivering

Grundet dette speciales fund samt tidsperioden for denne undersøgelse, findes det relevant at sætte disse i perspektiv og udvide til en bredere politologisk og samfundsrelevant kontekst. Det centrale fund fra undersøgelsen er, at den største socialisering kommer fra forældrene, men at der ligeledes findes socialiserende effekter fra skolen og nabolaget. Sammensætningen af

mennesker har dermed en vis betydning for fremtidig socioøkonomisk udfald i form af indkomst. Policy-mæssigt lægger specialets resultater op til, at politikere fokuserer mest på skolen som indsatsområde, for at hæve velstanden blandt borgerne. Kombinationen af, at skolen betyder mere end nabolaget for børns fremtidige indkomst, samt at den er relativt let at påvirke med policy gør, at denne arena virker mest oplagt til at påvirke velstanden blandt borgerne. Konkrete policy forslag, der fremmer mulighederne for socioøkonomisk transfer kan i denne henseende være særligt relevante. For eksempel kan en implementering af mere og bedre mulighed for leg i skolen medfører bedre forhold for robust gruppedannelse, som holdes sammen af mere end det faglige indhold. Denne implementering af mere leg kan desuden anbefales at blive struktureret på en måde, der fordrer leg mellem forskellige socioøkonomiske lag, både for at modvirke den segregering, der ligger til stor grund for specialets interesse- og problemfelt, men også for at øge den socioøkonomiske varians i gruppesocialiseringen i skolen, således at den socioøkonomiske transfer øges, med en teoretisk forventning om at dette vil forbedre velstanden.

Til videre forskning for effekterne af socioøkonomisk transfer-perspektivet, kan den empiriske grænse med fordel udvides til ikke blot at omfatte skoler og nabolag, men også andre institutioner, hvor det mest nævneværdigt kan være ungdomsuddannelser, herunder gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser, som for de fleste unge, i hvert fald i dagens Danmark, er det sidste skridt inden en eventuel videregående uddannelse eller en plads på arbejdsmarkedet. Undersøgelsen af skole og nabolag har givet et peg om, hvordan sammenhængen og effekten er af disse socialiserende arenaer, men de belyser ikke fænomenet holistisk. Socialisering foregår blandt andet også i dagsinstitutioner, i fritidsklubber, på de videregående uddannelser og på arbejdspladsen. Det anbefales da at udvide forskningsdesignet til at inkludere uddannelsesinstitutioner efter grundskolen for at nuancere forståelsen af, hvilke socialiseringsarenaer, der påvirker socioøkonomisk transfer.

Til videre forskning kunne man også udvide forskningsdesignet til et komparativt perspektiv. Danmark vurderes som en case med et solidt generaliseringspotentiale til andre lignende kontekster. I den forstand ville det være oplagt, at såfremt datakilder tillader det at foretage en lignende undersøgelse for de andre skandinaviske velfærdsstater, såsom Norge og Sverige. Disse cases ligner Danmark i kultur, institutionelle rammer og historie, men har vidtrækkende forskelle i geografi, skolesystemer og befolkningstæthed. Hvordan socioøkonomisk transfer kommer til udtryk i relation til disse nationale forskelle, vil kunne give et bredere billede af de to enheders socialiseringseffekter.

I takt med digitaliseringen og en bølge af online kommunikation, kan der argumenteres for at børn i dag “udvider” nabolaget og at grænsen mellem nabolaget og skolen kan være svære at definere, da legegruppen kan tages med hjem foran skærmen. Det kunne derfor være interessant at udvide undersøgelsen i en ny tidshorisont, hvor disse online-nabolag inddrages. At undersøge nabolag og skoler i henhold til sociale medier og andre former for online kommunikation, betragtes som nærtliggende forhold i konteksten af nabolag og skolars effekter på livsforløb.

Litteraturliste

- Adcock, R., & Collier, D. (2001). Measurement validity: A shared standard for qualitative and quantitative research. *The American Political Science Review*, 95(3), 529–546.
- Agresti, A. (2018). *Statistical methods for the social sciences* (Fifth edition, global edition). Pearson.
- Ainsworth, J. (2002). Why Does It Take a Village? The Mediation of Neighborhood Effects on Educational Achievement. *Social Forces*, 81, 117–152.
<https://doi.org/10.1353/sof.2002.0038>
- Andersen, H. S. (2002). Can Deprived Housing Areas Be Revitalised? Efforts against Segregation and Neighbourhood Decay in Denmark and Europe. *Urban Studies*, 39(4), 767–790. <https://doi.org/10.1080/00420980220119561>
- Andersen, H. S. (2021). Boligen i samfundet: Viden fra boligforskningen. I *Boligen i samfundet* [Rapport]. Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet.
- Andersen, I. G., Sortkær, B., Glavind, J. G., & Sørensen, J. O. (2019). *Forældres skolevalg* (5; Empirisk skole- og dagtilbudsforskning NCS). Aarhus Universitetsforlag : Nationalt Center for Skoleforskning. <https://unipress.dk/udgivelser/f/for%C3%A6ldres-skolevalg/>
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. (2019, oktober 10). *A Successful Danish Social Model | Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*. <https://www.ae.dk/publikation/2019-10-a-successful-danish-social-model>
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. (2022, juni 15). *Stigende opdeling mellem rig og fattig på tværs af nabolag og skoler | Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*.
<https://www.ae.dk/tema/2022-06-stigende-opdeling-mellem-rig-og-fattig-paa-tvaers-af-nabolag-og-skoler>
- Arum, R. (2000). Schools and Communities: Ecological and Institutional Dimensions. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 395–418. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.395>
- Assana, S. (2022, juli 13). A Beginners Guide To The Intraclass Correlation Coefficient (ICC). *Medium*. <https://medium.com/@SalahAssana/a-beginners-guide-to-the-intraclass-correlation-coefficient-icc-288f7fe7bcfc>
- Atkinson, R., & Kintrea, K. (2004). ‘Opportunities and Despair, it’s all in there’: Practitioner Experiences and Explanations of Area Effects and Life Chances. *Sociology*, 38(3), 437–455. <https://doi.org/10.1177/0038038504043211>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory* (s. viii, 247). Prentice-Hall.

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control* (s. ix, 604). W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Bates, D., Mächler, M., Bolker, B., & Walker, S. (2015). Fitting Linear Mixed-Effects Models Using lme4. *Journal of Statistical Software*, 67, 1–48.
<https://doi.org/10.18637/jss.v067.i01>
- Beam, M. R., Chen, C., & Greenberger, E. (2002). The nature of adolescents' relationships with their "very important" nonparental adults. *American Journal of Community Psychology*, 30(2), 305–325. <https://doi.org/10.1023/A:1014641213440>
- Brandén, M., Haandrikman, K., & Birkelund, G. E. (2023). Escaping one's disadvantage? Neighbourhoods, socioeconomic origin and children's adult life outcomes. *European Sociological Review*, 39(4), 601–614. <https://doi.org/10.1093/esr/jcac063>
- Brattbakk, I., & Wessel, T. (2013). Long-term Neighbourhood Effects on Education, Income and Employment among Adolescents in Oslo. *Urban Studies*, 50(2), 391–406.
<https://doi.org/10.1177/0042098012448548>
- Broer, M., Bai, Y., & Fonseca, F. (2019). *Socioeconomic Inequality and Educational Outcomes: Evidence from Twenty Years of TIMSS* (Bd. 5). Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-11991-1>
- Brooks, A. (2024). *Her er den ene store ting, forældre kan gøre for deres børn.*
<https://www.zetland.dk/historie/s8q10lG2-aO9avXZj-3ea87>
- Burt, A. (2024). The hypotheses put forward in the Nurture Assumption inspired much needed research regarding the influence of parenting and peers, but were overstated. *Developmental Review*, 71, 101120. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2024.101120>
- Button, T. M. M., Lau, J. Y. F., Maughan, B., & Eley, T. C. (2008). Parental punitive discipline, negative life events and gene-environment interplay in the development of externalizing behavior. *Psychological Medicine*, 38(1), 29–39.
<https://doi.org/10.1017/S0033291707001328>
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2023, december 12). *Antal grundskoler*. Børne- og Undervisningsministeriet. <https://www.uvm.dk/statistik/grundskolen/personale-og-skoler/antal-grundskoler>
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2024). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet) og Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet og Kristendemokraterne om Den Koordinerede Tilmelding til Gymnasiale Ungdomsuddannelser.*

- Campbell, E., Henly, J., Elliott, D., & Irwin, K. (2009). Subjective Constructions of Neighborhood Boundaries: Lessons from a Qualitative Study of Four Neighborhoods. *Journal of Urban Affairs*, 31, 461–490. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2009.00450.x>
- Caspersen, S. (2023, april 9). Blandede skoler er vigtige – særligt for ressourcetsvage elever. *Jyllands-Posten*. <https://jyllands-posten.dk/debat/breve/ECE15364038/blandede-skoler-er-vigtige-saerligt-for-ressourcetsvage-elever/>
- Christensen, G. (2020). Kommer Parallelsamfundsftalen til at have betydning for social ulighed og segregering på boligmarkedet? *Samfundsøkonomen*, 2020(3), Article 3. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v0i3.122591>
- Christoffersen, H., & Larsen, K. B. (2015). *Klassekammerateffekt og inklusion i folkeskolen*.
- Colburn, S., Pratt, M., Mueller, C., & Tompsett, C. J. (2020). How Adolescents Define Their Home Neighborhoods Conceptually and Spatially. *Journal of community psychology*, 48(3), 709–725. <https://doi.org/10.1002/jcop.22290>
- Coninck-Smith, N. de, Rosén Rasmussen, L., & Vyff, I. (2015). *Da skolen blev alles: Tiden efter 1970*. Aarhus Universitetsforl.
- Crosnoe, R., & Muller, C. (2014). Family Socioeconomic Status, Peers, and The Path to College. *Social problems*, 61(4), 602–624. <https://doi.org/10.1525/sp.2014.12255>
- Danmark Statistik. (2023). *Elevregister 3*. <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningsservice/Dokumentation/hoejkvalitetsvariable/elevregister-3>
- Danmark Statistik. (u.a.). *Danmarks Statistiks efterlevelse af GDPR*. <https://www.dst.dk/da/OmDS/strategi-og-kvalitet/datasikkerhed-i-danmarks-statistik/danmarks-statistiks-efterlevelse-af-gdpr>
- Danmark Statistik. (u.å.). *Om Danmarks Datavindue*. <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningsservice/danmarks-datavindue/om-danmarks-datavindue>
- Danmarks Statistik. (2022a). *TIMES variabel—ARLEDGR*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/ida-databasen/ida-personer/arledgr>
- Danmarks Statistik. (2022b). *TIMES variabel—DISPON_13*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/personindkomst/dispon-13>
- Danmarks Statistik. (2024, marts). *TIMES variabel—CIVST*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/cpr-oplysninger/civst>
- De Nadai, M., Xu, Y., Letouzé, E., González, M. C., & Lepri, B. (2020). Socio-economic, built environment, and mobility conditions associated with crime: A study of multiple cities. *Scientific Reports*, 10(1), 13871. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-70808-2>

- de Vuijst, E., & van Ham, M. (2019). Parents and Peers: Parental Neighbourhood- and School-Level Variation in Individual Neighbourhood Outcomes Later in Life. *European Sociological Review*, 35(1), 15–28. <https://doi.org/10.1093/esr/jcy041>
- Deutsch, A. R. (2019). Selection and socialization influences on adolescent alcohol use: The individual and joint contexts of neighborhood disadvantage and population density. *Substance use & misuse*, 54(10), 1663–1678. <https://doi.org/10.1080/10826084.2019.1608247>
- Dieckmann, M. (2022, november 28). Så meget er huspriserne steget siden 1965. Videncentret Bolius. <https://www.bolius.dk/saa-meget-er-huspriserne-steget-siden-1965-40843>
- Dietz, R. D. (2002). The estimation of neighborhood effects in the social sciences: An interdisciplinary approach. *Social Science Research*, 31(4), 539–575. [https://doi.org/10.1016/S0049-089X\(02\)00005-4](https://doi.org/10.1016/S0049-089X(02)00005-4)
- Durlauf, S. N. (2004). Chapter 50—Neighborhood Effects. I J. V. Henderson & J.-F. Thisse (Red.), *Handbook of Regional and Urban Economics* (Bd. 4, s. 2173–2242). Elsevier. [https://doi.org/10.1016/S1574-0080\(04\)80007-5](https://doi.org/10.1016/S1574-0080(04)80007-5)
- Edenberg, H. J., & Foroud, T. (2013). Genetics and alcoholism. *Nature reviews. Gastroenterology & hepatology*, 10(8), 487–494. <https://doi.org/10.1038/nrgastro.2013.86>
- Engmann, T. (2019). Fakta om indvandrere og efterkommere i Danmark. Danmarks Statistik. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/bagtal/2019/2019-02-18-fakta-om-indvandrere-og-efterkommere-i-danmark>
- Farbøl, R. (2018). Servicesamfundets fremvækst, ca. 1960-1980. <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/servicesamfundets-fremvaekst-ca-1960-1980>
- Finans Danmark. (2024). BM010: Ejendomspriser på boligmarkedet efter område, ejendomskategori og priser på realiserede handler. Finans Danmark. <https://rkr.statistikbank.dk/202>
- Firebaugh, G., Warner, C., & Massoglia, M. (2013). Fixed Effects, Random Effects, and Hybrid Models for Causal Analysis. I S. L. Morgan (Red.), *Handbook of Causal Analysis for Social Research* (s. 113–132). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-6094-3_7
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219–245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Folkeskoleloven (2021). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887>
- Frandsen, M. S., & Hansen, J. V. (2020). Parallelsamfundspakkens genealogi. *Dansk Sociologi*, 31(1), 8–30.

- Freytag, T., Lauen, D. L., & Robertson, S. L. (Red.). (2022). *Space, Place and Educational Settings* (Bd. 16). Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-78597-0>
- Friedrichs, J., Galster, G., & Musterd, S. (2003). Neighbourhood effects on social opportunities: The European and American research and policy context. *Housing Studies*, 18(6), 797–806. <https://doi.org/10.1080/0267303032000156291>
- Galster, G. (2001). *On the Nature of Neighbourhood*. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1080/00420980120087072>
- Galster, G. (2008). Quantifying the Effect of Neighbourhood on Individuals: Challenges, Alternative Approaches, and Promising Directions. *Schmollers Jahrbuch : Journal of Applied Social Science Studies / Zeitschrift für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften*, 128, 7–48. <https://doi.org/10.3790/schm.128.1.7>
- Galster, G. C. (2012). The Mechanism(s) of Neighbourhood Effects: Theory, Evidence, and Policy Implications. I M. Van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson, & D. Maclennan (Red.), *Neighbourhood Effects Research: New Perspectives* (s. 23–56). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2309-2_2
- Garmezy, N. (1991). Resiliency and Vulnerability to Adverse Developmental Outcomes Associated With Poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4), 416–430. <https://doi.org/10.1177/0002764291034004003>
- Gelman, A. (2006). Multilevel (Hierarchical) Modeling: What It Can and Cannot Do. *Technometrics*, 48(3), 432–435. <https://doi.org/10.1198/0040170050000000661>
- Gerring, J. (2012). Mere Description. *British Journal of Political Science*, 42(4), 721–746. <https://doi.org/10.1017/S0007123412000130>
- Goldfeld, S., Woolcock, G., Katz, I., Tanton, R., Brinkman, S., O'Connor, E., Mathews, T., & Giles-Corti, B. (2015). Neighbourhood Effects Influencing Early Childhood Development: Conceptual Model and Trial Measurement Methodologies from the Kids in Communities Study. *Social Indicators Research*, 120(1), 197–212. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0578-x>
- Goldstein, H. (2010). Cross-classified data structures. I *Multilevel statistical models* (4. udg., s. 243–254). Hoboken, NJ : Wiley.
- Goudriaan, H., Wittebrood, K., & Nieuwebeerta, P. (2006). Neighbourhood Characteristics and Reporting Crime: Effects of Social Cohesion, Confidence in Police Effectiveness and Socio-Economic Disadvantage¹. *The British Journal of Criminology*, 46(4), 719–742. <https://doi.org/10.1093/bjc/azi096>

- Graham, B. S. (2018). Identifying and Estimating Neighborhood Effects. *Journal of Economic Literature*, 56(2), 450–500. <https://doi.org/10.1257/jel.20160854>
- Grannis, R. (2009). From the Ground Up: Translating Geography into Community through Neighbor Networks. *From the Ground Up: Translating Geography into Community through Neighbor Networks*, 1–242.
- Harris, J. R. (1999). *The nurture assumption: Why children turn out the way they do* (1st Touchstone ed). Touchstone.
- Herman, S. (2022, august 15). *Kampen om dannelsen i folkeskolen*. EMU - Danmarks Læringsportal. <https://emu.dk/grundskole/paedagogik-og-didaktik/dannelse-i-skolen/kampen-om-dannelsen-i-folkeskolen>
- Hermansen, A. S., Borgen, N. T., & Mastekaasa, A. (2020). Long-Term Trends in Adult Socio-Economic Resemblance between Former Schoolmates and Neighbouring Children. *European Sociological Review*, 36(3), 366–380. <https://doi.org/10.1093/esr/jcz066>
- Hipp, J. R., Faris, R. W., & Boessen, A. (2012). Measuring ‘neighborhood’: Constructing network neighborhoods. *Social Networks*, 34(1), 128–140. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2011.05.002>
- Hox, J., Moerbeek, M., & van de Schoot, R. (2017). *Multilevel Analysis: Techniques and Applications* (Third edititon). <https://signon.aau.dk/cas/login?service=https%3a%2f%2flogin.zorac.aub.aau.dk%2flogin%3fqurl%3dezp.2aHR0cHM6Ly9sb2dpbi56b3JhYy5hdWluYWw1LmRrL2Vic-mFyeS9hYWxib3JndW5pdi1lYm9va3MvdW5hdXR0b3JpemVkbnVybD1odH-RwcyUzQSUyRiUyRmVib29rY2VudHJhbC5wcm9xdWVzdC5jb20lMkZsaWl-MkZhYWxib3JndW5pdi1lYm9va3MlMkZyZWZkZXluYWw0aW9uJTNGZG9jSUQlM0Q1MDQ2OTAw>
- Ingemann, J. (2017). *Videnskabsteori for økonomi, politik og forvaltning* (3. Udgave, Bd. 2017).
- Jacobsen, J. C. (2012). Forståelser af dannelsesopgaven i folkeskolen i det moderne samfund. I J. C. Jacobsen & T. Ritchie (Red.), *Pædagogik som fag og praksis*. Samfundslitteratur.
- Jespersen, J. (2009). Kritisk realisme—Teori og praksis. I L. Fuglsang, P. B. Olsen, & K. Rasborg, *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne* (2. udg., s. 145–164). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jørgensen, K. B., Andersen, M. B., & Bonde, K. (2018). *Hvad betyder klassekammeraterne for det enkelte barns fremtid?*

- Kauppinen, T. M. (2008). Schools as Mediators of Neighbourhood Effects on Choice Between Vocational and Academic Tracks of Secondary Education in Helsinki. *European Sociological Review*, 24(3), 379–391. <https://doi.org/10.1093/esr/jcn016>
- Klugman, J., & Lee, J. C. (2019). Social closure, school socioeconomic composition, and inequality in college enrollments. *Social Science Research*, 80, 156–185. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.12.021>
- Kwan, M.-P. (2018). *The Limits of the Neighborhood Effect: Contextual Uncertainties in Geographic, Environmental Health, and Social Science Research: Annals of the American Association of Geographers: Vol 108, No 6*. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/24694452.2018.1453777>
- Lebel, A., Pampalon, R., & Villeneuve, P. Y. (2007). A multi-perspective approach for defining neighbourhood units in the context of a study on health inequalities in the Quebec City region. *International Journal of Health Geographics*, 6(1), 27. <https://doi.org/10.1186/1476-072X-6-27>
- Lehrer, J. (2009, april 9). *Do Parents Matter?* Scientific American. <https://www.scientificamerican.com/article/parents-peers-children/>
- Lund, R. L. (u.å.). *Moving to Prosperity? The Effect of Prolonged Exposure to Neighborhood Deprivation*.
- Lund, R. L. (2018). From the dark end of the street to the bright side of the road: Automated redistricting of areas using physical barriers as dividers of social space. *Methodological Innovations*, 11(3). <https://doi.org/10.1177/2059799118814386>
- Lund, R. L. (2019). *Dissecting the local: Territorial Scale and the Social Mechanisms of Place*.
- Lund, R. L. (2022, marts 19). *Hvad fanden er en landsby?* (C. M. Thomsen) [Interview]. <https://www.landdistrikterne.dk/pressemeddelelser/hvad-fanden-er-en-landsby/>
- Marie Louise Schultz-Nielsen, Anna Piil Damm, Ahmad Hassani, Torben Tranæs, & Vibeke Jakobsen. (2022). *Bosætning i Danmark – i et 35-årigt perspektiv*. ROCKWOOL Fonden. <https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/bosaetning-i-danmark/>
- Mollborn, S., & Lawrence, E. (2018). Family, Peer, and School Influences on Children's Developing Health Lifestyles. *Journal of health and social behavior*, 59(1), 133–150. <https://doi.org/10.1177/0022146517750637>
- Mullins, L. C., Brackett, K. P., Bogie, D. W., & Pruett, D. (2006). The Impact of Concentrations of Religious Denominational Affiliations on the Rate of Currently Divorced in

- Counties in the United States. *Journal of Family Issues*, 27(7), 976–1000.
<https://doi.org/10.1177/0192513X06287185>
- Musterd, S., Marcińczak, S., van Ham, M., & Tammaru, T. (2017). Socioeconomic segregation in European capital cities. Increasing separation between poor and rich. *Urban Geography*, 38(7), 1062–1083. <https://doi.org/10.1080/02723638.2016.1228371>
- Nakagawa, S., & Schielzeth, H. (2013). A general and simple method for obtaining R^2 from generalized linear mixed-effects models. *Methods in Ecology and Evolution*, 4(2), 133–142. <https://doi.org/10.1111/j.2041-210x.2012.00261.x>
- Nicotera, N., Rankin Williams, L., & Anthony, E. (2013). Ecology of Youth Collective Socialization. *Social Work Research*, 37(3), 227–236.
- Nørtoft, A. M. (2019). *Flere folkeskoleelever har fået længere til skole*.
<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/bagtal/2019/2019-08-13-flere-folkeskoleelever-har-faaet-laengere-til-skole>
- Olsen, L., Caspersen, S., Goul Andersen, J., Andersen, L., & Ploug, N. (2021). *Rige børn leger bedst: Et portræt af det danske klassesamfund* (1. udgave). Gyldendal.
- Patterson, E. B. (1991). Poverty, Income Inequality, and Community Crime Rates. *Criminology*, 29(4), 755–776. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1991.tb01087.x>
- Pebley, A. R., & Sastry, N. (2003). *Neighborhoods, Poverty and Children's Well-being: A Review*. <https://escholarship.org/uc/item/9sx1430n>
- R Core Team. (2019). *scale function—RDocumentation* (3.6.2) [R]. <https://www.rdocumentation.org/packages/base/versions/3.6.2/topics/scale>
- Rambøll. (2011). *Evaluering af mere frit skolevalg* (2.0) (s. 1–50).
- Rasmussen, A. (2012). Den undervisningsmæssige betydning af elevernes forskellige socialisering. I J. C. Jacobsen & T. Ritchie (Red.), *Pædagogik som fag og praksis* (s. 83–102). Samfundslitteratur.
- Regeringen. (2004, maj 1). *Regeringens strategi mod ghettosering*. <https://bitfin-der.kb.dk/kuana-dab/eccc4ab8-6db5-416e-b117-115ed5798bd3>
- Regeringen. (2018). *Et Danmark uden Parallelsamfund*.
- Rich, P., & Owens, A. (2023). Neighborhood–School Structures: A New Approach to the Joint Study of Social Contexts. *Annual Review of Sociology*, 49(1), 297–317.
<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-031021-110311>
- Rishel, C., Sales, E., & F. Koeske, G. (2005). Relationships with Non-Parental Adults and Child Behavior. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 22(1), 19–34.
<https://doi.org/10.1007/s10560-005-2546-4>

- Sampson, R. J., Morenoff, J. D., & Gannon-Rowley, T. (2002). Assessing “Neighborhood Effects”: Social Processes and New Directions in Research. *Annual Review of Sociology*, 28(1), 443–478. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.28.110601.141114>
- Schwartz, J. (2017). *Socialization, Selection, or Both? The Role of Gene–Environment Interplay in the Association Between Exposure to Antisocial Peers and Delinquency* | *Journal of Quantitative Criminology*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10940-017-9368-3>
- Simons, L. G., Simons, R. L., Conger, R. D., & Brody, G. H. (2004). Collective Socialization and Child Conduct Problems: A Multilevel Analysis with an African American Sample. *Youth & Society*, 35(3), 267–292. <https://doi.org/10.1177/0044118X03255005>
- Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic Status and Academic Achievement: A Meta-Analytic Review of Research. *Review of educational research*, 75(3), 417–453. <https://doi.org/0.3102/00346543075003417>
- Stucky, T. D., Payton, S. B., & Ottensmann, J. R. (2016). Intra- and inter-neighborhood income inequality and crime. *Journal of Crime and Justice*, 39(3), 345–362. <https://doi.org/10.1080/0735648X.2015.1004551>
- Sykes, B., & Musterd, S. (2011). Examining Neighbourhood and School Effects Simultaneously: What Does the Dutch Evidence Show? *Urban Studies*, 48(7), 1307–1331. <https://doi.org/10.1177/0042098010371393>
- Taylor, R. B. (2012). Defining Neighborhoods in Space and Time. *Cityscape*, 14(2), 225–230.
- Undervisningsministeriet. (1998). *Folkeskolen i tal*. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/publikationer/folkeskolen/1999-folkeskolen-i-tal-1996-97.pdf>
- Wandall, J. (2013). Education, Testing, and Validity: A Nordic Comparative Perspective. I *Validity and Test Use, An International Dialogue on Educational Assessment, Accountability and Equity* (s. 137–161).
- Wen, M., Browning, C. R., & Cagney, K. A. (2003). Poverty, affluence, and income inequality: Neighborhood economic structure and its implications for health. *Social Science & Medicine*, 57(5), 843–860. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(02\)00457-4](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(02)00457-4)
- Werner. (1989). *High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years—PubMed*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2467566/>
- Wodtke, G. T., Harding, D. J., & Elwert, F. (2011). Neighborhood Effects in Temporal Perspective: The Impact of Long-Term Exposure to Concentrated Disadvantage on High School Graduation. *American Sociological Review*, 76(5), 713–736.

